

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 11. AVGUSTA 1983

ŠTEVILKA 29 • XXXII

STALIŠČA IN UGOTOVITVE PROBLEMSKE KONFERENCE SKUPŠČINE SRS O VARNOSTNIH RAZMERAH IN O DELU ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE

Na problemski konferenci o varnostnih razmerah in o delu organov za notranje zadeve v letu 1982, ki je bila dne 7. julija 1983 v Skupščini SR Slovenije, in na kateri so poleg odborov za družbenopolitični sistem vseh treh zborov Skupščine SR Slovenije ter komisije za pravosodje Skupščine SR Slovenije in komisije za družbeno nadzorstvo Skupščine SR Slovenije sodelovali tudi delegati nekaterih temeljnih samoupravnih organizacij, predstavniki predsedstva SR Slovenije, izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, pristojnih oziroma zainteresiranih državnih in drugih organov in organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij ter znanstvenih in strokovnih organizacij so bila sprejeta naslednja

NOBENE ODLOČITVE MIMO SAMOUPRAVNIH DELEGATSKIH POTI

V množici problemov in nalog, ki jih pred nas postavljajo zaostreni in dokaj nestabilni pogoji gospodarjenja, nam skoraj povsem uhajajo iz rok nekatera temeljna vprašanja, ki bi jih morali obravnavati, analizirati in reševati, kot sestavni del nalog dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Pri tem mislimo na redno, organizirano spremljanje uveljavljanja delegatskega sistema in delegatskih odnosov ter sprotne usmerjanje politične in samoupravne aktivnosti, kot to v Skupščini SR Slovenije in republikah družbenopolitičnih organizacijah teče že tretje mandatno obdobje. Tu in tam smo sicer spregovorili o tem vprašanju, vendar preveč kampanjsko, brez poglobljenih analiz in ocen, bolj na pamet, kar pa ni prineslo bistvenih kvalitativnih premikov in rezultatov.

V poslovnem poročilu delovne skupnosti za kadrovska vprašanja, splošne zadeve in informiranje med drugim ugotavljajo v mnogih primerih slab odnos do družbene lastnine, ker med številnimi delavci prevladuje še mezdana miselnost. To je nedvomno res, vendar pa bi morali zaradi objektivnosti stanja in ocene navesti tudi to, da je to tudi posledica tega, ker delavce še v mnogih primerih sami postavljamo v mezdni položaj. Ali s tem, ko se pomembne odločitve sprejemajo mimo delavcev, ko smo še daleč od tega, da bi bili delavci resnično gospodarji pogojev in rezultatov svojega dela, ne ohranjamo mezdno miselnost sami? Namesto, da bi v sedanjih zaostrenih gospodarskih in družbenih razmerah ter gospodarskih gibanjih zavzeto in odgovorno vključevali vse subjekte političnega sistema socialističnega samoupravljanja v reševanje gospodarskih in družbenih problemov, oziroma prostor za samoupravno urejanje odnosov in problemov, ali pa jih zgolj omejujemo na formalno potrjevanje odločitev.

To smo poudarili zato, ker uveljavljanje delegatskega sistema in delegatskih odnosov pomeni hkrati prizadevanje za uveljavljanje ustavno opredeljenega samoupravnega, družbenoekonomskega in političnega položaja delavcev v združenem delu ter delovnih ljudi in občanov kot subjektov v sistemu političnega odločanja na vseh ravneh, od temeljnih samoupravnih skupnosti — TOZD in krajevnih skupnosti, do zvezne skupščine.

O vsem tem, oziroma o nekaterih vprašanjih nadaljnjega uveljavljanja delegatskega sistema in delegatskih odnosov so na juljskih sejah govorili tudi delegati zbora združenega dela, zbora občin in družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije in na podlagi poročila sprejeli tudi stališča in priporočila o nekaterih vprašanjih nadaljnjega uveljavljanja delegatskega sistema in delegatskih odnosov, ki so objavljeni v 19. številki Poročevalca Skupščine SR Slovenije in SFR Jugoslavije za delegacije in delegate. V uvodu tega dokumenta so poudarili, da:

»Sedanje težke in zahtevne družbenoekonomske razmere zahtevajo učinkovito delovanje vseh institucij političnega sistema, okrepljeno odgovornost vseh udeležencev pri sprejemanju družbenih odločitev glede na njihove pristojnosti in dejanske možnosti vplivanja, družbeno disciplino pri uresničevanju dogovorjene politike; posebej pa zahtevajo aktivno ustvarjalno vlogo družbenopolitičnih organizacij kot notranje povezovalne in usmerjevalne sile sistema.«

Dokument v nadaljevanju ugotavlja, da je »vzroke za deformacije potrebno iskati predvsem v preslabo ali premalo doslednem uresničevanju temeljnega produkcijskega odnosa na podlagi družbene lastnine, samoupravljanja, dohodkovnih odnosov in tržnih zakonitosti in v podcenjevanju posledic tega dejstva v družbeni praksi; v zapostavljanju zveze med družbenoekonomskimi odnosi in političnim sistemom; v pretirani institucionalizaciji in zapletenosti pri konkretizaciji in uresničevanju ustave; v prešibki posamični in kolektivni odgovornosti in v nezadostni učinkovitosti družbenopolitičnih organizacij na vseh ravneh, zlasti v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih.«

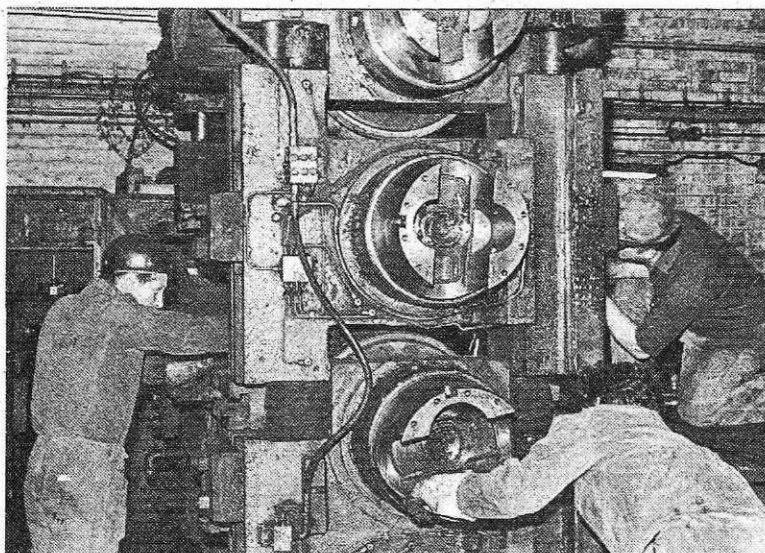
Vse te ugotovitve s se nekatere posebnosti v celoti veljajo tudi za našo železarno, ki pa jih še nismo analizirali in na osnovi njih naredili dolgoročnejshe programe, oziroma naloge in opredelitve za njihovo reševanje. Kot posebnost, ki velja za našo železarno pa je to, da ta vprašanja bolj ali manj prepuščamo družbenopolitičnim organizacijam, kot da uresničevanje ustave in zakona o združenem delu ne bi bila pravica in dolžnost vseh subjektivnih faktorjev v železarni, torej tudi poslovnih organov, oziroma delavcev v katerih rokah so ključni položaji in vseh strokovnih služb in drugih, ki imajo svoj interes in vpliv v družbenih odnosih in ki na različne načine vplivajo na družbeno-zavest in na reševanje družbenih problemov, kot je to opredelil Edvard Kardelj. Pri tem moramo še posebej poudariti, da bi se nekateri poslovodni organi in delavci na ključnih položajih morali zavedati, da svoje funkcije opravljajo v imenu socialističnega samoupravnega sistema in ne v imenu kogarkoli, še manj pa v imenu tehno-kratskih in birokratskih interesov.

Vse to zahteva, da v železarni temeljito analiziramo uveljavljanje delegatskega sistema in hkrati uveljavljanje ustavno opredeljenega samoupravnega, družbenoekonomskega in političnega položaja delavcev v TOZD in delovnih skupnostih ter na osnovi tega opredelimo konkretne naloge in odgovornosti vseh subjektov, od družbenopolitičnih organizacij do poslovnih organov in strokovnih služb. Pri tem nam bodo v veliko pomoč stališča in priporočila Skupščine SR Slovenije.

STALIŠČA IN UGOTOVITVE:

Z namenom, da tudi pri oceni varnostnih razmer in obravnavi poročila o delu organov za notranje zadeve v letu 1982, vsebovanem v poročilu Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, storimo korak naprej v prizadevanjih za podružbljanje politike na tem področju in da tudi na ta način prispevamo k večji preventivni aktivnosti vseh ter k utrjevanju in razvijanju varnostne in samozaščitne kulture pri delovnih ljudeh in občanah, je bila sklicana problemska konferenca, na kateri so predstavniki najbolj odgovornih subjektov v republiki, skupaj z delegati nekaterih

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vzdrževalci v valjarni Bela (foto I. Kučina)

MANJŠI OSEBNI DOHODKI ZA SLABŠI PROIZVODNI REZULTAT

Količina proizvodnje in finančna realizacija v juniju sta nas navdajala z optimizmom, da bomo s takim delom in rezultati nadaljevali tudi v najbolj vročem mesecu. To se zlasti zato, ker smo ugotavljali zadostne medfazne zaloge. Ostalo pa je le pri željah. Neizpolnjeno je ostalo tudi pričakovanje, da bomo zaradi daljšega meseca, petih tedaj in dveh praznikov, zaslužili večji osebni dohodek kot v juniju.

V začetku meseca je kazalo, da se od planiranih proizvodnih rezultatov ne bomo bistveno oddaljili. S stopnjevanjem vročine pa se je razkorak med predvideno in dejansko proizvodnjo vse bolj večal, tako da je bil ob koncu meseca tolikšen, da je le

polovica temeljnih organizacij izpolnila pogoje za izplačilo osebnega dohodka po merilih spodbujanja, nadpovprečnih rezultatov.

Osnovni pogoj za izplačilo osebnega dohodka po teh merilih je izpolnitev operativnega programa proiz-

vodnje vsaj v višini 95 %. Devetim proizvodnim temeljnim organizacijam je to uspelo. Zaostanek pri ostalih petih je tolikšen, da smo programirano obveznost na ravni železarne izpolnili le v višini 90,7 %. Pri takem rezultatu tudi za delavce storitvenih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti skupnih služb ni dosežen pogoj za izplačilo osebnega dohodka po merilih spodbujanja nadpovprečnih rezultatov. Posledica neuspešna izpolnjevanja obveznosti je manjši osebni dohodek za večino temeljnih organizacij in vse tri delovne skupnosti. Izdatnejše povečanje osebnega dohodka lahko pričakujejo le delavci v temeljnih organizacijah Elektrode in Želbarna. Prvi na račun velike proizvodnje ognjevdružnega materiala, drugi pa na osnovi prioritete preskrbe zaradi izvoznega materiala, drugi pa na osnovi prioritete preskrbe zaradi izvoza, ki se je po dveh mesecih le uresničila.

(Nadaljevanje na 2. strani)

SLABI PROIZVODNI REZULTATI V JULIJU

Za mesec julij smo načrtovali 5.750 ton tujega vložnega materiala, dobili pa smo ga le 2.317 ton, od tega 734 ton za lastno uporabo in 1.583 ton za uslužnostno prevažanje. Razen 93 ton paličastega jekla iz železarne Ravne za TOZD Jeklovlek, je bila ostala količina za TOZD Hladno valjarno Jesenice (trakovi) in TOZD Profilarno ter 34 ton za TOZD Hladna valjarna Bela.

Dobro pa smo bili preskrbljeni z domačim vložkom za potrebe TOZD Valjarna blugning-štek. Tridesetega junija je bilo na zalogi pred globinskim peči 9.903 tone blokov in 18.080 ton slabov za prevajanje prek potisne peči in 28. julija še 9.400 ton, oziroma 12.500 ton. Vendar obratovanje v juliju iz raznih vzrokov ni potekalo dobro in je bil operativni program skupne proizvodnje dosežen le 90,7 % in gotove proizvodnje 87,4 %.

TOZD PLAVŽ

Čeprav je obzidava plavža št. 2 v slabem stanju in bo potrebna popravila, zato pa je bila tudi poraba koks-a večja, je bila v juliju dosežena načrtovana skupna proizvodnja 100 %.

TOZD JEKLARNA

V tej temeljni organizaciji so imeli zelo pogoste krajše zastoj obratova-

nja in vzdrževalnega značaja, zaradi česar sta tako SM, kakor tudi elektro jeklarna nekoliko zaostali za načrtovano proizvodnjo. V SM jeklarni so 8. julija ustavili delo na SM peči 01 in od takrat naprej so obratovali le s štirimi SM pečmi. V začetku so izdelali premalo jekla za patentirano žico in so zato imeli težave v TOZD Žičarna. Prav tako so v začetku meseca imeli probleme zaradi pomanjkanja Fe-P in Pe-Mn affine za izdelavo avtomatskih jekel. Kasneje se je situacija tako pri jeklih za patentirano žico, kakor pri avtomatskih jeklih normalizirala. Kvalitetne težave so imeli tudi z izdelavo jekla C 0147 za potrebe TOZD Hladna valjarna Bela. Na slabši potek obratovanja je vplivala tudi izredna vročina in povečana odsotnost delavcev.

(Nadaljevanje na 6. strani)

AKTIVNOST ZVEZE KOMUNISTOV V OBČINI V JULIJU

Iz redne mesečne informacije občinskega komiteja zveze komunistov Jesenice je razvidno, da so občinsko vodstvo in osnovne organizacije zveze komunistov v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih tudi v juliju aktivno delovale. Osnovne aktivnosti so bile usmerjene v priprave na volilne konference osnovnih organizacij zveze komunistov in programsko konferenco občinske organizacije zveze komunistov.

V pripravi na volilne konference osnovnih organizacij zveze komunistov, navaja informacija, sta komisija za organiziranost in razvoj ter kadrovska komisija, oziroma komisija za statutarna vprašanja, največ pozornosti namenjali vsebinski pripravi volilnih konferenc ter kadrovskim vprašanjem. Te priprave bodo zaključene v mesecu septembru, ko se bo začel postopek kandidiranja in oblikovanja predlogov za nova vodstva osnovnih organizacij zveze komunistov in vodstvo občinske organizacije zveze komunistov.

Informacija ugotavlja, da so v tem času osnovne organizacije zveze ko-

munistov izjemno pozornost namenile uresničevanju politike gospodarske stabilizacije in nadaljnjemu razvoju samoupravljanja. Dolgoročni stabilizacijski program in ukrepi namreč zahtevajo dosledno uresničevanje začrtanih nalog, predvsem na področjih izvoza, zmanjševanja yseh vrst porabe, doseganja fizičnega obsega proizvodnje, zmanjševanja proizvodnih stroškov in podobno. Osnovne organizacije zveze komunistov so pri svojem delu ocenjevale, da v teh prizadevanjih informiranost ni bila najboljša, kljub nekaterim posvetom in sestankom in da

(Nadaljevanje na 7. strani)

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRVEM POLLETJU IN MESECU JULIJU

V prvem polletju letošnjega leta so delavci na oddelku za zaščito industrijske lastnine izdelali potrebne analize, obračunali in pripravili za obravnavo 83 predlogov tehničnih in tehnoloških izboljšav, koristnih predlogov in idej. V pripravljenem gradivu je bilo zajetih 26 na novo prijavljenih predlogov, devet koristnih predlogov, 17 idej, 11 drugih in 20 tretjih rent. Odbori za gospodarstvo v TOZD so pripravljeno gradivo obravnavali na 34 sejah, ter 71 predlogov pozitivno ocenili in odobrili ustrežna denarna nadomestila.

(Nadaljevanje na 5. strani)

PO OSMIH DNEH JEKLARJI PRED PLAVŽARJI

Količinski podatki o opravljenem delu, ki jih zbira oddelk za statistiko na sektorju za ekonomiko in organizacijo, kažejo da imajo po osmih dneh izvrševanja mesečnega plana za avgust rahlo prednost jeklarji, sicer pa pogledmo količinske rezultate po stanju 8. avgusta.

V tem času so delavci v TOZD PLAVŽ izdelali 3.428,4 tone grodja ali dobre tri odstotke manj, kot znaša idealno uresničevanje mesečnega družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu.

Delavci v TOZD JEKLARNA pa so v osmih dneh avgusta izdelali 9.652 ton surovega jekla in za slab odstotek zaostajajo za idealnim izvrševanjem mesečnega družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu.

Po osmih dneh avgusta znaša skupna proizvodnja 28.529,4 tone, kar je skoraj tri odstotke pod idealnim izvrševanjem družbenega načrta in nekoliko manj pri izvrševanju za malenkost znižanega operativnega programa.

Za prodajo je bilo v teh dneh izdelano 6.476,9 tone izdelkov, kar je dobrih šest odstotkov manj, kot znaša idealno izvrševanje družbenega načrta, oziroma tri odstotke manj kot znaša izvrševanje nekoliko znižanega operativnega programa.

VSO POZORNOST KVALITETNI PROBLEMATIKI

Vzdrževanje nivoja kvalitete postaja v železarni Jesenice zaradi znanih težav s surovinami in tudi lastnimi slabostmi vedno težavnejše. Potrebno je vedno pogostejše intervenirati in posegati v proizvodno tehnologijo, da bi obdržali kvaliteto na primernem nivoju. Ker pričakujemo v prihodnosti še več težav, zlasti v preskrbi s kvaliteten vložkom, bo potrebno primerneje organizirati vse, ki so odgovorni za kvaliteto, v uvodnem delu polletnega poročila poudarjajo delavci raziskovalnega sektorja. Po posameznih področjih so v prvem polletju zabeležili naslednje aktivnosti.

PROIZVODNJA SUROVEGA ŽELEZA

Termična obdelava sintra z dodatnim ogrevanjem na 800 stop. C omogoča izboljšanje fizikalnih lastnosti sintra. Prvi rezultati so dokazali izboljšanje poprečnega zrna sintra za 1 do 2 mm in tudi izboljšanje mehanske trdnosti sintra.

Izdelava palet iz magnetnih koncentratov je dokazala, da imajo peleti z bazičnostjo CaO/SiO_2 med 0,2 in 0,8 dobro tlačno trdnost; dočim imajo oni z bazičnostjo 1,1 premajhno tlačno trdnost za praktično uporabo.

Zvišanje možnosti odžveplanja grodlja s plavžno žilindro pri enaki bazičnosti omogoča višja vsebnost MgO (na 5 %) v plavžni žilindri. Približno za vsakeh 2 % MgO se zniža za 0,005 % vsebnost S v grodlju do vsebnosti 10 % MgO v plavžni žilindri.

Prva in zadnja naloga imata tudi pratične vrednosti pri znižanju porabe vsipnega koksa.

PROIZVODNJA JEKLA

Osvojili smo tehnologijo izdelave konstrukcijskih jekel NN 80 in NN 90. Izdelali smo interni standard za izdelavo jekel.

Osvojeno je prepihovanje jekel z CaSi ali mešanico CaSi-CaF_2 - CaO . Nova naprava za vpihovanje CaSi v jeklo dobro deluje. Zbrani podatki o učinkih prepihovanja nakazujejo nadaljevanje raziskav in reševanje določenih problemov.

Največ problemov povzročajo prevelike količine žilindre v ponovcah, kar zlasti velja za SM jekla. Sicer pa so fizikalne lastnosti s CaSi obdelanih jekel precej boljše in je sekundarna ponvična metalurgija sigurna pot za izboljšanje kvalitete jekel.

Intenzivno se pripravljamo na pričetek dela VOD naprav. V pripravi so interni standardi za delo na vakuumski napravi, poseben karton za spremljanje procesa. Sodelujemo pri usposabljanju kadrov.

Razširjamo asortiment jekel za kontinuirno vlijanje gredic. Vlite so bile tri taline pomirjenega jekla v kvaliteto EO za elektrodno žico. Varilnotehnični preskusi so dali zelo ugodne rezultate.

PREDELAVA JEKEL

Površina in struktura toplo valjane žice in profilov še vedno v celoti ne zadovoljuje zahtev. Napake na izdelkih, ki prihajajo iz TOZD Valjarna žice in profilov izvirajo deloma iz neprimerne ogrevanja vložka, deloma pa iz neustrezne kalibracije in pribora (vodilo, odvodke, dovodke). Ustreznejšo strukturo toplo valjane žice bomo skušali doseči s spremembo ustreznih predpisov za ogrevanje vložka, ki morajo biti prilagojeni tako kakovosti jekla, kakor tudi končni dimenziji žice in profilov. V vseh primerih pa optimalne strukture ne bo možno doseči, ker sedanja odprema valjarne žice ne omogoča kontroliranega ohlajanja kolobarjev, TOZD pa tudi ne razpolaga s pečmi za toplotno obdelavo.

Za doseganje boljše površine žice je potrebno preveriti ustreznost kalibracije in pribora (vodilo, dovodke, odvodke). Številne površinske napake povzročajo navaritev kalibrov na valjih Jumpinga. Zato je potrebno proučiti možnost valjanja na tem ogrodju brez navaritve, s spremembo kalibracije valjkov, ali pa s spremembo izhodne dimenzije gredic.

Izdelali smo analizo sedanje izkoriščenosti in možnosti povečanja proizvodnih žarilnih kapacitet v ASEA pečeh adjustaže štekel, zaradi zahtev po dodatnem žarjenju 2500 ton žice KV 35.

V okviru projekta osvajanja izdelave nerjavne žice je bila verificirana tehnologija kemične obdelave površine, izdelan projekt za pilotno napravo za kemično pripravo površine, naprava sama pa je že v izgradnji. V pripravi pa so projekti za gašenje žice in za elektrokemično čiščenje žice. Išče se možnost vlečenja žice na dimenzije pod debelino 3 mm.

DODAJNI MATERIALI

V proizvodnjo so bili uvedeni novi taljeni varilni praški od EP 15 do EP 55, namesto dosedanjih EP 10 do EP 50, z boljšimi varilnotehničnimi lastnostmi in višjo ceno.

Izvršene so bile preiskave o vplivu »C« v žici na vsebnost ferita v čistem vaku in na pokljivost v vročem pri INOX elektrodah.

Vršijo se preiskave v sodelovanju z Metalno Maribor na raziskavi nerjavnih avstenitnih dodatnih materialih glede količine in načina izobilikovanja ferita (delno se nadaljujejo).

Izvršene so bile preiskave dveh šarž žice EO, izdelanih preko konti liva.

V proizvodnjo je uvedena elektroda Tenacito 80 za varjenje jekel z minimalno mejo raztezanja 690/mm². Izvršene so ustrezne preiskave.

Preiskave v zvezi uvajanja novih INOX elektrod tipa 19/9 in 19/12/3 pod nazivom Belinox se nadaljujejo.

Nadaljujemo s pripravi na računalniško tehnološko kontrolo OREN, za dokončno obdelavo novih šaržnih kartonov za uveljavitev novih tehnoloških poti in drugih elementov tehnološke narave za izračun lastnih proizvodnih stroškov.

INDUSTRIJSKEMU GASILSKEMU DRUŠTVU NAŠE ŽELEZARNE PRIZNENJE »1.AVGUST«

Na slavnostni seji vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice, ob letošnjem občinskem prazniku, so podelili letošnja občinska priznanja »1. avgust«. Med prejemniki je bilo tudi Industrijsko društvo naše železarnice, ki je lansko leto slavilo 100-letnico delovanja. Društvo je prejelo priznanje za izjemne uspehe pri razvoju gasilstva v občini in uspešno varovanje družbenega in zasebnega premoženja ter dosežene rezultate na področju preventivne dejavnosti.

Industrijsko gasilsko društvo železarnice Jesenice je bilo ustanovljeno leta 1882 v Bohinju. Nenehni tehnološki proces je narekoval tudi razvoj gasilske dejavnosti, ki je napravila prvi vidnejši korak razvoja v času med obema vojnama. V gasilske vrste so se vključevali pretežno delavci. Ti so v gasilski organizaciji videli predvsem humanitarno in koristno organizacijo. Z uspehom so posredovali pri mnogih požarih in poplavih v Gornjesavski dolini in drugod.

V letu 1937 je bila ustanovljena poklicna enota za požarno varnost in reševanje, ki je uspešno nadaljevala naloge na področju požarne varnosti pri reševanju in spremstvu delavcev na plinovodih in pri plavžih. Dobro pripravljenost enote so dokazali na raznih tekmovanjih, saj so v slovenskem in jugoslovanskem merilu dosegli vidne rezultate.

Po osvoboditvi je dejavnost društva ponovno zaživela in stalno napredovala v tehniki in opremljenosti. V okviru društva je bila leta 1955 ustanovljena prva gasilska padalska enota v Jugoslaviji.

V zadnjih 15 letih je društvo v svo-

je delo vse bolj vključevalo preventivno dejavnost tako v delovnih organizacijah kot v stanovanjskih naseljih na območju občine, razvilo pa je tudi široko dejavnost na področju vzgoje in usposabljanja širokega kroga delavcev in občanov kot tudi šolske mladine.

Industrijsko gasilsko društvo je postalo jedro in glavna gonilna sila za štirinajst prostovoljnih gasilskih društev občine in občinskega štaba civilne zaštite, gasilski dom pa šolski center šolanja in usposabljanja pripadnikov civilne zaštite v občini. Izredno dobro deluje na področju usposabljanja pripadnikov JLA, kakor tudi pri sodelovanju z enotami teritorialne obrambe.

Številne pomožne in usposobljene protipožarne enote v organizacijah združenega dela, organizirane v okviru civilne zaštite, pa v praksi dokazujejo, da je delovanje industrijskega gasilskega društva železarnice, zlasti poklicne enote, zelo pomembno, saj z veliko zagnanostjo deluje na področju preventivne dejavnosti.

(Iz utemeljitve priznanja)

Na podlagi 2., 4. in 8. člena odloka o priznanju občine Jesenice (Uradni vestnik Gorenjske števila 18. 78) je Skupščina občine Jesenice na sejah zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 26. 7. 1983. sprejela sklep, da se podeli

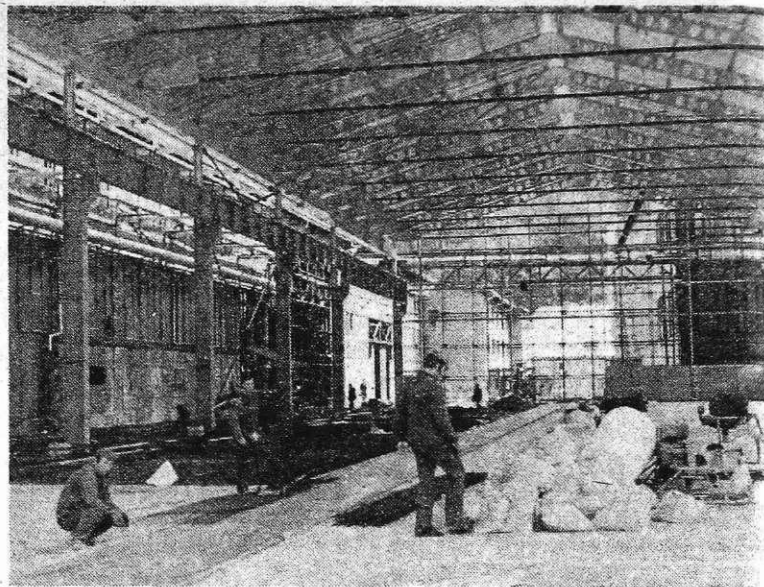
Občinsko priznanje 1. avgust

Industrijskemu gasilskemu društvu železarnice Jesenice

za izjemne uspehe pri razvoju gasilstva v občini in uspešno varovanje družbenega in zasebnega premoženja ter dosežene rezultate na področju preventivne dejavnosti.

Številka priznanja 25

dne 1. 8. 1983.

Nova hala odpreme TOZD. Valjarna debele pločevine (foto I. Kučina)

MANJŠI OSEBNI DOHODKI ZA SLABŠI PROIZVODNI REZULTAT

(Nadaljevanje s 1. strani)

Velikega vpliva manjše proizvodnje na osebni dohodek niso mogli nadomestiti pozitivni vplivi, ki v nekaterih temeljnih organizacijah (Plavž, Jeklarna, Valjarna bluming štekel, Valjarna žice, Energetika) niso majhni. Poleg dveh praznikov deluje v smeri večjega osebnega dohodka še dolžina meseca, pet nedelj in delo za solidarnost v juniju. Ti vplivi so uspeli zadržati raven osebnega dohodka predhodnega meseca v tistih temeljnih organizacijah, kjer je proizvodni rezultat manj zaostajal za junijskim dosežkom.

Časovno opredeljeni vplivi na osebni dohodek se razblinijo ob takem zaostanku proizvodnje kot je bil v Valjarni bluming štekel. Načrtovana proizvodnja je bila dosežena le z 79 %. Mnogo nižja je od junijske, kljub večjemu številu delovnih dni. Slabši rezultat se odraža po vseh merilih učinkovitosti. Produktivnost je slabša kot v poprečju lanskega leta, slabša kot v juniju, izvoz je podpoprečen, v mejah poprečja je bil le rezultat enega oddelka. Skupen osebni dohodek bo bistveno nižji kot v predhodnem mesecu, če pa bi iskali stoddostno vzporednost s proizvodnjo pa bi moral biti še manjši.

Za manjši osebni dohodek v večini temeljnih organizacij ne gre kriviti

le zunanjih vzrokov. Res da je šlo za primanjčevanje nekaterih vložnih materialov iz zunanjih virov, toda ob tem smo imeli dovolj velike količine jeklene substance, ki je nismo uspeli predelati. Ne le da so zaradi tega mesečni osebni dohodki manjši, z neobdelanim in neprodanim jeklom povzročamo visoke stroške zaloga in obratnih sredstev nasploh, kar nam zmanjšuje poslovni uspeh in možnost, da bi skladno z družbenimi usmeritvami v letošnjem letu lahko razporedili več sredstev za osebne dohodke.

Analiza vzrokov slabih proizvodnih rezultatov je pokazala, da se nismo znali dovolj dobro organizirati, prilagoditi pomanjkanju delavcev, veliki odsotnosti zaradi rednih letnih dopustov in vplivu izjemne vročine. Z večjo zavzetostjo in boljše organiziranim delom moramo dokazati, da se znamo hitro pobrati. S tem si bomo tudi dokazali, da tako imenovane premije niso ukinitve, ampak da si jih z julijskimi rezultati v dobrem delu železarnice nismo zaslužili. Za zgled si vzemimo plavžarje, ki so kljub veliki odsotnosti in težkemu delu ob vročih pečeh zmogli doseči planirano količino proizvodnje in si s tem zagotoviti približno enak osebni dohodek kot v juniju, ko so bili še uspešnejši.

Oddelek za nagrajevanje

PROIZVODNJA IN POSLOVANJE TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Družbenopolitične organizacije in vodstvo TOZD Hladna valjarna Bela so na skupnem sestanku v torek, 2. avgusta, obravnavali polletno poslovno poročilo. Na sestanek sta bila vabljeni tudi podpredsednik izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice (kljub obljubi dani pred sestankom, svoje odsotnosti le-ta ni opravičil) in predsednik OK SZDL (tudi odsoten). Tovariša občinska funkcionarja naj bi delavce HVB seznanila z gospodarsko in politično situacijo v Jugoslaviji. Od vabljenih se je tako sestanka udeležil le član poslovodnega odbora železarnice Marin Gabrovšek.

Vodja TOZD Aleksander Jezeršek je v začetku obrazložil vzroke, zaradi katerih je njihova temeljna organizacija zaključila poslovanje v prvem polletju z 31.561 milijoni dinarjev izgube. Poglavitni vzroki so bili: pomanjkanje vložka, nizek kvaliteten asortiment proizvodov, visoke tečajne razlike, visoka neplačana realizacija, nizka prodajna cena proizvodov ob visokih stroških, zlasti energije. Navedel je tudi nekaj pozitivnih podatkov: delež HVB v celotnem izvozu železarnice znaša kar 23 %, presegli so plan izplesa za 2000 ton, zmanjšali so porabo energije.

Vodja TOZD se je nekoliko dalj časa zadržal pri kadrovski problematiki. Zlasti zaskrbljujoča je velika fluktuacija, saj je HVB v tem pogledu na tretjem mestu v železarni, takoj za TOZD Valjarna bluming štekel in TOZD Valjarna žice in profilov.

V nadaljevanju je računovodkinja TOZD natančneje predstavila finančno poslovanje TOZD in vzroke za nastalo izgubo.

Tudi član poslovodnega odbora Marin Gabrovšek je poudaril, da le kvaliteten vložek prinaša tudi ustrezni dohodek. To pa je mogoče le ob kvalitetnejšem delu delavcev v TOZD Jeklarna. Menil je tudi, da tudi poslovna politika železarnice ni bila najustreznejša. Tako tudi (Poljska, Čehoslovaška, Sovjetska zveza) kot tudi domači poslovni partnerji ne izpolnjujejo sprejetih obveznosti. Nahajamo se v situaciji, je poudaril Gabrovšek, ko nobeni poslovni dogovori in sporazumi nič ne veljajo.

Kljub temu, da smo pristali na izjemno visoko ceno ferolegur (nosili smo tudi stroške energije), ki so potrebne za proizvodnjo kvalitetnejših jekel, ferolegur nismo dobili. Delno bo problem rešen, ko bo dokončana naprava za vakumiranje jekla. Naprava namreč omogoča uporabo nizko kvaliteten ferolegur.

Marin Gabrovšek je izrazil bojazn, da cene stroškov za izdelavo naših proizvodov v drugem polletju ne bodo podivjale. Vedeti namreč moramo, da smo železarji že izkoristili povišanje cen v prvem polletju.

V razpravi je bilo postavljeno vprašanje premijskega sistema stimulacije v HVB. Marin Gabrovšek je bil mnenja, da je v premijski sistem treba vgraditi tudi kvaliteten parametar. Stimuliranje je treba vgraditi v dinar (doseženi dohodek) in ne v tone. Na vprašanje, zakaj kljub visokemu izvozu TOZD osebni dohodki ostajajo na ravni železarnice, ni bilo odgovora. Vodja sestanka je predlagal, da naj se na vprašanje da odgovor na bližnji seji delavskega sveta.

Ker se vabljeni občinska funkcionarja sestanka nista odzvala, je o gospodarski in politični situaciji na kratko in improvizirano spregovoril vodja sestanka, sekretar osnovne organizacije zveze komunistov tov. Haskič.

Ambiciozno zastavljen sestanek je bil tako bistveno okrnjen. Ali je temu kriva zgolj neodgovornost povabljenih, ali pa tudi to, da sestanek pač ne more uspeti, če za njim stoji le posameznik?

STALIŠČA IN UGOTOVITVE PROBLEMSKE KONFERENCE SKUPŠČINE SRS O VARNOSTNIH RAZMERAH IN O DELU ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

temeljnih samoupravnih organizacij v Sloveniji v letu 1982 začrtali smeri nekaterih nadaljnjih prizadevanj za preseganje slabosti, ki na tak ali drugačen način vplivajo na varnostni položaj v Sloveniji pa tudi v Jugoslaviji. Bistveni poudarki problemske konference so bili:

1. Problemska konferenca ugotavlja, da je poročilo Republiškega sekretariata za notranje zadeve, aktualizirano na problemski konferenci tudi še za prvo polletje 1983, dober prikaz varnostnih razmer v republiki v letu 1982 s posebnimi poudarki na najpomembnejših dogodkih, pojavih in stanju, ki slabšajo varnostne razmere in ovirajo nemoten družbeni razvoj. Poročilo daje podlago za globljo analizo vzrokov nekaterih negativnih pojavov in možnosti njihovega preprečevanja. Posebno pozornost namenja poročilo zlasti tistim, družbi nevarnim dejanjem, ki kakorkoli ogrožajo ustavno ureditev države, njene ekonomske in politične temelje ter notranji red in varnost.

Ob tem udeleženci ugotavljajo, da so bile varnostne razmere v letu 1982 in v prvem polletju 1983 kljub porastu nekaterih škodljivih pojavov, zlasti tistih, ki so v tesni povezanosti s težkim gospodarskim položajem in naporu za ekonomsko stabilizacijo, zadovoljive in v celoti vzeto stabilne.

Za globlje ocenjevanje varnostno političnih razmer in preprečevanje vseh vrst napadov na pridobitve naše samoupravne socialistične družbe, je predvsem pomembno ugotoviti in odpraviti vzroke, ki spodbujajo in omogočajo tako delovanje; ti vzroki izhajajo zlasti iz razmer v družbenem delu, ki se odražajo v prepočasnem ali celo zaviranju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, v nedoslednem nagrajevanju po delu in v vrsti škodljivih pojavov ter samovoljnega ravnanja posameznikov ali skupin. Tako stanje in zaostren gospodarski položaj, povezan z realnim padcem življenjskega standarda delovnih ljudi in občanov, ki posega v socialno varnost nekaterih delov prebivalstva, predvsem tudi mladih, zaradi zmanjševanja možnosti za zaposlitev, ob hkratnem zaostrovanju političnih razmer kot posledici takega stanja, ter istovrstnem poslabšanju političnih razmer v svetu, spodbujajo nekatere protisamoupravne in protisocialistične sile k njihovim večji aktivnosti kot v prejšnjih obdobjih, ki se izražajo v najrazličnejših oblikah sovraženega oziroma škodljivega delovanja.

2. Udeleženci ugotavljajo, da se je ob aktivnosti sovražnih sil, tako notranjih kot zunanjih, in drugih subjektov, ki iščejo v zapletenih gospodarskih in političnih razmerah politične in materialne koristi, povečala samozaščitna zavest delovnih ljudi in občanov ter varnostna budnost delavcev organov za notranje zadeve, zato njihovo delovanje usmerjeno k spodbujanju ustavne ureditve, ni imelo posledic, ki bi lahko ogrozile z ustavo določene družbenoekonomske in politične odnose v naši družbi.

3. Osnovna strategija obrambe proti vsem napadom, ki ogrožajo pridobitve naše družbe in njen nadaljnji razvoj, je hitrejšo ustvarjanje pogojev za boljše gospodarjenje in koriščenje vseh ustvarjalnih sil družbe za učinkovitejšo razreševanje gospodarskih in političnih težav in nasprotij, ob množični samoupravi in politični aktivnosti delovnih ljudi in občanov ter ob sprotnem odpravljanju vsega tistega, kar tako aktivnost zavira. Dosledno je treba vztrajati pri uresničevanju stabilizacijske politike, pri hitrejšem razvoju družbenoekonomskih odnosov, krepitvi enakopravnosti republik in pokrajin, narodov in narodnosti Jugoslavije, uveljavljanju ustavne odgovornosti republik in pokrajin za njihov razvoj in za razvoj vloge federacije, pri krepitvi družbene discipline in odgovornosti, doslednega spoštovanja ustavnosti in zakonitosti ter uresničevanju družbeno sprejetih usmeritev.

4. Za uresničitev teh ciljev je potrebna tudi bolj organizirana in konkretna idejnopolitična akcija družbenopolitičnih organizacij, razredne idejnopolitično delo v vseh okoljih, kjer ljudje žive in delajo,

večjo skrb je treba posvetiti utrjevanju socialistične zavesti delovnih ljudi in občanov ter dvigu njihove varnostne oziroma samozaščitne kulture. Težišče prizadevanja in delovanja vseh družbenih dejavnikov naj bo usmerjeno k nadaljnjemu osveščanju in krepitvi zavesti in odgovornosti vseh delovnih ljudi in občanov za zaščito in obrambo temeljnih vrednot in pridobitev socialistične revolucije in samoupravljanja.

5. V vseh okoljih od federacije do temeljne ravni je treba stalno ocenjevati in spremljati politično varnostne razmere ter izvajati temu ustrezne aktivnosti za preprečevanje deviantnih dejanj oziroma za odpravo njihovih posledic. Posebno skrb je treba posvetiti pravočasnemu odkrivanju in preprečevanju aktivnosti, ki jim je podlaga nacionalizem, kar je še zlasti naloga odgovornih državnih in družbenih organov.

Za uspešno utrjevanje in uveljavljanje samozaščitnega ravnanja in zavesti, ki bi se izkazovala na vseh področjih in dejavnostih družbenega dela in življenja, pa je treba hitreje preiti od splošnih pozivov h konkretizaciji nalog, ki bi bile na osnovi strokovnih podlag prilagojene posameznim dejavnostim in specifičnim področjem dela, na podlagi katerih bi bilo mogoče preventivno zaščitno ravnanje slehernega.

Problemska konferenca ugotavlja, da je med organiziranimi aktivnostmi v samozaščitnem ravnanju v odnosu na samoiniciativno ravnanje posameznika še prevelik razkorak. Zato je potrebno, da odgovorni družbeni dejavniki posvetijo vso pozornost zlasti vsem tistim oblikam in metodam dela, ki bodo utrjevale spontano samoiniciativno ravnanje posameznika. To pa pomeni krepitev vseh neposrednih oblik političnega dela kot instrumenta krepitve varnostnega položaja.

6. Družbeno premoženje ni zadovoljivo varovano in je vse pogostejše predmet napadov. Še vedno nismo dovolj učinkoviti pri odkrivanju in preprečevanju nezakonitosti, kriminala in vseh drugih oblik ogrožanja družbene in zasebne lastnine ter drugih škodljivih pojavov. Kljub vse učinkovitejšemu odkrivanju ostane še vedno vrsta kaznivih dejanj neodkritih, zlasti tistih, ki so družbeno nevarnejša in škodljivjša. Vsi ti protizakoniti pojavi in ravnanja, ki predstavljajo napad na družbeno premoženje, zavirajo delovanje gospodarskega sistema in ogrožajo socialistične produkcijske odnose. Napadi na družbeno premoženje predstavljajo napad na temelje družbenoekonomskega sistema, ki zavirajo prizadevanja za izvajanje ukrepov gospodarske stabilizacije.

K porastu kriminalitete nedvomno pripomorejo nerazviti samoupravni odnosi, nezadostna oz. pomanjkljiva odgovornost posameznikov, brezbrizno poslovanje, slaba organizacija dela, pomanjkljivo fizično varovanje premoženja, pomanjkanje družbene zavesti in socialistične samoupravne morale do družbenega premoženja, nezadostna aktivnost družbenega nadzorstva in podobno.

Zaskrbnjujejoče je, da imajo kljub širokemu in razvejaneemu sistemu družbenega nadzorstva daleč največji delež v odkrivanju gospodarskih kaznivih dejanj organi za notranje zadeve in ne organizacije družbenega dela.

Zato je za učinkovito varstvo družbenega premoženja nujno aktivirati vse dejavnike, ki so dolžni varovati družbeno premoženje. Vse organizirane družbene sile si morajo intenzivne prizadevanje za krepitev družbene in posamične discipline in odgovornosti za učinkovitejšo odkrivanje, naznanjanje in pregon storilcev kaznivih dejanj zoper družbeno premoženje. Vključiti se morajo vsi dejavniki družbene samozaščite, tako državni organi, organizacije družbenega dela in njihovi samoupravni organi, druge organizacije in skupnosti, kot tudi družbenopolitične organizacije in skupnosti, ki morajo zlasti krepiti preventivno dejavnost.

Vzpostaviti je potrebno skladnejše sodelovanje inšpekcijskih organov in služb družbenega knjigovodstva z organi odkrivanja pregona in sojenja. Še bolj je treba uveljaviti družbeno vlogo inšpekcijskih in davčnih služb, komisij za družbeno nadzorstvo in delavske kontrole, ter zagotoviti njihovo večjo učinkovitost in odvisnost od okolij, v katerih delujejo. Prav tako je na tem področju potrebno večje sodelovanje strokovnih služb v organizacijah družbenega dela.

Posebno pozornost bo potrebno nameniti krepitvi zavesti in odgovor-

nosti delavcev do družbenega premoženja, s katerim upravljajo in jim omogočijo, da postanejo osnovni nosilci boja proti kriminalnim in drugim škodljivim pojavom.

7. V samoupravnih organizacijah je treba sprotno, temeljito in celovito analizirati vzroke, zaradi katerih prihaja do prekinitev dela ali izsiljenih sestankov. Z rezultati takih analiz je treba seznaniti odgovorne organe in druge zainteresirane subjekte ter storiti vse potrebno za čimprejšnjo odpravo vzrokov za nastanek teh prekinitev. Pri tem je treba izkoristiti vse samoupravne in druge možnosti za urejanje konfliktnih situacij. Do takih konfliktnih situacij namreč prihaja zlasti v tistih organizacijah združenega dela, kjer samoupravni odnosi še niso dovolj razviti, in kjer je aktivnost družbenopolitičnih organizacij šibka.

8. Alkoholizem ostaja resen družbeni problem, saj je neposredni ali posredni vzrok mnogih kaznivih in asocialnih dejanj, ki pomembno vplivajo na celotni varnostni položaj. Sedanje zaostrene gospodarske razmere ne vplivajo na zmanjševanje tega pojava, zato je treba okrepiti preventivno delovanje, predvsem med mladimi, za preprečevanje tega družbeno škodljivega pojava. Okrepiti pa je treba prizadevanja v borbi tudi zoper druge nič manj zaskrbjujoče negativne pojave in stanja. Narkomanija, mladinska kriminaliteta, samomorji, požari in druga družbi škodljiva dejanja terjajo pospešeno in usklajeno stalno družbeno akcijo vseh, ki imajo na teh področjih svoje konkretne naloge. V tem smislu je treba podpreti organizacijo in delovanje skupin mladih strokovnjakov za socialno pomoč v okviru ZSMS, ki imajo za cilj zmanjšanje posledic vpliva zaostrenega ekonomskega položaja na mlade.

Posebno pozornost je treba še naprej posvečati varnosti v cestnem prometu, kjer kljub vidnim družbenim prizadevanjem stanje še vedno ni zadovoljivo.

Udeleženci ob tem poudarjajo, da so ugotovitve, sklepi in priporočila zborov Skupščine SR Slovenije ob obravnavi varnostnih razmer v letu 1981 ter poročilo odborov za družbenopolitični sistem vseh zborov ter Komisije za družbeno nadzorstvo ob obravnavi varnostnih razmer v letu 1980 še vedno aktualne ter da se nekatere njihove usmeritve in naloge še vedno prepočasno uresničujejo.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj skupaj z ustreznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi in strokovnimi organizacijami določi koncept znanstveno raziskovalnega in preventivnega dela ter pripravi program aktivnosti za učinkovitejšo družbeno preventivno akcijo na teh področjih, posebno še za probleme otroškega in mladostniškega prestopništva.

9. V smislu preventivnega delovanja je treba nadaljevati s poglobljenimi idejnopolitičnimi in strokovnimi analizami idejnih gibanj v množični kulturi mladih ter na podlagi analiz, in ne na podlagi posplošenih ocen, preprečevati tako negativne pojave v tej sferi kot tudi enostransko etiketiranje in označevanje vseh novih težav in mladinski množični kulturi kot spornih.

10. V sedanji zahtevni družbenoekonomski situaciji mora naša posebna pozornost veljati tudi propagandi in delovanju sredstev množičnega informiranja. Stalno je treba kritično in objektivno vrednotiti obstoječe razmere in odnose, iskati rešitve in odpirati perspektive. Pri tem se je treba izogibati enostranskemu črnemu slikanju in krizizmu, saj to ne prispeva k mobilizaciji za doseganje družbenih ciljev. Sredstva obveščanja se morajo bolj poglobiti v vzroke nastalih problemov in negativnih pojavov, z odpiranjem možnosti za njihovo odpravljanje; premalo je le opisovati stanje in poročati o posledicah. Družbene pojave in probleme je treba realno vrednotiti ter prikazovati tudi rezultate in vrednote našega socialističnega samoupravnega razvoja.

11. Problemska konferenca poziva vse odgovorne in zainteresirane družbene dejavnike v SR Sloveniji, da upoštevajo poročilo Republiškega sekretariata za notranje zadeve z uvodno besedo republiškega sekretariata ter usmeritve problemske konference v svojih nadaljnjih aktivnostih ter s tem prispevajo k usklajenemu preventivnemu delovanju in odpravljanju posledic negativnih pojavov v naši družbi.

(Poročevalec 19/IX z dne 2. avgusta 1983)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 15. DO 21. AVGUSTA

15. avgusta, Gregor HUDRIČ, vodja TOZD Vratni podboji, Koroška Bela, Svetinova 8/b.
16. avgusta, Emil AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Jesenice, Titova št. 3, tel. št. 82-262.
17. avgusta, Anton KELVIŠAR, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Cesta na Golico št. 16.
18. avgusta, Leon MESARIČ, vodja TOZD Želbljarna, Jesenice, Titova št. 3, tel. št. 81-216.
19. avgusta, Franc RAVNIHAR, vodja TOZD žična valjarna, Blejska Dobrava, Lipce št. 7/a.
20. avgusta, Vinko ROTAR, vodja TOZD remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8/a.
21. avgusta, Miha STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Bohinjska Bela št. 49/a.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah, praznikih traja dežurstvo od 7. do 7. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva predsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 15. 8.	MARTIN BRUMAT	BOGOMIR SVETINA
TOREK – 16. 8.	BRANKO GERČAR	DUŠAN BAK
SREDA – 17. 8.	BORUT CEGNAR	FRANC ARNEŽ
ČETRTEK – 18. 8.	MITJA KERNIK	FRANC CERKOVNIK
PETEK – 19. 8.	ALOJZ VARL	BERTI KRAPEŽ
SOBOTA – 20. 8.	VANDA ENIKO	MITJA BENEDIČIČ
NEDELJA – 21. 8.	ZDENKO CUND	MIHA ŠLIBAR

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 15. do 20. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Metod Rešek in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Cesarec.

POPOLDNE: IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič. SOBOTA 20. avgusta samo dopoldne: IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNA AMBULANTA: DOPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej. POPOLDNE: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar. SOBOTA 20. avgusta samo dopoldne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

V poletnih mesecih bodo zaradi letnih dopustov zdravnikov in zobozdravnikov nekatere ambulante zaprte, zato prosimo uporabnike, da to upoštevajo.

KADROVSKA GIBANJA V JULIJU

	SKLIFILI DEL. RAZMEPEJE				PREKINILI DEL. RAZMEPEJE				SKUPAJ	Tovarništvo v letu 1983	dejanstvo 1983
	iz JLA	št. stan- di- el- ali	ostali	SKUPAJ	iz JLA	disci- plinsko	to. skl. ob. za Di	upokojeni	umrl		
FLAVČ	-	-	1	1	1	1	-	-	-	228	228
JEKLAENA	-	1	2	3	3	2	-	-	-	705	699
LIVARNA	-	-	2	2	-	-	-	2	-	86	81
VALJ. 3L. ST.	1	1	2	4	-	1	-	-	-	1	390
VALJ. ŽICE	1	-	1	2	-	1	-	-	-	1	172
VALJ. DEB. PL.	-	1	-	1	1	1	-	-	-	2	173
HL. VALJ. BELA	-	1	1	2	4	2	-	-	-	8	280
HL. VALJ. JES.	-	-	3	3	1	2	-	-	-	3	225
ŽIČARNA	-	3	-	3	2	3	1	-	-	6	265
PROFILARNA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	71
VRAČ. FODB.	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	48
JEKLOVILE	-	-	1	1	1	1	-	-	-	2	155
ELEKTRODE	1	1	1	3	1	-	-	-	-	1	255
ŽELBLJARNA	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	88
STROJ. DEL.	-	1	2	3	2	1	2	-	-	5	340
REMONTNE D.	1	1	-	2	9	-	-	1	-	10	505
VZDRŽEVANJE	1	2	5	8	2	-	3	-	-	5	554
ENERGETIKA	-	1	2	3	2	-	-	1	-	3	247
TRANSPORT	-	1	1	2	1	6	-	-	-	7	375
DS KO-PI	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	277
DS K S I	3	-	5	8	1	1	-	1	-	3	350
DS E T N	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	480
DRUŽB. PREDR.	-	-	2	2	-	-	2	-	-	2	170
SKUPAJ	8	14	32	54	32	22	12	8	-	74	6439

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Rihard BOBIČ, 1923, Energetika – 37 let v ŽJ; Fatima OMAN, 1933, Livarna – 31 let v ŽJ; Anica NOČ, 1930, Kadrovske sektor – 37 let v ŽJ; Drago ROBIČ, 1930, Livarna – 30 let v ŽJ; Stanko ŠORL, 1921, Remontne delavnice – 36 let v ŽJ; Marija SMOLNIKAR, 1933, Vratni podboji, – 35 let v ŽJ; Emilija TALER-BOŽIČ, 1933, Želbljarna – 35 let v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Maks KLINAR, 1926, nabavni sektor – 33 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

Muzejsko lokomotivo so 5. avgusta prostovoljno očistili mladinci iz TOZD Transport (foto I. Kučina)

Dopisujte

V ŽELEZARJA

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

DS za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta delovne skupnosti za E-TKR-NG Slavko Dežman je 29. julija sklical četrto sejo delavskega sveta. Pri pregledu sklepov prejšnje seje so ugotovili, da so v glavnem realizirani, nekateri pa so v izvajanju, ker so dolgoročnejša. Nerealiziran je zaenkrat ostal samo sklep glede prenosa normativ delovnih nalog iz TOZD v normativ delovne skupnosti za centralno pripravo dela (CPP), ker v vseh TOZD, ki so bile prizadete, še niso sprejeli sklepov o ukinitvi delovnih nalog v CPP. Računajo, da bo v mesecu avgustu ta sklep realiziran.

Ponovno so obravnavali sklep druge seje v zvezi z vrednotenjem delovnih nalog kontrolorjev OTK, ki delajo pri vplivanju šarž s svincom. Na sklep je bila namreč izrečena pripomba, da v TOZD jeklarna delavcem, ki delajo pri teh opravilih, priznavajo več ur otežkočenega dodatka kot eno uro. Služba je to preverila in predlagala delavskemu svetu, da kontrolorjem OTK, ki delajo v TOZD Jeklarna pri teh opravilih, prizna pri vsaki šarži dve uri otežkočenega dodatka, v višini 100 %. Glede predloga, da bi otežkočeni dodatek razširili tudi na ostale škodljive vplive, je strokovna služba predlagala, da dokler se ti dodatki ne bodo vpeljali v redno proizvodnjo, se otežkočeni dodatek priznava samo za svinec. Tudi delavci v TOZD Jeklarna nimajo priznanega dodatka za delo z dodajanjem drugih škodljivih snovi, zato te pravice ne morejo uveljavljati delavci kontrole kvalitete delovne skupnosti.

Delegati so se z obrazložitvijo strokovne službe strinjali in potrdili predlog strokovne službe. Menili so, da je s tem kvaliteten kontrolor izenačen s pogoji dela livnega vodje v TOZD Jeklarna, ker je le-ta pri vplivanju šarž s svincom prisoten približno enak čas kot kontrolor. V zvezi s tem se dopolni pravilnik o osnovah in merilih delitve OD v delovni skupnosti, z ustreznimi besedilom.

V nadaljevanju seje so obravnavali spremembe in dopolnitve SaS o temeljih plana interesne skupnosti elektrogospodarstva SRS za obdobje 1981–85 in kontinuiteti do leta 1990. Ugotovili so, da se je večina SDS opredelila za sprejem teh dopolnitev. Ena SDS je imela do dopolnitev odklonilno stališče, ker meni, da so spremembe sicer potrebne, vendar predlog ni v realnih možnostih, ker je predlagano povečanje preveliko. Menili so, da predlog tudi nima stabilizacijskega značaja in so za porabnike električne energije predvidene obremenitve prehude in pouda-

rili so, da je pri elektrogospodarstvu v državnem merilu treba že enkrat napraviti red. Ena SDS je predlagala spremembe sprejela pogojno s tem, da se pooblasti delegate, da na nivoju Železarne še preverjajo oz. usklajujejo višino podražitev.

Delavski svet je ugotovil, da se večina SDS s spremembami in dopolnitvami samoupravnega sporazuma strinja, in sprejel ugotovitveni sklep, da so spremembe in dopolnitve sprejeli.

Obravnavali in potrdili so program amortizacijskih zamenjav za leto 1983. V obrazložitvi je bilo rečeno, da smo s sprejemom gospodarskega načrta sprejeli tudi višino sredstev AZ in IV za leto 1983. Potrditi je treba le specifikacijo po posameznih kontih in prenos neizkoriščenih sredstev v leto 1982, ki se lahko uporabijo v letošnjem letu. Za drobne investicije iz sredstev za AZ za leto 1983, so bila s planom odobrena sredstva v višini 4.205.347 din, k tej vsoti se dodajo še neizkoriščena sredstva iz leta 1982, v višini 1.537.240 din. Skupna vsota možnega koriščenja sredstev za AZ v letu 1983 znaša 5.742.587 din. Investicije iz amortizacije, ki se združujejo na nivoju delovne organizacije v višini 90 % znašajo 11.609.970 din, sredstva za investicijsko vzdrževanje za leto 1983 pa 4.123.000 din.

Navedeno stanje je predhodno obravnaval odbor za gospodarstvo delovne skupnosti in predlagal DS v potrditev.

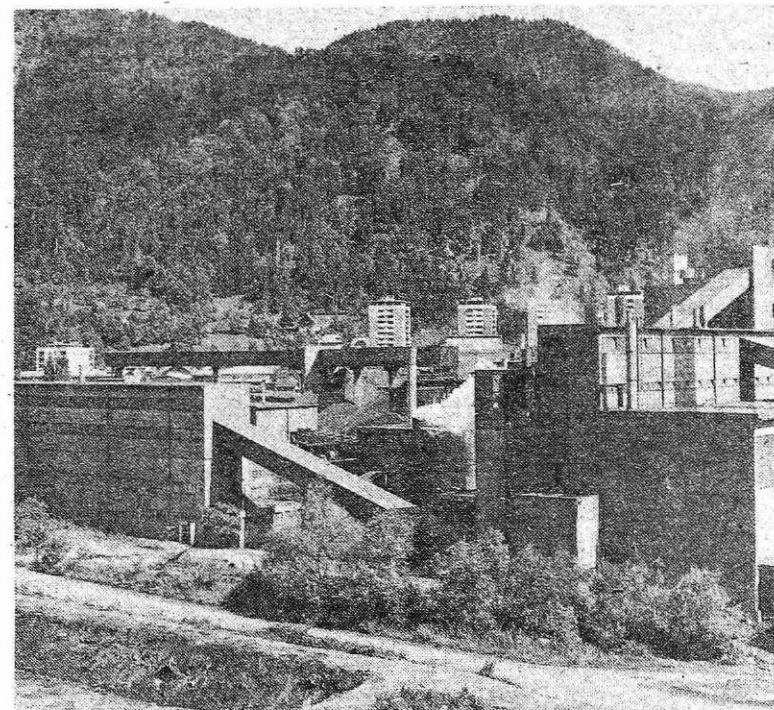
Delavski svet na predlog ni imel pripomb in ga je soglasno potrdil.

Odobritev dodatnih sredstev za realizacijo projekta »kontrola prisotnosti na delu«, je predhodno že obravnaval odbor za gospodarstvo pri DS Železarne. Za odobritev prekoračitve sredstev za ta projekt iz konta AZ 015-0/976-25, v višini 1.800.000 din, mora dati soglasje tudi delavski svet delovne skupnosti E-TKR-NG. Prekoračitev je nastala zaradi podražitev, ne toliko v sami

Železarni, kot pri nabavi žigosnih ur. Pojasnjeno je bilo, da se je cena le-teh povečala okrog 60–70 % od prvotne cene, ki je bila navedena v ponudbi. Vse potrebne ure so bile naročene z enkratnim naročilom, vendar vseh naročenih ur proizvajalec takrat ni mogel nabaviti zaradi težav, ki jih je imel pri uvozu materiala za izdelavo teh ur.

Na osnovi obrazložitve je delavski svet potrdil dodatna sredstva v višini 1.800.000 din iz sredstev za AZ za dokončno realizacijo projekta, z zahtevo, da mora biti delo zaključeno do konca meseca septembra 1983, ko je treba delavskemu svetu predložiti celotno poročilo o realizaciji projekta.

V nadaljevanju seje so obravnavali ugovor na sklep odbora za stanovanjska vprašanja, ki ga je DS predložil delavcu iz OTK. Predstavnik strokovne službe je v obširni obrazložitvi delegate seznanil, zakaj služba ni mogla ugoditi zahtevi delavca ter odstopiti od stanovanjskih standardov, ki jih predpisuje samoupravni akt Železarne. Prizadeti delavci pa je delavski svet seznanil s socialnimi problemi, ki so prisotni v družini zaradi bolezni. Tako so bili delegati seznanjeni s težo obravnavane problema z obeh strani.

Del aglomeracije (foto I. Kučina)

DS je na osnovi obrazložitve strokovne službe pregledal dokumentacijo o težki bolezni v družini prizadete delavca, pojasnil njegovega pravnega zastopnika ter razprave delegatov ugotovil, da prizadetemu delavcu po internih samoupravnih aktih, ki veljajo za železarno Jesenice, pripada dvosobno stanovanje za tričlansko družino. Vendar naj se strokovna služba Železarne s pomočjo pravnega zastopnika prizadete delavca in delovno organizacijo, kjer je njegova žena zaposlena, pogovorijo o možni rešitvi dodelitve trisobnega stanovanja, s tem, da železarna Jesenice prispeva vsoto za dvosobno stanovanje, delovna organizacija žene pa sofinancira razliko za tretjo sobo. Delegati, strokovna služba, prizadeti in njegov pravni zastopnik so s tako rešitvijo soglašali. Strokovno službo Železarne je DS zadolžil, da takoj začne z aktivnostmi, da bi stanovanjski problem prizadete delavca rešili pred rokom, ki je za take primere zakonsko predpisan.

Obravnavali so še zapisnik inventurne komisije, opravljene inventure v skladišču 94-RO. Pri pregledu materiala R-3 VK 57 in orodja v rabi VK 66 ter spec. orodja s kalk. odpisom, inventurna komisija ni ugotovila nobenih razlik. Stanje v skladišču se ujema s skladiščno kartoteko ter mesečnim materialnim dnevnikom.

DS je na osnovi zapisnika stalne inventurne komisije ugotovil, da pri opravljeni inventuri ni bilo ugotovljenih nobenih nepravilnosti. Na

osnovi te ugotovitve so zapisnik o opravljeni inventuri v skladišču 94-RO potrdili brez pripomb.

A. V.

Železarski globus

POLJSKA

Približno 450 milijard zlotov, oziroma 14,5 % celotne investicijske vsote za gradnjo industrijskih objektov, bodo v obdobju 1983 do 1985. leta namenili za povečanje proizvodne zmogljivosti in modernizacijo na področju energije in goriva. Približno ena četrtnina te vsote je namenjena za premogovnike. Povečanje investicij za te namene je predvideno tudi za obdobje 1986 do 1990. Danes odpirajo v tej državi šest novih premogovnikov, medtem ko bodo zaradi zastarelosti in izčrpanja zalog ustavili obratovanje štirih, 14 pa jih bodo modernizirali. Danes obratuje na Poljskem skupno 66 premogovnikov.

VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih je leta 1982 dosegla proizvodna zmogljivost za železovo gobo v svetu skupno 18,04 milijona ton, medtem ko je bila leta 1981 16,28 milijona ton. Povečanje je bilo doseženo zaradi izgradnje novih naprav na Bližnjem vzhodu, v Karibskem morju na otoku Trinidad in Tobago ter v Nigeriji. Zaradi gospodarske recesije pa je v istem obdobju padla svetovna proizvodnja za 8,004 milijona ton v letu 1981 na 7,47 milijona ton v letu 1982. To pa pomeni, da je bilo izkoriščanje naprav za proizvodnjo železove gobe v tem obdobju manj kot 50 %.

GRČIJA

V grškem gospodarstvu obstaja veliko zanimanje za gradnjo obratov, kjer bodo rezali odslužene ladje v jekleni odpadki. V ministrstvu za gospodarstvo je predloženih v proučevanje več takšnih načrtov privatnih podjetij. Tako želijo grška podjetja skupaj z interesi s Tajvana in Južne Koreje, ki sta na tem področju vodilna na svetu, zgraditi v regiji Alexandropolis takšen obrat z letno proizvodno zmogljivostjo 400.000 ton jeklenega odpadka, ki bi naj bil kombiniran s 40.000 tonsko železarno. Za izvedbo tega projekta je predvidenih 1,1 milijarde draham investicijskih sredstev. Poleg tega sta na drugih lokacijah predvidena še dva takšna obrata, vendar z manjšo zmogljivostjo 200.000 in 78.000 ton.

PREGLED SESTANKOV SDS

Poslovanje v prvem polletju, spremembe SaS o temeljih plana interesne skupnosti elektrogospodarstva SRS ter razvid del in nalog, so bile osrednje teme sestankov samoupravnih delovnih skupin, od katerih smo prejeli zapisnike v minulem tednu. Ponekod so bile na dnevnem redu tudi nekatere druge zadeve iz programa samoupravnih aktivnosti (delovni čas, uravnavanje osebnih dohodkov ipd.). Z zapisnikov pa tudi tokrat, kot običajno, povzemamo predvsem stališča in predloge SDS v zvezi z ožjo obratno problematiko, ki je prišla seveda do izraza tudi ob obravnavanju poslovnih poročil.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS priprava vložka 2, 3 in 4, elektropeči 1 in 4, priprava ferolegur, kamnolom Trebež ter ponovno gospodarstvo 1. SDS elektropeči 1 je v razpravi o poslovanju v prvem polletju opozorila, da je treba v livni jami čimprej odstraniti 80-tonski livni žerjav, »ker je v veliko oviro«. Pritožuje se tudi nad »starim vložkom«, ki je »vse prej kot primeren za elektropeči«. Posledica so sarže izven programa. Pod razno pa se skupinovodja pritožuje, da mu posada elektropeči odklanja čiščenje žilindrne jame, ker se predhodne dneve ne drže sistema postavljanja banj v jami. Banje se postavljajo preveč od stene. Postaviti pa jih je treba tako, že zlin-dra teče počasi, da teče v prvo, če pa hitreje, pa v drugo banjo. Bolj proti steni pa se ne da več postaviti, zaradi žilindre. Pravijo tudi, »da se nihče več ne sekira, ker se lahko poslužijo bagra«. SDS elektropeči 4 pa vprašuje, kdaj bo rešen problem žilindrnih banj, »ker je sedanje stanje nevzdržno«. Zanima jih tudi, zakaj na EA ne zakladajo več, tako kot v začetku, po 68 ton (ali je vzrok v ponvicih?) ter koliko časa bodo v žični še flemarji (delo je v tistem času, ko oni delajo, zaradi zadimljene hale ter plinov, zelo nevarno). Člane SDS kamnolom Trebež pa zanima, zakaj jeklarna kljub izvrševanju planske proizvodnje izkazuje tako veliko izgubo. Ugotavljajo pa tudi, da ključ, po katerem pride do razporejanja izgube med TOZD Železarne, ne ustreza, »ker preveč prizadane tiste, ki sicer dobro opravljajo svoje delovne naloge«. Pod razno pa so svoj glas povzdignili mineri: nepravčasen odvoz odminirane hribine jih ovira pri nadaljnjem vrtnanju vrtni, tako, da je normalna proizvodnja resno ogrožena. Problem nastaja zaradi okvare nakladača v PTO.

SDS valjarna žice? (Žvele) ter 3 (TOZD VALJARNA ŽICE) sta obravnavali polletno poslovno poročilo ter razvid del in nalog. K razvidu del in nalog sta imeli precej pripomb. Ker pa je podobno (številne pripombe k razvidu oziroma ovrednotenju delovnih nalog) tudi po drugih temeljnih organizacijah, jih (tako kot tudi drugod) zaradi obširnosti ne kaže povzemati. Sicer pa te pripombe zbirajo in obdelujejo posebne, prav zato ustanovljene, komisije.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo + priprava dela, lužilnica in priprava vložka 1, 2, in 3, žarilnica 1, 2, in 3, adjušta 1, 2 in 3, strojna adjušta

1, 2, in 3 ter valjarna 1, 2 in 3. Poleg razvida del in nalog (obširne pripombe so k zapisnikom priložene kot posebna priloga) so SDS obravnavale (predvsem) še sporazum o spremembah temeljev plana energetske skupnosti SRS. SDS lužilnica in priprava vložka 1 pod razno opozarja, da je treba urediti hlajenje in ventilacijo v pisarni lužilnice in priprave kolobarjev ter v kabini na žerjavu. Izboljšati pa je treba tudi zaščito proti iskrenju na varilniku SCAP linije. SDS adjušta 2 in 3 ter strojna adjušta 2 in 3, ki so bile na sestankih informirane tudi o nekaterih organizacijskih spremembah, so zadolžile svoje delegate v delavskem svetu TOZD, da glasujejo proti odpiranju novih delovnih mest. SDS žarilnica-1 pa je pod razno predlagala, kako naj bi jeseni prešli na nov delovni čas.

V TOZD ŽIČARNA so vse SDS na štirih zborih delavcev obravnavale poslovanje v prvem polletju. Razpravljali so tudi o ponovitvi referenduma, na katerem naj bi se delavci izrekli za dopolnitev samoupravnega sporazuma o skupnih merilih in osnovah za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, z določbo o posebnem dodatku za udeležence NOV kot priznanju za njihovo minulo delo. V zvezi s poslovanjem v prvem polletju so člani SDS vodstvo TOZD, adjušta in vtičarna menili, da je treba odločno zahtevati, da jim delavci jeklarne in žične valjarne zagotovijo kvaliteten vložek. Tudi v zvezi z majhnimi količinami izdelane TR žice je bilo poudarjeno, da ni problem v kvaliteti izdelave koluti, temveč v zagotavljanju kvalitetnega vložka. Na skupnem sestanku delavcev žičarne III, žičarne II-1, patentirnice 3 ter dela pocinkovalnice pa je bilo poudarjeno, da je glavni vzrok za neizpolnjevanje načrtovanih ciljev v veliki odsotnosti oziroma v pomanjkanju delavcev, za nedoseganje kvalitetnega asortimana, predvsem patentirane žice, pa je krivo pomanjkanje ustreznega vložka.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, vtičnica 1, 2 in 3 ter adjušta 1 in 2. SDS vodstvo TOZD v zvezi s poslovanjem v prvem polletju navaja nekatere pozitivne dosežke, hkrati pa ugotavlja, da je iz poročila o realizaciji razvidno, da jim proizvodnja luščenege jekla prinaša izgubo. SDS adjušta 1 vprašuje, zakaj v ženski garderobi ni poskrbljeno za toplo vodo, predlaga pa tudi, da naj bi se na delovne sobote delalo na dopoldanski izmeni. Istega mnenja glede dela na delovno soboto je tudi SDS adjušta 2 (delali naj bi, z ozirom na količino dela, naslednjo ali predhodno soboto zjutraj). Vse navedene SDS so imele pripombe tudi glede razvida del in nalog.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnike SDS orodjar- na ter adjušta (dva). SDS orodjar- na v zvezi s poslovnim poročilom ugotavlja, da bi bilo treba v bodoče urediti preskrbo z žico tako, da bi bilo možno nemoteno obratovanje in s tem tudi doseganje plana. SDS se strinja tudi s povečanjem cen žice za 82 %. Tudi SDS adjušta 2 meni, da je treba poskrbeti za nemoteno oskrbo z žico vseh dimenzij. Mehanske okvare je treba hitreje odpravljati. Soglašajo pa tudi s predlaganim povečanjem osebnih dohodkov za 5 % ter s povečanjem cene žičnikov.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD vzdrževanje, vzdrževanje plavž 2 in 3, vzdrževanje jeklarne 1, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. SDS

vodstvo TOZD v zvezi z spremembami SaS o skupnih merilih in osnovah za delitev OD in dela sklada skupne porabe, ki se nanašajo na dodatek za udeležence NOV, napačno meni, da naj bi jih obravnavala samo delavski svet in sprejel dokončni sklep (to bi bila kršitev samoupravnega akta). Zanima pa jo tudi, od kdaj se bo dodatek obračunaval: od tedaj, ko je bil podan predlog ali po sprejetju sprememb na referendumu? SDS vzdrževanje jeklarne 1 se ne strinja z oceno v polletnem poslovnem poročilu, da je za sedanje stanje eden od vzrokov tudi površnost montaže. Da so vzdrževalci jeklarne v prvem polletju delali dobro, je po njihovem mnenju razvidno iz tabelaričnega prikaza zastojev. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 ugotavljata da je sodelovanje med proizvodnimi delavci in vzdrževalci pri odpravljanju okvar slabo ter da je tudi od delavcev remontnih delavnic vse manj pomoči. Prevelika je tudi poraba zaščitnih sredstev, pri katerih pa je treba omeniti, da so večkrat tudi zelo slabe kvalitete. Za električne stroje - brusilke, vrtnalne stroje ipd., bi bilo, po njihovem mnenju, treba nabaviti rezervne dele. Tako bi jih lahko popravili »doma«, kar bi bilo ceneje. K samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi smučarskega centra Kobla, pa zaradi sedanje slabe finančne situacije, ne moremo pristopiti, menijo člani teh dveh SDS. Pod razno omenjajo, da se jim ne zdi pravično, da vzdrževalci izgubijo celotno premijo, če celotna delovna organizacija ne dosega planirane proizvodnje. Hkrati menijo, da bi moral biti premijski sistem bolj elastičen ter predlagajo, da naj se vsak mesec objavlja v Železarni, katere TOZD niso dobile premije. SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 sta se na sestanku odločili, da bodo nudili gmotno pomoč družini tragično preminulega sodelavca. Zahtevali sta tudi, da naj se naredi analiza osebnih dohodkov, iz katere ne bodo razvidna samo poprečja po področjih (to informacijo so že prejeli) temveč tudi razmerje med sledečimi kazalci: otežkočeni dodatek, sistemi dela in nadurno delo. Po njunem mnenju postajajo v TOZD Vzdrževanje kadri problem številka ena. Vzrok temu naj bi bila neustrezna politika nagrajevanja.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelek za ekonomske analize in planiranje, organizacija dela, ERC, energetske gospodarstvo, raziskovalni oddelek, kontrola kvalitete, glavni laboratorij, spektrokemični oddelek, laboratorij za vhodno kontrolo surovin, OJD, IR in OSMF ter operativna novogradnja. SDS ERC je imela nekaj pripomb na poslovno poročilo delovne skupnosti (na 2. strani je treba popraviti, da Zavod ne sodeluje na sistemu signalizacije, ampak samo na uvajanju nomenklature materiala, na 3. strani je potrebna dodatna obrazložitev, da gre za razvojni računalnik-multi processor). Vodja SDS je SDS zadolžil, da izdela za ERC konkretniji plan ukrepov za izboljšanje dela. SDS raziskovalni oddelek je bila pod razno med drugim seznanjena z ustanovitvijo posebne grupe strokovnjakov in predstavnikov samoupravnih organov v njihovi delovni skupnosti, ki bo bedela nad področjem inovatorstva. SDS kontrola kvalitete zahteva, da se popolni nezasedene delovne naloge na njihovem območju dela. SDS operativna novogradnja pa je pod razno zahtevala, da se o delovnem času odloča na referendumu.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRVEM POLLETJU IN MESECU JULIJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Novatorji v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih so s tehničnimi in tehnološkimi izboljšavami ustvarili 58.410.187,00 din inovacijskega dohodka, za kar so prejeli 1.522.022,00 din posebnih nadomestil

ali 2,60 % od ugotovljenih koristi. Posebna nadomestila so bila izplačana 152 novatorjem.

Rezultati inventivne dejavnosti po posameznih TOZD in delovnih skupnostih:

TOZD oz. DS	Prihranki	Posebna nadomest. din	Štev. obrač. predl.	Štev. sodel. avtorjev
Plavž	154.160	14.798	2	6
Jeklarna	14.216.707	290.864	7	19
Livarna	180.056	24.133	3	8
Valj. bluming-štel	10.567.620	399.314	13	32
Valj. žice in profilov	12.419.932	223.323	4	13
HVB	16.777.401	278.113	8	23
HVJ	637.924	27.592	4	5
Žičarna	714.455	86.327	12	15
Profilarna	—	-12.000	1	1
Vratni podboji	257.286	26.723	2	4
Jeklovlek	489.443	44.867	4	6
Transport	289.494	33.709	5	8
Energetika	1.587.785	48.492	5	11
Rem. delavnice	108.924	11.857	1	1
	58.410.187	1.522.022	71	152

Razveseljiv je podatek, da je v preteklem polletju 92 avtorjev prijavilo 51 predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej. Pri registraciji na novo prijavljenih predlogov opazimo, da se število predlogov ponovno povečuje.

Po posameznih TOZD so v juliju obravnavali naslednje izboljšave oz. inovacije:

TOZD PROFILARNA

Avtorju Ivu Buganiku je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za predelavo omejevalnika dolžin na progi Rossi II iz vertikalne na horizontalno obešanje. Na oblikovni progi Rossi II so imeli stalne težave z razrezom profilov, saj nikakor niso mogli doseči rezanje na dolžino v to-

lerančnem območju. Vzrok za to je bila vertikalno obešana zastavica. Tako so nastajali večkratni manjši zastoji na dnini, saj so morali profile, ki so bili izven tolerančnega območja ročno žagati, pri tem pa se je zmanjševal izplen. Avtor izboljšave je izvedel predelavo omejevalnika dolžin s tem, da je zastavica po novi izvedbi obešana horizontalno.

Avtorju Sandiju Bertonecu iz TOZD Profilarna je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za spremembo oblikovnih kolotov za oblikovno progo Rossi I. Avtor je z uvedbo navedene tehnike izboljšave odpravil problem vleženih valjev, ki so potrebni za oblikovanje profilov na progi Rossi I. Sistem, ki so ga uporabljali pred predelavo, to je prirobnica privijačena z vijaki, je imel dosti pomanjkljivosti. Vijaki so se pogosto lomili — trgali zaradi nateznih obremenitev. Zlomljeni deli vijakov, ki so ostali v oblikovnem kolotu so se težko izvijali. Take kolute je bilo potrebno dokončno popraviti v delavnici. Koluti izdelani po sistemu, ki ga je predlagal avtor nimajo teh pomanjkljivosti. Nova izvedba oblikovnih kolotov ima ležaje v posebni puži iz cementacijskega jekla.

TOZD ELEKTRODE

Avtorju Josipu Halupku je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za izdelavo specialne gumi cevi za pnevmatiko transportiranja praškov, za potrebe TOZD Elektrode. Iz pozitivnih strokovnih ocen je razvidno, da je avtor z izdelavo cevi odpravil uvoz in izdelal cevi iz domačega materiala, znižal stroške oziroma dosegel prihranek, poleg tega pa dosegel, da so cevi časovno vedno na voljo in odpadejo vse težave uvoza.

DELOVNA SKUPNOST E-TK-R-NG

Avtorjema Antonu Kalanu in Alojzu Markoviču je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za izdelavo sprememb na programih za izračun in izpis zaključnih listov pri projektu glavne knjige. S to spremembo se je en tek izpisa zaključnih listov časovno bistveno zmanjšal.

Železarski globus

LR KITAJSKA

V letošnjem maju je bil na obisku v Zvezni republiki Nemčiji minister za metalurško industrijo LR Kitajske Li Dongye, ki so mu med drugim tudi pokazali poseben avtomobil, katerega opremo so razvili v zahodnonemškem inštitutu za obratna raziskovanja (BFI). Ta projekt, ki ga je financiralo zahodnonemško ministrstvo za raziskave in tehnologijo je bil uresničen na željo osrednjega raziskovalnega inštituta za železo in jeklo v Pekingu. Avtomobil, v katerem so številne različne merilne naprave, je namenjen meritvam in ocenjevanju podatkov pri obratovnih poskusih na plavžih, v jeklarnah, valjarnah in kovačnicah. Uporabljali ga bodo v raznih železarnah LR Kitajske z namenom izboljšati obratovanje obstoječih naprav. Opremo avtomobila so že praktično preizkusili v neki zahodnonemški železarni. Najprej ga bodo uporabili v topli valjarni trakov v Sanghaju, pri tem pa bodo sodelovali tudi zahodnonemški strokovnjaki.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

OSNOVNE KARAKTERISTIKE KEMIJSKIH IN BAKTERIOLOŠKIH BOJNIH STRUPOV

SKLEPNE MISLI:

Vsa vojna orožja so rušilna, toda bakteriološko in kemijsko orožje delujejo izključno na žive organizme (ljudi, živali in rastline). Obstojča ideja, da se zgoraj omenjeni orožja lahko uporabita za širjenje epidemij in za množični pomor (genocid) povzroča občutek človeške katastrofe.

Dejstvo, da je neomejena uporaba teh orožij mogoča ter da povzroči porušenje naravnega ravnotežja vzbujata nesigurnost in napačnost.

Raziskave potrjujejo, da je tovrstnega orožja v zadnjem času vedno več in zaloge se še kar kopičijo. Strupenost je vedno večja prav tako tudi infektivnost. Toda proizvodnja je razmeroma draga in bremeni nacionalne ekonomske skupnosti. Vendar so ti stroški proizvodnje za razvite države tolerančni. Zaščitni sistem ne bi bil sigurnen niti za visoko razvite države.

Ker ta orožja do danes še niso bila masovno uporabljena je težko predvidevati posledice. Prav gotovo pa je, da bi napadalec prejel »bumerang« nazaj saj vemo, da delujejo ta orožja retroaktivno. Nevarnost kopičenja tovrstnega orožja predstavlja potencialno nevarnost tako za razvite kot države v razvoju.

Zagon v tekmovalstvu pri oboroževanju bi bil prekinjen le s prepovedjo proizvodnje. Toda konvencije o prepovedi so ostale le kos papirja. Razorožitvene konference pa ostajajo brez uspeha. Toda človeštvo tega plarjeta trka na zdrav razum in upati je, da do popolne katastrofe ne bo nikdar prišlo.

Ce primerjamo značilnosti, smrtnost in posledice vojnih strupov in bakterioloških sredstev v naslednjih tabelah, nas ta orožja po svojih posledicah in delovanju resnično pretresejo. Zatorej vseeno obstoja upanje, da do množičnega pomora vendar le ne bo prišlo.

Vojni strup	Učinek	Topnost v vodi	Izparljivost pri 20°C	Agregatno stanje 10°C/20°C
Sarin	smrtonosni živčni strup	100%	10.000 mg/m ³	tekočina
VX	smrtonosni živčni strup	1—5%	3—8 mg/m ³	tekočina
Cianovodik	smrtonosni krvni strup	100%	873.000 mg/m ³	tekočina
Klorcian	smrtonosni krvni strup	6—7%	3.300.000 mg/m ³	trden para
Fozgen	dušljiv	hidrolizira	6.370.000 mg/m ³	tekočina para
Iperit	mehurjavec	0,05%	650 mg/m ³	trden oljasta tekoč.
Toksin botulinusa	smrtonosni	topen	zanemarljivo malo	trden

Vojni strup	Čas nevarnosti	LD 100 letalna doza	Raspiratorna toksičnost	Toksičnost skozi kožo
Sarin	1—2 dni	5 mg/min/m ³	100 mg/min/m ³	1.500 mg
VX	3—21 dni	5 mg/min/m ³	10 mg/min/m ³	6 mg
Cianovodik	nekaj minut	2.000 mg/min/m ³	5.000 mg/min/m ³	—
Klorcian	nekaj minut	7.000 mg/min/m ³	11.000 mg/min/m ³	—
Fozgen	nekaj minut	1.600 mg/min/m ³	3.200 mg/min/m ³	—
Iperit	12—48 ur	100 mg/min/m ³	1.500 mg/min/m ³	4.500 mg
Toksin botulinusa	—	0.001 mg oralno	0.02 mg/min/m ³	—

Nadaljevanje

DRUGI DRUGOVI

ČEBULJ TONI

ČLAN VAŠEG KOLEKTIVA ZASLUŽENO JE DOBIL VISOKO APLIKACIJSKO IZNAJENJE ZNAČNO PRIMERAN VOJNIK ZA ODLIČAN USPEH U VOJNOŠTROMOJSKOJ OSUČI IDEJNO-POLITIČKOM OBRZOVANJU I VASPITANJU PRIMERNO I SAVEŠNO IZVRŠAVANJE VOJNIČKIH DUŽNOSTI, USTREJNO SPODOVANJE U ŽIVOTI RIERA BEZBEDNOSTI I SAMOZAŠTITE, MARLJIVO UČEŠĆE U VARNOSTAVNIM AKTIVNOSTIMA, RAZVIVANJE DRUGARSTVA I JAČANJE BRATSTVA I JEDINSTVA U VOJNOJ KOLEKTIVI.

BUDITE PONOSNI TAKVIM UZORNIK ČLANOM VAŠEG KOLEKTIVA SPONORNIM I ODLOČNIM BRANIOCEM SOCIALISTIČKE SAMPUPRAVNE ZAVEŠĆICE!

270783 Benkovac

ICATUM I MESTO

KOMANDANT
ppuk Ristovski Eftim

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON

EOF POSTOPEK ZA PROIZVODNJO SUROVEGA JEKLA

Zahodnonemška železarska družba Korf je razvila in v neki brazilski železarni uvedla v praktično uporabo nov postopek za izdelavo jekla z angleško oznako EOF (Energy Optimizing Furnace — energetska izboljšana peč). Dejansko je to znatno izpopolnjen postopek v SM peči s kisikovimi pihalnicami pod površino raztaljenega jekla, katerega značilnosti so:

- Vpihovanje kisika pod površino taline poteka po KORF postopku, ki ga že uporabljajo v nekaterih SM pečeh.
- Peč ima lahko okroglo obliko in zato tudi manjše toplotne izgube.
- Zgorevanje ogljikovega monoksida (CO) v ogljikov dioksid (CO₂) je v tej peči popolno.
- Možno je predgrevanje uporabljenega jeklenega odpadka z občutno toploto dimnih plinov po sistemu EOF in tudi zakladanje poteka hitro.
- Ponovna uporaba precejšnjega dela občutne toplote vročih dimnih plinov za predgrevanje zraka.
- Velika prilagodljivost razmerja grodlja in jeklenega

odpadka v vložku, vendar je najugodnejše razmerje 50:50 in pri tem je poraba dodatne toplote pod 0,2 Gcal na tono izdelanega jekla.

Osnovni pomen in prednost tega postopka je možnost za zelo intenzivno mešanje raztaljenega jekla. Posledica tega je možna pospešitev kemičnih in toplotnih reakcij med tekočo ter plinasto fazo.

Atmosfera v peči sestavljajo predgreti zrak, ki ga dovajajo skozi pihalice in ga je mogoče v zaželeni količini obogatiti s kisikom, kakor tudi ogljikov monoksid in vodik, ki prehajata iz taline v atmosfero peči. Ogljikov monoksid in vodik zgorita skupaj s predgretim zrakom v ogljikov dioksid in vodno paro, pri tem pa je vsa nastala kemična reakcijska toplota na razpolago proizvodnemu postopku v peči.

Vroči dimni plini prehajajo iz delovnega prostora peči v napravo za predgrevanje jeklenega odpadka, ki je postavljena nad pečo in skozi njo prehajajo skozi jekleni odpadki od zgoraj navzdol, kjer oddajo v prvi stopnji del svoje občutne toplote.

Dimni plini, ki že nekoliko ohlajeni odhajajo iz naprave za predgrevanje jeklenega odpadka, prehajajo potem skozi ognjestalno opeko obzidanim izmenjalcem toplote do kovinskega rekuperatorja in ga potem, ohlajeni na okoli 300 stop. C, zapustijo. V obeh ogrevalnih agregatih predgreti zrak pihajo potem skozi pihalice v peč.

Rezultat takšnega učinkovitega izkoriščanja razpoložljive energije so zelo kratki šaržni časi in nizka poraba toplote. To pa pogojuje visoko učinkovitost in produktivnost samega proizvodnega postopka.

Okrogla oblika peči pospešuje s svoje strani reakcije v pečni atmosferi, zaradi gibanja plinov v krogu, kar je v določeni meri posledica tangencialne razmestitve pihalice.

Zaradi okrogle oblike peči se lahko toplotne izgube zaradi žarčenja primerjajo s tistimi, ki jih ima obročna električna peč. Vendar so zaradi kratkih šaržnih časov, ki so običajno pod 60 minut, celo nižje.

Postopek je zaradi pihanja vročega zraka in kisika pod površino taline nekoliko podoben postopku v kisikovem konvertorju, kjer tudi pihajo skozi dno. Vendar so njegovi šaržni časi v primerjavi s kisikovim konvertorjem nekoliko daljši. Njegova glavna prednost je v tem, da ne zahteva tako velikih investicijskih sredstev in da je znatno bolj prilagodljiv glede na razmerje grodlja in jeklenega odpadka v vložku.

Postopek EOF že praktično uporabljajo v neki brazilski železarni, pri kateri je finančno udeležena družba Korf. Do avgusta leta 1982 so bile uspešno zaključene tri obratovalne kampanje s po 150 šaržev in v vsaki je dosegla proizvodnja okoli 4.000 ton na napravi za kontinuirno vlivanje odlitih gredic. Teža šarže na tej peči je zaradi obratovnih razlogov (žerjavi in transport) zaenkrat omejena na samo 30 ton.

SLABI PROIZVODNI REZULTATI V JULIJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

V tem mesecu so slabo delali tudi na napravi za kontinuirno vlivanje, saj so namesto načrtovanih 4.400 ton odčili samo 3.590 ton. Vzroki so bili tako v zastojih na sami napravi, kakor tudi v premajhni količini jekla, primerne za vlivanje.

TOZD LIVARNA

Livarna je v juliju dosegla 104,2 % z gospodarskim načrtom predvidene skupne proizvodnje. Tujim naročnikom so odpremili 71,4 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING — ŠTEKEL

Kljub precejšnji zalogi blokov pred globinskimi pečmi in slabov za prevajanje prek potisne peči, je bila proizvodnja v TOZD Valjarna bluming-štekla in to predvsem na valjarskem ogradju štekla, zaradi pogostih in dolgih zastojev, zelo slaba. To velja za prvi dve dekadi, medtem ko se je v tretji dekadi, zaradi ukrepov vzdrževalnega in obratovalnega značaja, ki jih je zahteval poslovodni odbor Železarne, stanje z valjanjem na valjarskem ogradju štekla precej popravilo. Pri tem je treba omeniti, da je do 18. julija obratovala potisna peč, ki pa zaradi slabega dela valjarskega ogradju štekla, ni imela pravega učinka na doseženo proizvodnjo. Skupno so prevajali samo 5.984 ton slabov. Posledica tega je bila, da je valjarna dosegla načrtovano skupno proizvodnjo z uslugami vred samo 78,6 %. Poleg tega je slabo potekalo delo tudi v adjustaži valjarne štekla. Predvsem je šlo za obratovanje Bornx škarij, ki režejo trakove za potrebe TOZD PROFILARNA in TOZD Hladna valjarna Jesenice in so zaradi okvar in pomanjkanja delavcev namesto načrtovanih 2.900 ton, zrezali samo 1.801 tono.

TOZD VALJARNA ZICE IN PROFILOV

Ta valjarna je prešla, kot predvideva gospodarski načrt za mesec julij in avgust, z neprekinjenega obratovanja na obratovanje z mirovanjem ob prostih sobotah in nedeljah. Obratovali so solidno in dosegli 104,4 % načrtovane proizvodnje.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Slabo je potekalo delo tudi v TOZD Valjarna debele pločevine. Načrtovano skupno proizvodnjo, skupaj z uslužnostnim prevajanjem so dosegli le 72,3 %. Vložka je bilo dovolj na razpolago, saj se je gibala količina uporabnih slabov v celotnem mesecu med 4.00 in 5.000 ton. Poleg slabšega dela na progi, je bil glavni vzrok v adjustaži, zaradi prevelikih količin pločevine pred pečjo za toplotno obdelavo in pred sektorji, medtem ko zaradi premajhnih količin pločevine tanjših dimenzij, na škarijah niso imeli dovolj materiala za rezanje.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Zaradi premajhnih dobav trakov iz tujih virov in slabega dela valjarne štekla, so imeli težave s pomanjkanjem vložka. Zato se je tudi izredno znižala medfazna zaloga trakov, kar se bo poznalo tudi pri proizvodnji v avgustu. Iz tega razloga so, skupaj z uslužnostnim prevajanjem, z operativnim planom načrtovano skupno proizvodnjo dosegli le 91,5 %. Preskrba z dinamom jekla je bila zelo dobra in so letos izvaljali največjo mesečno količino in sicer 2.858 tone, medtem ko se je zaradi dobav ferokroma dvignila proizvodnja nerjavnih jekel na 250 ton.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

S preskrbo vložka iz domačih virov so bile že navedene težave. Ker pa je bilo nekaj dohoda iz tujih virov, je tej temeljni organizaciji, skupaj z uslužnostnim prevajanjem, uspelo doseči načrtovano skupno proizvodnjo 100,4 %. Dinamo jekel so izvaljali 388 ton in kvaliteten jekel 134 tone.

TOZD ŽIČARNA

V TOZD Žičarna so v juliju dosegli 84,7 % operativnega plana skupne proizvodnje. Glavni vzrok za to je bilo pomanjkanje in velika odsotnost delavcev. Poleg tega so zaradi premajhnih količin odlitega jekla v TOZD Jeklarna, v začetku meseca imeli težave s patentirano žico. Patentirane žice so izdelali 757 ton, VAC žice 472 ton in EPP žice 49 ton.

TOZD PROFILARNA

Zaradi pomanjkanja vložka so za julij načrtovano skupno proizvodnjo dosegli le 72 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi razdrobljenih naročil so znižali operativni program skupne proizvodnje dosegli 148,2 %.

TOZD JEKLOVLEK

V tej temeljni organizaciji so v juliju načrtovano skupno proizvodnjo dosegli 101,7 %.

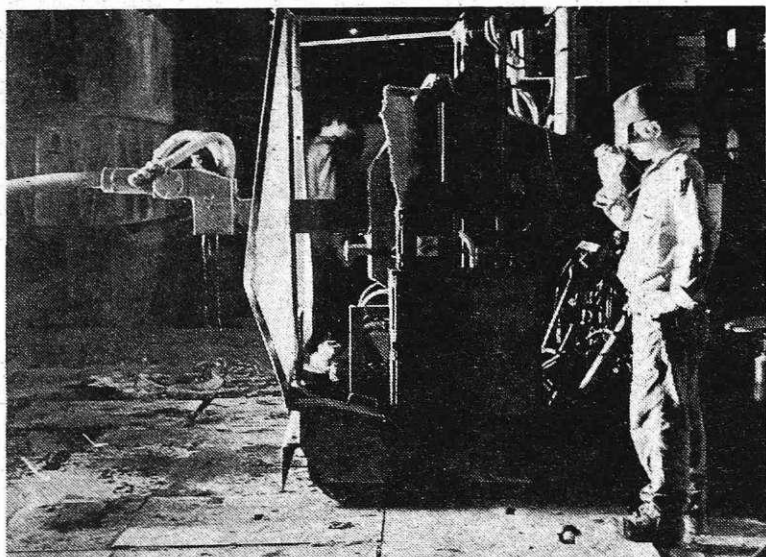
TOZD ELEKTRODE

V tej TOZD so sicer skupaj z izdelavo ognjestalnega materiala presegli načrtovano skupno proizvodnjo, medtem ko so gospodarski načrti dodajnih materialov za varjenje dosegli 101,7 %.

TOZD ŽEKLARNA

Za julij načrtovano skupno proizvodnjo so v tej TOZD dosegli 102,7 %.

gli le 77 %. Pri oplasčenih elektrodah so bili vzroki izpada v veliki odsotnosti delavcev, pomanjkanju vložka vlečene žice in železa v prahu. Pri proizvodnji varilne žice je bil vzrok v pomanjkanju žice. Težave s pomanjkanjem žice so nastale, ker nismo dobili iz tujih virov načrtovane žice za potrebe TOZD Žičarna. Proizvodne zmogljivosti TOZD Žičarna za preskrbo Žejblarne in Elektrode samo z domačo žico pa so premajhne.

V Jeklarni (foto I. Kučina)

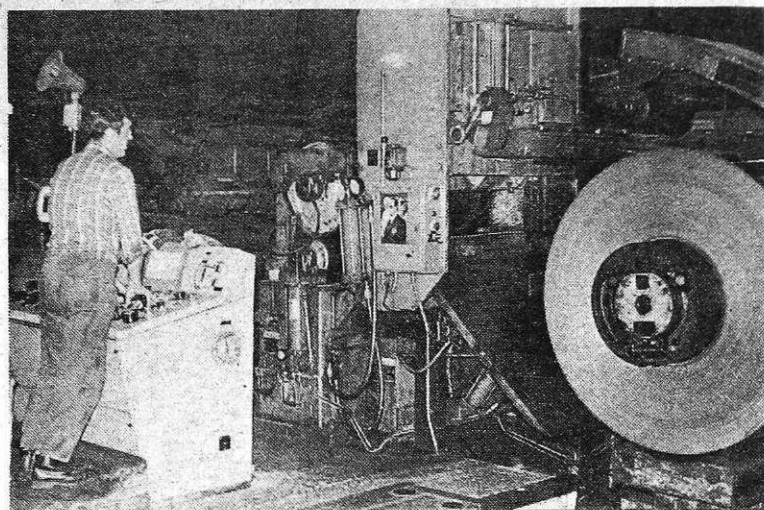
Železarski globus

JAPONSKA

Takoj po pričetku energetske krize v letu 1973 so japonske železarske družbe izdelale program zmanjšanja porabe energije, ki so se ga tudi dosledno držale. Tako poročajo Japonsko združenje za grodelj in jeklo, da so v letih 1973—1982 železarne znižale porabo energije za letno 94 milijonov enot črnega premoga na 69 milijonov ton. K takšnemu znižanju je sicer tudi pripomoglo zmanjšanje proizvodnje surovega jekla v zadnjih letih, kar je bila posledica gospodarske recesije, vendar je tudi specifična poraba energije na tono izdelane surovega jekla v tem obdobju padla na 92 %. Ob upoštevanju celotne porabe energije pa so japonske železarne v tem obdobju dosegle indeks 85 %. Specifična poraba kokska brez dodajanja mazuta je dosegla v letu 1982 489 kg/t grodlja. Od ostalih ukrepov sta pripomogla k zmanjšanju porabe energije predvsem pospešeno uvajanje kontinuirnega vlivanja, ki je doseglo v letu 1982 78,7 % vsega odlitega jekla in intenzivno izkoriščanje odpadne toplote, ki nastane pri hlajenju kokska, na plavžih, na kisikovih konvertorjih in na ogrevnih pečeh v valjarnah.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREME V JULIJU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	15.300	15.300	15.305,8	100,0	100,0	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	38.800	38.800	37.762,5	97,3	97,3	—	—	—	—	—	—	—
— SM	24.800	24.800	23.953,9	96,6	96,6	—	—	—	—	—	—	—
— EL	14.000	14.000	13.808,6	98,6	98,6	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.100	6.100	6.447,1	105,7	105,7	—	—	—	—	—	—	—
— LM	7.700	7.700	7.174,2	93,2	93,2	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	200	200	187,3	93,7	93,7	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	130	140	144,0	110,8	102,9	50	50	71,6	143,2	143,2	71,6	—
— jeklo	126	136	141,7	112,5	104,2	50	50	71,5	143,0	143,0	71,5	—
— kovino	4	4	2,3	57,5	57,5	—	—	0,1	—	—	0,1	—
VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL	34.700	34.700	27.262,8	78,6	78,6	7.650	6.630	5.126,2	67,0	77,3	5.306,7	—
— Bluming	16.800	16.800	14.933,5	88,9	88,9	430	430	361,6	84,1	84,1	407,5	—
— Štekel razrezov.	15.170	15.170	9.365,7	61,7	61,7	4.490	3.470	2.594,2	57,8	74,8	2.461,9	—
— Štekel razrezov. storitve	—	—	793,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	2.730	2.730	2.170,5	79,5	79,5	2.730	2.730	2.170,4	79,5	79,5	2.437,3	—
VALJARNA ZICE IN PROFILOV	6.520	6.520	6.808,2	104,4	104,4	980	450	971,9	99,2	216,0	920,2	—
— Valjarna žice	6.520	6.520	6.765,7	103,8	103,8	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	42,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.500	6.500	4.696,6	72,3	72,3	5.620	5.620	4.319,3	76,9	76,9	4.761,6	—
— Valjarna debele pločevine	5.800	6.800	4.621,5	79,7	79,7	—	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	700	700	75,1	10,7	10,7	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	8.200	8.200	7.502,9	91,5	91,5	7.760	5.860	4.771,7	61,5	81,4	5.217,5	—
— Hladna valjarna Bela	7.800	5.900	4.775,2	61,2	80,9	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	400	2.300	2.727,7	681,9	118,6	—	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.350	2.350	2.358,4	100,4	100,4	2.150	1.650	1.845,3	85,8	111,8	1.910,4	—
— Hladna valjarna Jesenice	2.350	1.850	1.921,9	81,8	103,9	—	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	—	500	436,5	—	87,3	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	4.200	3.900	3.305,0	78,7	84,7	3.080	2.540	2.089,2	67,8	82,3	2.265,4	—
— Žičarna	4.200	3.900	3.305,4	78,7	84,8	—	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	—0,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.770	1.770	1.273,8	72,0	72,0	1.510	1.510	1.174,5	77,8	77,8	1.346,3	—
— HOP	1.590	1.590	1.161,3	73,0	73,0	1.460	1.460	1.097,5	75,2	75,2	1.263,8	—
— HOP storitve	35	35	20,1	57,4	57,4	—	—	—	—	—	—	—
— rondele	40	40	43,8	109,5	109,5	40	40	43,8	109,5	109,5	49,5	—
— rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	65	65	25,4	39,1	39,1	—	—	—	—	—	—	—
— deli za cestno ograjo	40	40	23,2	58,0	58,0	10	10	33,2	332,0	332,0	33,0	—
SKLADIŠČE 38	130	130	—	—	—	130	130	—	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	80	60	88,9	111,1	148,2	80	60	88,8	111,0	148,0	99,7	—
JEKLOVLEK	1.870	1.870	1.901,9	101,7	101,7	1.860	1.860	1.901,5	102,2	102,2	1.902,8	—
ELEKTRODE	1.630	1.630	1.255,1	77,0	77,0	1.630	1.630	1.250,4	76,7	76,7	1.405,9	—
— elektrode + varilna žica	1.480	1.480	1.156,5	78,1	78,1	1.480	1.480	1.153,0	77,9	77,9	1.307,0	—
— varilna žica storitve	—	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	90	90	72,0	80,0	80,0	90	90	71,0	78,9	78,9	72,5	—
— suha el. masa	60	60	26,4	44,0	44,0	60	60	26,4	44,0	44,0	26,4	—
OGNJEVZDRŽNI MATERIAL	240	240	997,0	415,4	415,4	60	60	780,2	1.300,3	1.300,3	780,2	—
ŽEJBLARNA	800	800	821,2	102,7	102,7	800	800	821,1	102,6	102,6	809,5	—
MONTER DRAVOGRAD	1.040	1.040	906,0	87,1	87,1	1.040	1.040	906,0	87,1	87,1	906,0	—
SKUPAJ	124.260	123.950	112.390,1	90,4	90,7	34.400	29.890	26.117,7	75,9	87,4	27.703,8	—
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	200	200	190,3	95,2	95,2	190,3	—
VAC NEGOTIN	—	—	—	—	—	130	130	59,5	45,8	45,8	59,5	—
SKUPAJ	124.260	123.950	112.390,1	90,4	90,7	34.730	30.220	26.367,5	75,9	87,3	27.953,6	—

Previjalna linija v Hladni valjarni Bela (foto I. Kučina)

»SITNI IN NEUMNI« VRATARJI

V juliju in prve dni avgusta sem nadomestoval vratarja v stavbi kadrovskega sektorja, ker je bil le-ta zaradi bolezni odsoten. V tej stavbi so kar tri službe, ki imajo tudi neposredni stik z delavci, in sicer kadrovski sektor, oddelek za obračun osebnih dohodkov in oddelek za zdravstveno in socialno varstvo. Zaradi specifičnosti dela ima oddelek za obračun osebnega dohodka določene ure za sprejem delavcev, in sicer trikrat tedensko, prvih sedem dni v mesecu pa ta oddelek zaradi obračuna osebnega dohodka ne sprejema strank, oziroma delavcev TOZD in delovnih skupnosti.

To je za nekatere ljudi razumljivo in po pojasnilu vratarja to razumejo in pridejo v dnevi, ki so določeni za stranke. Nekateri pa tega ne vedo in nočejo razumeti in se pripravijo z vratarjem ali pa iščejo zveze s posameznimi delavci iz oddelka za obračun osebnega dohodka in kljub temu, da ni uradni dan, svoje zadeve uredijo.

V mesecu juliju sem imel dva taka neprijetna primera. Prvi je bil razmeroma mlad delavec, baje aktivni športnik, ki je hotel na oddelek na neuradni dan. Na pojasnilo, da danes ne more na oddelek, je zelo nestranno reagiral in me žalil, kot da sem nepotreben in da samo zaviram delo. Po njegovem mnenju bi morali take vratarje takoj zamenjati. Seveda je potem z zvezami dosegel, da je šel na oddelek v času, ki ni namenjen za delo z strankami, to je dosegel z intervencijo šefa finančnega oddelka. V takem primeru vratar dejansko izpade kot »ne bodi ga treba«.

V drugem primeru zelo mlado dekle, zaposleno v nabavni službi, ni moglo razumeti, da imamo v Železarni tako neumne vratarje, da ne razumejo potreb delavcev. Trdila je celo, da je pri nas zato slabo, ker si vratarji lastijo pravico, da odločajo

kdaj in kako bo prišel nekdo na oddelek za obračun osebnega dohodka. Zahtevala je celo, da mi nekdo iz kadrovskega sektorja dokaže, da nimam prav, da je ne spustim na oddelek. Tokrat je naletela na pravičen odgovor, da se vratar ni spomnil in odločil kdaj se lahko pride na oddelek.

Pri svojem delu sem razmišljal, da precej ljudi zamudi veliko časa z opravki na posameznih oddelkih. Mislim, da bi se dalo to z drugačnim načinom dela odpraviti, posebno kar se tiče raznih potrdil o osebnem dohodku, katere rabijo delavci za razne namene. To bi lahko uredili že v TOZD in delovnih skupnostih s pomočjo tekaške službe, ne pa da hodi delavci z Javornika in Bele na Jesenice v delovnem času in včasih celo zamaž, ker ne vedo za uradne ure. Ali pa bi morda imeli določen dan na tem oddelku uradne ure tudi popoldne, tako da bi tisti, ki imajo dnine stalno samo dopolne to lahko opravili v prostem času.

Predvsem pa bi morali večkrat seznaniti delavce kdaj lahko opravijo na tem oddelku svoje zahteve, da ne bodo izsiljevali vratarja in se z njim prepirali. Vratarji izpolnjujejo samo tisto, kar jim je naročeno.

Vratar

Odbor za spremljanje izvajanja republiškega družbenega dogovora o kadrovski politiki delegatom vseh treh zborov Skupščine SR Slovenije predlaga v razpravo poročilo o uresničevanju družbenih dogovorov o kadrovski politiki v letih 1981–1982 s predlogom ugotovitev, priporočil in sklepov, ki jih v nadaljevanju zaradi aktualnosti v celoti objavljamo. Zbori bodo to problematiko obravnavali na sejah, dne 3. oktobra, temeljne delegacije pa naj se predhodno tvorno vključijo v te razprave. Celotno gradivo je bilo objavljeno v prilogi Poročevalca Skupščine SR Slovenije in SFRJ Jugoslavije za delegacije in delegate.

Ocene uresničevanja kadrovske politike, sprejete na 7. seji CK ZK Slovenije, programski konferenci RK SZDL Slovenije, problemskih konferencah drugih družbenopolitičnih organizacij in regijskih posvetov o aktualnih vprašanih uresničevanja kadrovske politike so pokazale, da so stališča in sklepi Skupščine SR Slovenije ob obravnavi poročila o uresničevanju kadrovske politike v letu 1977 še vedno aktualni.

I. Poročilo o uresničevanju družbenih dogovorov o kadrovski politiki v letih 1980, 1982 ter akcijske usmeritve je pripravil odbor za spremljanje izvajanja družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji v skladu s določilom resolucije o osnovah kadrovske politike v SR Sloveniji in družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: republiški družbeni dogovor).

Namen poročila je celovito prikazati, kako nosilci kadrovske politike uresničujejo z republiškim družbenim dogovorom dogovorjene smotre, načela in naloge kadrovske politike kot pomembne sestavine socialističnega samoupravnega družbenega razvoja SR Slovenije in kako uresničujejo sklepe zborov. Skupščine SR Slovenije, ki so jih sprejeli na sejah, dne 6/7-1977, ob obravnavi in sprejemanju poročila o uresničevanju resolucije in družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji in v poročilu opredeljenih prednostnih nalog.

Zbori skupščine so ob takratni obravnavi še posebej poudarili potrebo po učinkovitejšem uresničevanju nekaterih nalog kadrovske politike na naslednjih področjih:

1. Načrtovanje kadrovskih potreb kot nedeljive sestavine razvojne politike temeljnih in drugih organizacij združenega dela in skupnosti; nujnost sprotnega soočanja rezultatov gospodarjenja in uresničevanja planskih nalog s kadrovskimi razmerami in na tej podlagi sprejemanja konkretnih ukrepov; Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje ima nalogo, da skupaj z drugimi nosilci planiranja zagotavlja, da načrtovanje kadrov najde ustrezno mesto v planskih dokumentih in da čimprej zagotovi celovito uveljavljanje določil zakona o družbenem planiranju.

Iz poročila je razvidno, da je načrtovanje kadrov še vedno najslabše točka pri uresničevanju kadrovske politike. Vzrok za to je v dejstvu, da še niso izdelane zadovoljive metodološke osnove planiranja kadrov in da brez kakovostnih dolgoročnih načrtov razvoja organizacij združenega dela gospodarstva in družbenih dejavnosti nasploh ni mogoče pričakovati realnih kadrovskih planov. Razvojni programi združenega dela so osnova za planiranje kadrovskih izobraževalnih in zaposlitvenih potreb. Kadrovski plani zato še niso sestavni del dolgoročnih planov, pogostejše pa so del srednjeročnih in kratkoročnih planov družbenoekonomskega razvoja.

2. Usklajevanje vsebine in mreže usmerjenega izobraževanja z razvojnimi interesi neposredne proizvodnje v združenem delu ter družbe v celoti; pospešeno konstituiranje posebnih izobraževalnih skupnosti; poklicno usmerjanje mladine ter tem zahtevam skladno štipendijsko politiko in gradnjo študentskih in dijaških domov.

Odbor je sproti spremljal uresničevanje kadrovske politike na področju vzgoje in izobraževanja, še zlasti ob pripravi, sprejemu in uveljavljanju zakona o usmerjenem izobraževanju. Uveljavitev tega zakona je ena pomembnejših nalog udeležencev republiškega družbenega dogovora. Uresničevanje zakona je spremljala tudi Skupščina SR Slovenije in sprejela stališča in sklepe za nadaljnje uresničevanje politike na področju vzgoje in izobraževanja.

Doslej je bilo ustanovljenih 18 posebnih izobraževalnih skupnosti, le-te se počasi in z mnogimi težavami uveljavljajo kot mesto dogovarjanja in sporazumevanja. Vendar pa se družbenoekonomski odnosi svobodno menjave dela na posameznih področjih združenega dela glede obse-

ga, smotrov, vsebine kot tudi pogojev izobraževalnega dela in delegatska razmerja v teh skupnostih še ne uresničujejo tako, da bi delovni ljudje in občani v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih lahko v celoti odločali o vseh vprašanih razvoju, vzgoji in izobraževanju.

Uspešno se uresničuje program gradnje domov za učence in študente. Odbor udeležencev družbenega dogovora o združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente skrbi, da se program gradnje vse skozi prilagaja spremembam v mreži šol.

3. Uveljavljanje stalnega izpopolnjevanja strokovnih kadrov v gospodarstvu in družbenih dejavnostih ter usposabljanja vodilnih delavcev za potrebe neposrednega vodenja proizvodnje kot pogoja za izpopolnjevanje s plani opredeljenih razvojnih smotrov in nalog.

Funkcionalno izpopolnjevanje vodilnih kadrov in delavcev s posebnimi pooblastili izvaja za delavce v gospodarstvu Gospodarska zbornica Slovenije v svojih centrih za usposabljanje. Gospodarska zbornica ugotavlja, da bodo potrebni, zlasti v posameznih regijah, še novi napor, da bo strokovno izpopolnjevanje postalo potreba in obveza vseh teh kadrov. Za funkcionalno izpopolnjevanje vodilnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili v družbenih dejavnostih so nosilci te naloge, opredeljeni v republiškem družbenem dogovoru o uresničevanju kadrovske politike, premalo napravili. Funkcionalno izpopolnjevanje poslovnih organov in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v družbenih dejavnostih ni organizirano kot stalna oblika izpopolnjevanja, ampak le posamezni seminarji v nekaj občinah.

4. Uveljavljanje politike zaposlovanja in v tem okviru vrednotenja dela kot kvalitete razvojnega dejavnika družbene proizvodnje in učinkovitosti gospodarjenja sploh, s posebnim poudarkom na smotrnem zaposlovanju in racionalnem razporejanju kadrov skladno z njihovo dejansko strokovno usposobljenostjo in realnimi zaposlitvenimi potrebami.

Odbor udeležencev republiškega družbenega dogovora je to področje sproti spremljal in ugotavljal uresničevanje dogovorjene politike zaposlovanja ter sprejel prednostne naloge na tem področju. Prav tako je Skupščina SR Slovenije v letih 1981–1983 obravnavala uresničevanje politike zaposlovanja in sprejela stališča o zaposlovanju in produktivni zaposlitvi kot sestavnemu delu stabilizacijskih prizadevanj.

Tudi vse občinske skupščine in udeleženci občinskih družbenih dogovorov so obravnavali analize zaposlovanja s svojega območja ter sprejeli programe aktivnosti na tem področju.

Družbenopolitične organizacije so organizirale posebne problemske konference o problematiki produktivnega zaposlovanja in sprejele usmeritve za nadaljnje uresničevanje politike na tem področju.

Ob izvajanju stabilizacijskih usmeritev na področju produktivnega zaposlovanja se je rast zaposlovanja podrejela dejanskemu gibanju dohodka in težnji po povečanju produktivnosti. Aktivnosti za doseg tega cilja so bile v letu 1982 v dosled-

nem izvajanju usmeritev samoupravnih sporazumov o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja. Te sporazume so sklenile organizacije združenega dela v okviru občinskih skupnosti za zaposlovanje. Z njimi se organizacije združenega dela zavezujejo k takemu zaposlovanju, da bo z njim dosežena večja rast produktivnosti in s tem dosežen večji dohodek, izboljšana izobrazbena sestava zaposlenih, povečano število pripravnikov v združenem delu in s tem intenzivnejše zaposlovanje mladine ter zmanjšan obseg nadurnega in pogodbenega dela.

5. Delovni ljudje in občani naj celovito ocenijo uspešnost dosedanjega uresničevanja delegatskih odnosov; začrtajo konkretne naloge in aktivnosti v pripravah na delegatske volitve.

Odbor za spremljanje izvajanja republiškega družbenega dogovora je spremljal priprave na delegatske volitve 1982. Zbori Skupščine SR Slovenije so na sejah 11. maja 1983 obravnavali poročilo o uresničevanju delegatskega skupščinskega sistema v sedanjih družbenoekonomskih razmerah in sprejeli stališča za nadaljnji razvoj delegatskih odnosov. Prav tako kontinuirano spremljajo uresničevanje in razvoj delegatskih odnosov, še posebej pa ob volitvah, družbenopolitične organizacije, ki so ocenile kadrovske priprave na volitve 1982 kot uspešne, ob tem pa tudi opozorile na pomanjkljivosti ter na to, da mora evidentiranje postati sestavni del vsakodnevnega družbenopolitičnega dela.

6. Zbori so priporočili udeležencem republiškega družbenega dogovora, da v svojih sredinah v skladu z organiziranostjo obravnavajo in ocenijo uresničevanje nalog sprejetih z družbenim dogovorom.

Udeleženci so v poročilu o uresničevanju kadrovske politike, ki je bilo obravnavano v letu 1980, ocenili uresničevanje kadrovske politike v letih 1978 in 1979 in opredelili ter sprejeli prednostne naloge. Uresničevanje kadrovske politike na posameznih področjih, kot so zaposlovanje, izobraževanje, kadrovanje poslovnih organov, uresničevanje politike odlikovanja SFRJ v SR Sloveniji in drugo, je bilo predmet posebnih obravnav. Za vsako posamezno področje so bila pripravljena posebna poročila, ki so jih udeleženci obravnavali v okviru naloge stalnega spremljanja uresničevanja kadrovske politike. Udeleženci družbenega dogovora spremljajo sproti uresničevanje dogovorjene kadrovske politike na teh področjih, ob tem obravnavajo pa so sprejemali tudi programe konkretnih aktivnosti.

7. S ciljem nadaljnjega podružbljanja kadrovske politike na vseh področjih in ravneh družbenega dela in življenja je bil v letu 1979 sprejet vsebinsko celovito dopolnjen družbeni dogovor, njegove spremembe in dopolnitve pa v letu 1981.

Družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v organih in organizacijah federacije ter organih družbenopolitičnih organizacij v federaciji, ki je bil sprejet v letu 1976 in celovito dopolnjen v letu 1981, omogoča enotnejše uresničevanje skupnih interesov delovnih ljudi in občanov ter narodov in narodnosti Jugoslavije v federaciji na področju kadrovske politike.

II.

Odbor za spremljanje izvajanja republiškega družbenega dogovora in Skupščina SR Slovenije ugotavlja, da smo na področju uresničevanja kadrovske politike tudi v obdobju 1980–1982 dosegli precejšen napredek. V celovito dopolnjenih družbenih dogovorih o uresničeva-

nju kadrovske politike in njihovih spremembah in dopolnitvah so konkretno opredeljene naloge udeležencev dogovorov. Ob obravnavi poročila o izvajanju družbenega dogovora in obravnavi posameznih področij kadrovske dejavnosti na zborih je Skupščina SR Slovenije sprejela stališča in sklepe, ki so poleg zadolžitev iz republiškega družbenega dogovora za vse udeležence še vedno aktualni in obvezni za nadaljnje delo. Zato Skupščina SR Slovenije posebej opozarja le na tiste naloge, ki so v tem obdobju najbolj aktualne in tiste, ki jih doslej nismo dovolj dosledno uresničevali.

Udeleženci družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji so postale v letu 1979 poleg organov, organizacij in skupnosti na ravni republike tudi skupščine občin. Konkretizacija določil republiškega družbenega dogovora v občinskih družbenih dogovorih in samoupravnih splošnih aktih temeljnih in drugih organizacij združenega dela in skupnosti ustvarja pogoje, da kadrovska politika resnično postane sestavina celotnega samoupravnega odločanja.

Spremembe in dopolnitve družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji so bile sprejete v letu 1981. V tem obdobju so sprejemale spremembe in dopolnitve družbenega dogovora tudi udeleženci občinskih družbenih dogovorov.

Spremembe in dopolnitve vnašajo v družbene dogovore o kadrovski politiki Titovo pobudo o kolektivnem delu in odgovornosti, stališče, da je kadrovska politika sestavni del sicerne politike oziroma njena bistvena sestavina, določila s področja splošne ljudske obrambe, varnosti in družbene samozagrade, ter oboroženih sil, določila v zvezi s kadrovanjem in pravosodne organe in v zvezi s politiko odlikovanja ter uskladitve z novosprejetimi zakoni.

V 42 občinah so sprejete spremembe in dopolnitve družbenega dogovora, v 7 občinah do junija 1983 še niso pristopili k postopku sprejemanja sprememb in dopolnitev družbenega dogovora (Dravograd, Idrija, Izola, Kranj, Postojna, Sentjur pri Celju in Trzin).

V večini občin so udeleženci družbenega dogovora premalo naredili za konkretizacijo vsebine družbenega dogovora v samoupravnih splošnih aktih temeljnih in drugih organizacij združenega dela in skupnosti. Zato nastaja neskladje med opredelitvami v družbenem dogovoru in vsakodnevno prakso. Učinkovito izvajanje kadrovske politike v združenem delu ni odvisno le od sprejetih načel kadrovske politike in organiziranosti ter strokovnosti kadrovske službe, temveč od konkretnih določb opredeljenih v samoupravnih splošnih aktih ter njihovih izvajanj.

Družbeni dogovor o uresničevanju kadrovske politike v organih in organizacijah federacije ter organih družbenopolitičnih organizacij v federaciji, ki je bil sprejet v letu 1981, omogoča uresničevanje skupnih interesov delovnih ljudi in občanov ter narodov in narodnosti Jugoslavije v federaciji na področju kadrovske politike.

V letih 1980–1982 je bil napravljen nadaljnji korak pri podružbljanju kadrovske politike, vendar še vedno obstaja razkorak med opredeljeno kadrovsko politiko v predpisih, družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih o uresničevanju kadrovske politike in drugih družbenih dokumentih in med njenim uresničevanjem v vsakodnevni praksi.

Vsebinsko družbenega dogovora poslednje uresničujemo v tistih organizacijah združenega dela, samoupravnih organizacijah in skupnostih, kjer so samoupravni odnosi bolj razviti, kjer družbenopolitične organizacije aktivneje delujejo in kjer strokovne službe pripravljajo strokovne podlage za samoupravno odločanje. Manj pa se družbeni dogovor uresničuje v občinah, ki še same niso konkretizirale niti v občinskih družbenih dogovorih – v letu 1981 sprejetih sprememb in dopolnitev republiškega družbenega dogovora in poskrbele za konkretizacijo vsebine dogovora v samoupravnih splošnih aktih organizacij združenega dela, samoupravnih organizacij in skupnosti in njeno uresničevanje. Tako stanje in neažurno vodenje kadrovske evidence pogojuje tako drovanje »na pamet« in s tem avtomatično izključevanje vseh, ki enako izpolnjujejo pogoje za izbor, le da se nanje nihče ne spomni. Ažurno vodena kadrovska evidenca in dosledno uresničevanje sprejete kadrovske politike, opredeljene v predpisih in samoupravnih in splošnih aktih, bi odpravila kadrovanje v naglici in kadrovanje v zaprtih krogih.

Čeprav je v zadnjem obdobju izredno poudarjena priprava planskih dokumentov na vseh nivojih, moramo ugotoviti, da kadrovski vidik kot eden izmed pomembnih vidikov planiranja, v planih razvoja ni dovolj prisoten. Ocenjujemo, da ima približno polovica organizacij združenega dela sprejete srednjeročne plane razvoja in večina letne načrte, vendar so v njih opredeljeni le nekateri elementi (kot zaposlovanje, kadrovska struktura zaposlenih, izobraževanje, socialno materialni pogoji) ne pa celovit kadrovski vidik. Predvsem v njih ni upoštevano napredovanje in razvoj že zaposlenih kadrov v organizacijah združenega dela in skupnostih. V večji meri kot dosedaj mora postati sestavni del predvsem dolgoročnega družbenega planiranja tudi planiranje izobraževanja, vzgoje in razvoja v samoupravnih organizacijah in skupnostih, v občinah in na ravni republike. Uresničevanje planskih ciljev in nalog je odvisno tudi od ustrezne zagotovitve kadrov, zato je planiranje kadrov izhodišče za določanje in realizacijo usmerjenega izobraževanja v skladu z razvojnimi interesi združenega dela in družbe kot celote. V vseh srednjeročnih planih razvoja mora postati njegova sestavina razvoj kadrov in zadovoljevanje kadrovskih potreb kot osnova za smotrno vodenje politike za ustvarjanje možnosti za pospeševanje polnega, ustvarjalnega, produktivnega in racionalnega zaposlovanja, skladno z razvojnimi cilji in družbenimi prizadevanji za večjo ekonomsko učinkovitost. Ob tem pa je potrebno tudi strokovno razvijati metodološke osnove planiranja kadrov za plane v republiki, občin in samoupravnih skupnostih in strokovno usposabljanje kadre za pripravo planov.

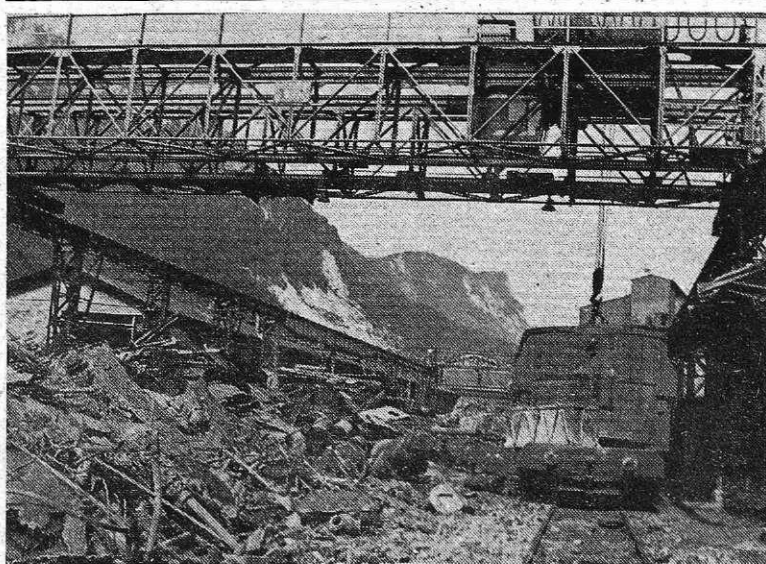
Planiranje razvoja in izobraževanje kadrov predstavlja najodgovornejšo nalogo v smislu vzpostavljanja in vzdrževanja večje skladnosti med kadrovskimi kapacitetami in potrebami prestrukturiranja gospodarstva, zagotavljanja večjega deleža človekovih ustvarjalnih moči in znanja pri naporih za doseganje višje ravni produktivnega dela in zagotavljanja socialne varnosti.

Uresničevanje politike zaposlovanja in zaposlenosti je v tem času namenjena izjemna pozornost. Naloge in ukrepi se načrtujejo v okviru programa gospodarske stabilizacije, v letnih resolucijah o politiki izvajanja družbenega plana razvoja, v družbenem dogovoru o uresničevanju kadrovske politike, samoupravnih sporazumih in drugih družbenih dokumentih. Skupščine spremljajo dvakrat letno v skladu s spremljanjem izvajanja resolucije o politiki izvajanja družbenega plana uresničevanja politike zaposlovanja. V teh analizah se kažejo slabosti in težave zaradi nerealnih kadrovskih planov med potrebami po kadrih in prilivom iz šol, zaradi česar nastajajo težave pri zaposlovanju, zlasti mladih in pripravnikov. Za dolgoročno odlašanje teh slabosti si moramo prizadevati za izdelavo realnih planov kadrov in usmerjanje mladine in zaposlenih v izobraževanje in delo glede na potrebe združenega dela. V posebnih izobraževalnih skupnostih pa sprejemati take vzgojnoizobraževalne programe in organizirati tako mrežo šol, da bodo upošteevane sedanje in bodoče potrebe združenega dela.

Pri usmerjanju v izobraževanje so doseženi pomembni premiki, ki kažejo na vse večjo usklajenost vpisa mladine v usmerjeno izobraževanje s planiranim vpisom opredeljenim v srednjeročnih planskih dokumentih, ki pa žal vedno ni odraz dejanskih potreb. Večja je usklajenost izobraževalnih zmogljivosti s predvidenim obsegom izobraževanja v posameznih usmeritvah, vzgojnoizobraževalnih programih in smereh izobraževanja. Več mladine se vpisuje v proizvodne kot neproizvodne usmeritve v srednjem izobraževanju. Tudi v visokem šolstvu je večji vpis na prioritetna področja in za tradicionalno deficitarne stroke in poklice.

Programe usmerjenega izobraževanja je potrebno ovrednotiti glede na usklajenost s programi proizvodnega dela in delovne prakse in v povezavi s programi usposabljanja pripravnikov.

Pri usmerjanju ima vse večjo usmerjevalno vlogo štipendiranje, vendar glede na to, da se večina štipendij podeljuje že usmerjeni mladini, je še vedno premajhna. Upada interes mladine za kadrovske štipendije, zlasti za III. in IV. stopnjo zahtevnosti del in nalog in raste interes za štipendije iz združenih sredstev, ki mladino ne vežejo na organizacije združenega dela. Proučiti je potrebno tudi druge oblike usmerjanja in vezanja mladine na združeno delo.

Pod Sava žerjavom (foto S. Kokalj)

Prilagoditve, še ni povsod pridobivanje izkušenj za samostojno delo. Temeljne in druge organizacije združenega dela in skupnosti se bodo morale prilagoditi, da postane pripravništvo pridobivanje izkušenj za samostojno delo in ne podaljševanje izobraževanja. Še posebni napori morajo biti napravljeni za pripravo programov in organizacij pripravništva za II., III. in IV. stopnjo zahtevnosti del in nalog, ki se na novo uvaja.

Funkcionalno izpopolnjevanje je pravica in dolžnost vseh delavcev, da si po končanem šolanju pridobivajo dodatna znanja in se usposablajo za delo.

Funkcionalno izpopolnjevanje vodilnih kadrov in delavcev s posebnimi pooblastili izvaja za delavce v gospodarstvu Gospodarska zbornica Slovenije v svojih centrih za usposabljanje in sicer za usposabljanje poslovnih, finančnih, tehnično-tehnoloških, zunanjetrgovinskih in kadrovskih delavcev. Za področje gospodarstva je vzpostavljen sistem funkcionalnega izpopolnjevanja za dodatna nova znanja za delo, ki že kaže učinkovitost. Gospodarska zbornica ugotavlja, da kadrovanje v te oblike izpopolnjevanja v vseh okoliščinah ne poteka zadovoljivo. Tudi nosilci strokovnega izpopolnjevanja za delavce v družbenih skupnostih bodo morali v družbenem dogovoru opredeliti naloge čimprej opraviti.

Pri kadrovanju poslovnih organov in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi udeleženci družbenih dogovorov o kadrovski politiki in koordinacijski odbori za kadrovska vprašanja pri predsedstvih občinskih konferenc in pri predsedstvu RK SZDL Slovenije premalo dosledno upoštevajo kot kriterij uresničevanje obveznosti izpopolnjevanja in usposabljanja v dodatnih novih znanjih za delo.

Odgovornost za načrtovanje družbenopolitičnega izobraževanja je na družbenopolitičnih organizacijah, ki vsebino izobraževanja usklajujejo v koordinacijskih odborih za družbenopolitično izobraževanje pri občinskih in republiških konferencah SZDL. Izvajalci družbenopolitičnega izobraževanja so same družbenopolitične organizacije in Zveza delavskih univerz.

V spremembah in dopolnitvah republiškega družbenega dogovora je razčlenjena opredelitev funkcije koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja pri Predsedstvu Republiške konference SZDL Slovenije ter obveznosti vseh nosilcev kadrovske politike, ki nastajajo v odnosu do pristojnosti koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja. V zvezi s tem je bil napravljen velik korak pri zgraditvi mehanizma usklajevanja in enotnega delovanja vseh nosilcev kadrovske politike predvsem glede oblik in načinov oziroma postopkov v zvezi z evidentiranjem, kandidiranjem in izbiro kandidatov na samoupravne, javne in druge družbene funkcije v našem družbenopolitičnem in samoupravnem sistemu. Oblikovane so enotne osnove, kriteriji, oblike in metode delovanja in sprejete v samoupravne akte samoupravnih organizacij in skupnosti od občin do republike. Tudi ta mehanizem postaja vse bolj sestavni del družbenoekonomskih odnosov in prispeva k podružbljanju kadrovske politike.

Pri kadrovanju za odgovorne naloge v združenem delu in na samoupravne, javne in družbene funkcije je še premalo stalnega, načrtnega dela. Spremljanje razvoja sposobnih kadrov, njihovo strokovno in družbenopolitično izpopolnjevanje in evidentiranje za prevzemanje odgovornih nalog v združenem delu, kakor tudi v organih in organizacijah širše družbenopolitične skupnosti, je še v večini občin premalo prisotno.

Spremljanje uresničevanja družbeno dogovorjene kadrovske politike pri kadrovanju poslovnih organov je stalna naloga udeležencev družbenih dogovorov o kadrovski politiki. Ob obravnavi ocen kadrovanja poslovnih organov je ugotovljeno, da je potrebno pri kadrovanju povsod še dosledneje upoštevati načela in merila opredeljena v družbenih dogovorih, da je treba ob izbiri kandidata ugotovljati njegov prispevek k poslovnemu uspehu organizacije združenega dela in skupnosti ter k razvoju samoupravnih odnosov, njegovo aktivnost in ne le formalne pogoje razpisa. Temeljni kriterij ob ponovni izbiri mora biti ocena uresničevanja planskih nalog, vključevanje v mednarodno delitev dela, izvajanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov ter razvoja samoupravnih odnosov.

Pretok kadrov med združenim delom, organi in organizacijami družbenopolitičnih skupnosti, družbeno-

političnih organizacij, visokim šolstvom in znanstvenimi institucijami je premajhen. Prav tako bo potrebno evidentirati za prevzem odgovornih nalog in funkcij več žensk in mladih.

Tudi prezahtevnost proizvodnih tehničnih kadrov iz neproizvodnih nalog nazaj k proizvodnim nalogam je potrebno dati večji poudarek, proizvodne naloge pa ustrezno vrednotiti in izboljšati delovne pogoje.

Usmerjanje mladih v vojaške in obrambne poklice mora biti celovita in stalna aktivnost vseh družbenih in strokovnih nosilcev usmerjanja v izobraževanje in delo. Redne dejavnosti teh nosilcev morajo biti čvrste, usklajevane v okviru koordinacijskih odborov za usmerjanje v vojaške in obrambne poklice pri predsedstvih občinskih konferenc in republiške konference SZDL.

Pri kadrovanju za področje mednarodnih odnosov, še posebej za diplomatsko konzularno službo SFRJ, je prišlo v zadnjih dveh letih do močnega zastoja. Razlogi so v stabilizacijskih ukrepih in v zmanjšanju zvezne uprave ter obenem v nedoslednem spoštovanju načela o ustreznosti zastopnosti kadrov iz republik in pokrajin.

V republiških in občinskih upravnih organih je potrebno nadaljevati s prizadevanji za izboljšanje kadrovske strukture in ob manjšem številu delavcev zagotoviti celovito opravljanje vseh njihovih funkcij ter del in nalog. Ustreznejša organiziranost upravnih organov in uvajanje sodobnejših metod in oblik dela ter uveljavitev dohodkovnih odnosov mora omogočiti bolj strokovno in učinkovito delovanje teh organov. Predvsem bo treba v sistematizacijah zagotoviti ustrezno jačanje služb, ki opravljajo strokovne naloge in bistveno zmanjšati število izvajalcev del in nalog pri računovodskih, administrativnih in pomožnih tehničnih nalogah. Opravljanje teh nalog je treba organizirati v skupnih službah za več ali vse upravne organe posamezne družbenopolitične skupnosti. Pripravnikom je treba omogočiti usposabljanje v ustreznih republiških in občinskih upravnih organih in jih po končani pripravniški dobi razporejati na tista dela in naloge, za katere izpolnjujejo zahtevane pogoje.

Redna sodišča so v uresničevanju družbene preobrazbe pravosodnega sistema v SR Sloveniji na kadrovskem področju dosegla določene uspehe, vendar kljub temu s kadrovskim stanjem ne moremo biti zadovoljni. Pri večini temeljnih sodišč ni večjih problemov glede sodniškega kadra. Doslej pa še ni bilo vidnejših uspehov pri kadrovanju diplomiranih pravnikov s pridobljenimi znanji in izkušnjami v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter organih. Pretoka kadra iz združenega dela v redno sodstvo verjetno ni možno pričakovati, dokler v pravosodju ne bodo ustrezno rešena določena vprašanja, predvsem glede nagrajevanja.

Eden od elementov celotne kadrovske politike v SR Sloveniji je tudi kadrovanje v organe federacije in odgovorno sodelovanje pri oblikovanju kadrovske politike v federaciji. Kljub raznovrstnim problemom, ki so nastajali v letih 1980—1982, je bilo v SR Sloveniji stalno prizadevanje, da v organe federacije odhajajo kadri, ki so sposobni ustvarjalno sodelovati pri oblikovanju jugoslovanske politike. Tudi pri kadrovanju v organe federacije se ne izvaja družbeni dogovor o kadrovanju v organe federacije v celoti glede na zastopnost kadrov iz posameznih republik in pokrajin in v tistem delu, ki govori o zagotavljanju razmer za delo in življenje kadrov, ki so voljeni, imenovani ali postavljeni na določene funkcije, oziroma dela in naloge v organih in organizacijah federacije in v organih družbenopolitičnih organizacij v federaciji.

V obdobju 1980—1982 je bilo napravljeno pomembno strokovno delo na področju kadrovske dejavnosti. Izdelana je projekcija razvoja kadrov SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985. V skladu s sprejetim družbenim dogovorom republik in obeh pokrajin o enotnih osnovah za razvrščanje poklicev in strokovne izobrazbe je pripravljena metodologija izdelave enotne nomenklature in opisov poklicev. Izdelava nomenklature in opisov poklicev poteka v SR Sloveniji po posameznih strokah. Večji napor je pri tem potrebno napraviti v družbenih dejavnostih, kjer sta sprejeti nomenklatura in opisi poklicev za področje zdravstva in sodstva. Za pripravo vzgojnoizobraževalnih programov, usklajenih s potrebami dela, so nomenklature in opisi poklicev eno od izhodišč. Izdelani so tudi nekateri opisi poklicev.

kadrovske dejavnosti. Izdelane so skupne metodološke osnove za pripravo razvidov del in nalog kot samoupravnega splošnega akta temeljnih in drugih organizacij združenega dela in skupnosti.

Uresničevanje politike družbenih priznanj in odlikovanj še ni povsod sestavina kadrovske politike. Na področju odlikovanj so bili v minulih letih storjeni pomembni ukrepi za podružbljanje, izpolnitev in napredek politike odlikovanj kot posebne oblike nematerialnega nagrajevanja in stimuliranja delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih organov in organizacij ter skupnosti. Ob tem pa je še vedno premalo pobud za odlikovanja mladih delavcev, racionalizatorjev, izumiteljev, kmetov, delavcev na začasnem delu v tujini za izjemno delo, uspehe in hrabra dejanja in premajhen delež pobud za odlikovanja žensk, glede na število zaposlenih žensk.

Kljub pozitivnim premikom na tem področju politika odlikovanj še ni postala povsod sestavni del kadrovske politike, tako da je porazdelitev odlikovanj po posameznih občinah neenakomerna, oblikovanje pobud v večini kolektivov pa je kampanjsko, ob raznih jubilejih.

V številu pobud za odlikovanje so premalo zastopani mladi delavci, izumitelji, racionalizatorji, kmetje, kot tudi ženske, glede na prispevek, ki ga le-ti imajo pri razvoju in napredku naše socialistične samoupravne družbe. Redke so pobude za odlikovanje za izjemna dela in uspehe ter hrabra dejanja.

Pri uresničevanju politike odlikovanj v SR Sloveniji naj bodo zlasti prisotna sedanja prizadevanja za stabilizacijo gospodarskih gibanj ter utrjevanje in razvijanje socialističnih samoupravnih odnosov, zato je nujno, da se s podajo pobud za odlikovanja zlasti spodbuja izjemne uspehe in delovne rezultate na teh področjih.

Kadrovske službe v združenem delu so nezadostno razvite, tako glede organiziranosti kot strokovnosti v večini organizacij združenega dela in skupnosti. Prav tako tudi kadrovske službe v večini občin ne opravljajo kadrovske dejavnosti celovito. Občinske kadrovske službe ne morejo biti glede na naloge določene v predpisih in družbenem dogovoru personalne službe delovne skupnosti ali službe za vodenje postopkov za skupščino in njen izvršni svet, ampak je njihova glavna naloga nudenje strokovne pomoči in razvijanje kadrovske dejavnosti v organizacijah združenega dela in skupnosti ter priprava podlag za samoupravno odločanje.

III. Skupščina SR Slovenije ugotavlja, da zaostreni pogoji gospodarjenja zahtevajo še doslednejše uresničevanje načel in meril kadrovske politike, zato priporoča:

1. Vsem udeležencem družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike v SR Sloveniji:

— da se vsi udeleženci družbenih dogovorov še naprej odločno, dosledno in odgovorno zavzemajo za izvajanje nalog, ki smo jih zapisali v družbene dogovore, o uresničevanju kadrovskih zahtev v sklepe in stališča 9. kongresa ZK Slovenije, v dokumente Skupščine SR Slovenije in Republiške konference SZDL Slovenije in dokumente drugih nosilcev kadrovske politike v SR Sloveniji;

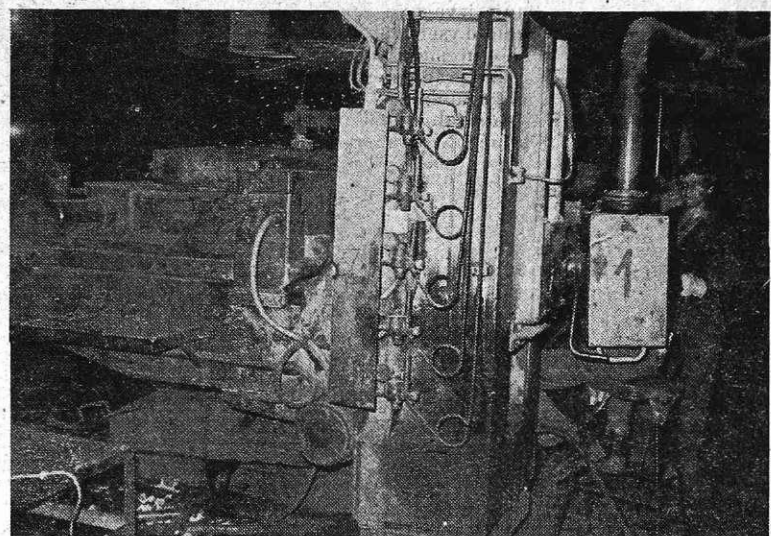
— da vsaj enkrat letno obravnavajo in ocenijo dosežene rezultate na področju uresničevanja družbenega dogovora in priporočil ter sklepov Skupščine SR Slovenije s tega področja ter se še dosledneje zavzemajo, da postane uresničevanje kadrovske politike vsakodnevna pravica in obveza delavcev in občanov, zlasti pri reševanju dolgoročnih sistemskih vprašanj in vprašanj dolgoročnega razvoja;

— da je ena temeljnih nalog, da se v planske dokumente zlasti v dolgoročne plane, vključijo celovit kadrovski vidik. Potrebno je nenehno prizadevanje, da postane kadrovska politika vsepovsod resnično sestavni del razvojnih planov in vsakodnevnih naporov vseh nosilcev kadrovske politike.

2. Posameznim udeležencem družbenega dogovora o uresničevanju kadrovske politike:

a) Samoupravnim interesnim skupnostim družbenih dejavnosti in republiškim upravnim organom, da čimprej izdelajo nomenklature in opise poklicev za svoje področje dejavnosti, kot eno od izhodišč za pripravo vzgojnoizobraževalnih programov, usklajenih s potrebami dela;

b) Zvezi skupnosti za zaposlovanje, da usklajuje in dopolnjuje osnutke nomenklatur in opisov pokli-

V konti-livu (foto S. Kokalj)

cev, še posebej pa nudi strokovno pomoč in koordinira pospešeno delo pri vseh nosilcih izdelave nomenklature in opisov poklicev;

c) Izobraževalni skupnosti Slovenije:

— da v sodelovanju z Republiškim komitejem za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo pripravi dogovor o usmerjanju mladih in odraslih v izobraževanje in delo ter načine njihove povezave z združenim delom;

— da v sodelovanju s posameznimi izobraževalnimi skupnostmi in Gospodarsko zbornico Slovenije pospeši priprave za ovrednotenje programov usmerjenega izobraževanja s poudarkom na usklajenosti s programi proizvodnega dela in delovne prakse in v povezavi s programi usposabljanja pripravnikov;

— Zbor delegatov udeležencev družbenega dogovora o štipendijski politiki v SR Sloveniji naj ponovno prouči enotna izhodišča in kriterije štipendiranja in le-te uskladi z novimi družbenoekonomskimi odnosi.

d) Raziskovalni skupnosti Slovenije:

— da med prednostna raziskovanja vključijo pripravo metodologije za spremljanje in usmerjanje razvoja kadrov, stimuliranja, motiviranja in napredovanja kadrov in pripravo metodologije za povezavo specifičnih informacijskih sistemov kadrovske vsebine v enoten kadrovski informacijski sistem;

— da prouči realnost oziroma aktualnost samoupravnega sporazuma o enotnih merilih za ugotavljanje usposobljenosti delavcev raziskovalnih organizacij za opravljanje raziskovalnega dela v SR Sloveniji;

d) Republiški konferenci SZDL Slovenije

— da pripravi merila in kriterije za sistematično spremljanje in ocenjevanje uspešnosti dela posameznikov, nosilcev družbenih funkcij in celotnih organov, da bi v drugem dveletnem mandatsnem obdobju dela evidentirali in volili le tiste, ki z delom opravičujejo ponovno izvolitev. Pri tem je zlasti treba upoštevati njihov odnos do nalog stabilizacije in krepitve samoupravljanja;

e) skupščinam občin

— da čimprej konkretizirajo merila in naloge kadrovske politike v občinskih družbenih dogovorih in poskrbijo, da jih bodo pri dopolnjevanju samoupravnih splošnih aktov dosledno upoštevali tudi vse OZD, druge organizacije in skupnosti ter jih odgovorno izvajale v praksi;

— da zagotovijo opravljanje nalog kadrovske dejavnosti, naloženih občinskimi kadrovskimi službami s predpisi in družbenim dogovorom o uresničevanju kadrovske politike v celoti.

3. Temeljnim in drugim organizacijam združenega dela in skupnosti:

a) da dosledno uresničujejo sprejete samoupravne sporazume o zaposlovanju in ustvarjajo možnosti za pospeševanje produktivnega zaposlovanja in zmanjševanja nezaposlenosti, zlasti z boljšo izrabo proizvodnih zmogljivosti in delovnega časa, z uvajanjem večizmenskega dela, kjer za to obstajajo možnosti, upokojuje, z zmanjševanjem pogodbenega in nadurnega dela ter zaposlovanjem pripravnikov. Za doseg tega je med drugim potrebna tesnejša povezanost organizacij združenega dela, skupnosti za zaposlovanje in vzgojnoizobraževalnih organizacij, da se vsebina, obseg in smeri izobraževanja čimprej prilagode kadrovskim potrebam združenega dela in družbe v celoti;

b) da pri prestrukturiranju gospodarstva na višjo raven uveljavljajo naslednje razvojne kadrovske usmeritve in cilje:

- racionalno, smotrno in produktivno zaposlovanje, kot pogoj za doseganje višje produktivnosti dela, višje udeležbe visoko strokovnega in ustvarjalnega dela in večjega dohodka na zaposlenega;

— skrb za vzgojo tistih kadrov, ki jih zahteva naš družbeni gospodarski razvoj, še zlasti raziskovalnih kadrov, potrebnih za učinkovito prilaganje našega gospodarstva potrebam sodobnega tehnološkega razvoja;

— ustreznejše družbeno vrednotenje proizvodnega in kreativnega dela ter dosledno uvajanje in izvajanje načela nagrajevanja po rezultatih dela;

— zagotavljanje socialne varnosti zaposlenih (pravočasno izpopolnjevanje strokovne izobrazbe in prezahtevnosti delavcev);

c) da načrtujejo boljše kvalifikacijsko sestavo zaposlenih tudi z izobraževanjem ob delu in z dela. Prav tako je v organizacijah združenega dela potrebno izboljšati sistem spremljanja razvoja kadrov;

d) da uredijo, da bo pripravništvo pridobivanje izkušenj za samostojno delo, ne način podaljševanja izobraževanja in da se bo izvajalo na vseh stopnjah zahtevnosti dela, kjer je po zakonu o usmerjenem izobraževanju predvideno;

d) Temeljnim organizacijam, ki opravljajo naloge na področju raziskovalne dejavnosti in vzgoje ter izobraževanja, da spodbujajo in usmerjajo znanstveno raziskovalne kadre k nalogam, ki bodo prispevale k reševanju problemov v proizvodnji za produktivnejše gospodarjenje, prestrukturiranje gospodarstva, vključevanje v mednarodno menjavo dela in k boljši organiziranosti dela.

4. Organizacijam združenega dela, drugim organizacijam in skupnostim ter organom družbenopolitičnih skupnosti:

— da se v zvezi s kadrovanjem na najodgovornejša dela in naloge zavzemajo za uresničitev določil republiškega in občinskih dogovorov o kadrovski politiki, posebej pa za spremljanje perspektivnih kadrov, ki bi bili sposobni prevzeti odgovorne naloge v združenem delu, kakor tudi v organizacijah in organih ožje in širše družbenopolitične skupnosti;

— da zagotovijo, da se morajo v stalno organizirano usposabljanje vodilnih delavcev v gospodarstvu vključevati vsi vodilni delavci najmanj po preteku vsajih štirih let in da morajo aktivno sodelovanje v usposabljanju upoštevati samoupravni organi in organi družbenopolitičnih organizacij kot kriterij pri reelekciji poslovnih organov in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

Skupščina SR Slovenije sklene, da 1. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije

— spremlja uresničevanje resolucije o osnovah kadrovske politike v SR Sloveniji in spremlja ter ocenjuje uresničevanje kadrovske politike na vseh področjih dejavnosti, pri tem pa zlasti skrbi za prisotnost celovitega kadrovskega vidika v predpisih, ki jih sprejema Skupščina SR Slovenije;

— da pospeši izdelavo metodologije planiranja kadrov;

— da planira razvoj kadrov v državni upravi in skrbi za njihovo strokovno izpopolnjevanje za učinkovito strokovno upravo delo, ki naj bo tudi ustrezno vrednoteno in nagravano;

— da skrbi za ustrezno kvaliteto, strokovno in številčno zastopnost kadrov iz SRS v organih federacije, v diplomatsko konzularni službi, v JLA in organih SLO.

KRIK V DRAGI

Iz rokopisa za novo knjigo

Za Rajhmanom sem prišel jaz na vrsto. Himmler se je ustavil pred menoj, ko je slišal moje ime, me je premeril s pogledom, polnim zaničevanja. Pozneje sem izvedel, da so ga celjski kulturbundovski funkcionarji prej posredno opozorili name, da sem bil v času 1918/1919 Maistrov borec, oziroma borec prostovoljec za severno mejo.

Kaj ste? me je vprašal.

Zdravnik sem.

To me ne zanima. Ste Nemec ali ste volksdeutscher?

Sem Slovenec.

Ne, me je surovo zavrnil. Vi niste Slovenec, niti niste volksdeutscher! Vi ste, kakor prica vaše ime, pravi izdajalec nemškega naroda in za takšne ne more biti mesta na tem svetu! Pri tem se mu je sicer ledeni obraz sadistično in zlohotno kremžil. Zavedajoč se nekakšne smrtne obsodbe, s temi besedami izrečene nad menoj, se mi je za hip stemnilo pred očmi, da bi skoraj klecnil. Vendar pa me je spreletela neka močna volja in želja po življenju. Himmler mi je že obrnil hrbet, jaz pa sem stopil korak za njimi z besedami:

Ekscelencija, prosim, rad bi nekaj povedal!

Ustavil se je in siknil:

V našem velikem rajhu nimamo ekscelenc, imeli ste jih samo vi v Srbiji!

Jaz pa sem spregovoril:

Moji starši so Slovenci, moja mati še živi in lahko se sami prepričate, da ne razume nobene nemške besede. Hodil sem v slovenske šole in se vedno čutil Slovenca, poštenega Slovenca. Nikomur in tudi nobenemu Nemcu nisem žalega storil. Kruh sem si služil z delom. Na Koroškem in Štajerskem je dosti Nemcev s slovenskimi imeni, a tudi Slovencev z nemškimi, kakor sem to na primer, jaz ...

Prvi transport z izgnanci z Gorenjske za Valjevo v Srbiji je iz železniške postaje v Sentvidu in skozi Ljubljano. Zidani most in Zagreb odpeljal 6. julija 1941. leta natančno ob 23.51, torej devet minut pred polnočjo. Na transportu je bilo 522 oseb, od dojenčkov do starčkov.

Nato je še štiri dni zapored opolnoči iz Sentvida odpeljal transport izgnance v Srbijo. Drugi transport se je ustavil v Velikem Orašju s 510 izgnanci, tretji v Vararincu s 449 izgnanci, četrti v Kruševcu, peti v Sremskem Karlovcu in Utiški Požeji. V teh krajih so potem izgnance namestili po zapuščeni vojašnicah in solah, nato po hišah, barakah, nekateri so ostali v mestu, drugi so odšli na vas med kmete. Domačini so jih povsod prisilno sprejeli, jih vabili v svoje stanovanje ali pa so jim ga pomagali iskati. Vezi prijateljstva so ostale trajno zabeležene in srcih, v pismih, v mnogih časopisih, knjigah, filmih in vlakih »bratstva in enotnosti«, ki vsako drugo leto popelje nekdanje gostitelje iz Srbije v Slovenijo, naslednje leto pa nekdanje izgnance in njihove potomce k prijateljem v Srbijo.

Naj nadaljujem s spomini Tatjane Gostiša:

»Z avtomobilskimi žarom ti so osvetljevali vlak, ko so nas razpore-

jali po vagonih. Namesto da bi v vagonih najprej spustili družine z dojenčki, majhnimi otroki in bolnike, so v našem dalj prednost Romom. Za pol vagona jih je bilo in zasedli so vsa boljša mesta.

Z možem Danilom sva bila prepričana, da so ljubljanski ilegalci med Sentvidom in Ljubljano streljali na vlak oziroma na lokomotivo in jo poškodovali. Slišala sva streljanje in končno zakaj naj bi že na prvi naslednji postaji menjali lokomotivo, kar se je zgodilo v Šiški, zaradi česar smo tam dalj časa stali na postaji. To je prav prišlo nam in Ljubljano. Množica nas je burno pozdravila, hrupneje in bolj borbeno kot po vojni, ko smo se vrnili. Spraševali so nas, kdo je vse v vagonu, skozi okna so nam dajali hrano in pijačo ter nas bodrili. Zmerjali so nemške policiste, ki so nas spremljali, tako da so italijanski in nemški policisti začeli množično razganjati. Nismo se mogli načuditi njihovi hrabrosti, ki nam je bila prva znanilka upanja na boljše dni na tej žalostni poti.

Na glavnem ljubljanskem kolodvoru je bilo povsem drugače. Slišali so se le klici železničarjev, topot vojaških čevljev po betonu, hreščanje, piskanje in cviljenje lokomotiv in vagonov, vmes pa kakšno vojaško povelje v italijanščini in nemščini. Nikjer prijaznih in prešernih ljubljancev.

Kmalu smo razumeli, kaj se je zgodilo. Zaradi za okupatorja neljubega dogodka v Šiški, so italijanski policisti na nemško zahtevo morali najprej »očistiti«¹ ljubljanski kolodvor. Ljudje pa so bili na vseh ulicah, ki vodijo k postaji, kar smo zvedeli pozneje, toda množico so zadržali vojaški bajoneti.

V Valjevo so nas Nemci dvakrat vrgli na cesto. Prvič smo morali v eni uri zapustiti vojašnico, drugič pa prav tako v eni uri šolo, katero so zasedli vojaški zloglasne divizije SS »Prinz Eugen«, v kateri so bili banatski Nemci. Vseposvods so Gorenjci iskali stanovanja.

Jesenški izgnanec Stanko Savinšek se je kmalu po prihodu v mesto kot zobozdravnik spoznal z Dobrilo Jovanovič, sestro Žikice Jovanovića-Spanca. Pri njih je Savinšek dobil stanovanje in zobno ambulanto, v kateri je delal vsa leta vojne. Savinšek nam je odstopil eno sobo, v kateri smo živeli do vrnitve v Slovenijo.

Nisem vedela, da sta v izgnanstvu v Srbiji tudi moja starša. Oče je za naš naslov zvedel od Rdečega križa Slovenije v Beogradu. Nepozabni so trenutki, ko sta nas nenadoma presenetila z obiskom. Vrnila sta se v Brus in vložila prošnjo za preselitev v Valjevo. Potem smo skupaj živeli in si delili tisto sobico.

Dobrila Jovanovič nam je večkrat pripovedovala o bratu Živoradu, ki so ga klicali Žikica. Zaradi naprednega delovanja. Že kot dijak je bil sprejet v SKOJ in zato izključen iz valjevske gimnazije. V Beogradu je na filozofski fakulteti študiral književnost. Pred diplomskim izpitom je 1937. leta, star 23 let, odšel v Španijo in se tam boril v mednarodni brigadi. Desetkrat je bil ranjen.

Kmalu po okupaciji je sam formiral Radjersko četo in postal njen komisar. Sedmega julija 1941. leta je bil v Beli Crkvi pri Valjevu tradicionalni Ivanjanski vašar (semenj). Izpod lipe pred kavarno v vasi je Žikica začel govoriti o odporu proti okupatorju. On je bil zadnji od govornikov. Govor je zaključil z besedami: Pozivam vas v boj proti okupatorju in vsem izdajalcem naše domovine!

Po zboru, ko je Žikica s četo že odšel, sta dva orožnika začela razganjati ljudstvo. Nekdo je stekel za Žikico in ga o tem obvestil. Žikica se je urno vrnil, orožnika sta zahtevala, da dvigne roke v zrak, drugi pa je že ustrelil in krogla je svignila tik njegove glave. Žikica je hitro reagiral in ustrelil oba orožnika. Po tem dogodku SR Srbija slavi 7. julij kot dan ustaje.

Žikica Jovanović-Spanac je padel kot član štaba grupe odredov Zahodne Srbije, 13. marca 1942. leta v vasi Radanovac v boju s četniki in Nedčevci. Po njem se je imenoval valjevski partizanski odred, po vojni pa je bil razglašen za narodnega heroja.

Kot se spominjam, smo se iz Valjeva vrnili s transportom v tovarnih vagonih, 28. julija 1945. leta. V valjevu smo se dobro oskrbeli s hrano, ker smo slišali, da v Sloveniji manjka hrane. Žene smo pripravile obilo rezancev in si poleg pšenične in koruzne moke oskrbele tudi žabelo in krompir, v vagonu smo spravili celo kokoši s kokošnjaki.

Med vožnjo proti domu so se v naših srcih prepletali različni občutki. Radovednost, dvom in strah, če nas čaka še stanovanje oziroma hiša, za tiste, ki so jo imeli. Kje se bomo zaposlili in s čim se bomo preživljali. Ta vprašanja in dvomi so se prepletali z neizmerno srečo in veseljem, da je naša vojska zmaga in da se vračamo svobodni lepšim dnem naproti.

Po našem izgonu julija 1941. leta, si je Drusčke ogledal opravilo in opremo vseh »zapečatenih stanovanj«. Od vseh mu je bilo naše najbolj všeč. Zase in za družino si je izbral stanovanje v drugem nadstropju hiše odvetnika dr. Aleša Stanovnika, katerega je aretirali prvega maja 1941. leta. Stanovnik je potem vse do svoje tragične smrti 1942. leta, ko so ga v Ljubljani Italijani ustrelili kot talca, živel v Ljubljani. Vso opravilo iz gornjih prostorov Stanovnikove vile je Drusčke stlačil v eno sobo, nekaj pa razdal drugim, in potem so mu delavci pripeljali vse, kar je bilo v najinem stanovanju. Le klavir, katerega mi je za božič 1935. leta podaril oče, je h gestapu na Bled odpeljal uradnik železarne Basler, ki je stanoval v isti hiši kot mi. Na obeh koncih klaviatur sta bili izrezljani levji glavi. Na vrhu velikega pokrova je bila vdolana medenina obroba, na vogalih pa so bile rozete iz biserne matice. Sled za klavirjem se je povsem izgubila.

Mlada jeseniška partizanka Majda, ki je bila pred odhodom iz partizane pestunja Drusčkejevih otrok, mi je povedala, da je Drusčke pred begom z Jesenic, maja 1945. leta, naložil na dva tovornjaka 17 zabojev naše opreme. Da je bil Majdin podatek točen, sem se kmalu prepričala. Po bombardiranju Jesenic se je jeseniški gestapo preselil v Crnkovo vilo na Plavžu (Crnkove starše so prej izgnali ven). Ko sva z Danilom obiskala Crnkove, nama je postregla s potico in žganjem v najini posodi in na prtičku, ki sva ga takoj prepoznala. Crnkovi so nama povedali, da so dobili hišo popolnoma prazno, le v pomtalnem koritu so našli nepomiti mali kročnik, kozareček za žgane pijače in vazen prtiček. To je tudi vse, kar sva od pribora dobila nazaj in kar še hranim v stanovanju.

Nadaljevanje

Sorodnica je tolažila Rozinko. Ni ji prav uspelo. Z nevernimi očkami jo je spremljala, kakor da nedolžne dekletce sumi o vsakem posameznem zlogu. Nedolžne otrokove oči ne poznajo pretvarjanja in pričakujejo zato golo resnico. Nedolžni otrok, ki je živel v toplem zavetju staršev in številnih večjih bratov in sester na skromnem kmečkem domu visoko gori v sosednji strmini, ne more vedeti za krutost življenja, za pretresljivo surovost, da na svetu vlada ravno nasprotje miru in domačega zavetja, nasprotje življenja in upanja v dobroto in lepoto ...

Cim dlje je bil dijak v Rozikini bližini, tembolj se mu je dekletce smililo. Smililo? Še mnogo več! Veliko več! Bratovsko se je ukvarjal z njo, začel se igrati in ji risal razne figure na konceptni papir, ki ga je nosil vedno s svojimi šolskimi rečmi. Drugače je varčeval s papirjem. Tudi tega ni bilo dovolj. A on je imel preko starčeve vile v Kranju možnost priti do finega papirja, skoraj tako lepega, da je bilo pregrešno uživanje pisati in risati po njem.

Rozinka je spremljala risbo in spremna pripovedovanja, ki so se mu porajala sprti, takoj pa je v vprašanji za mamo in atijem pri roki.

Potrkalo je. Dijak ni vedel, da je hišna sosedna nevarna nacistka. Dedca ji je požrla ruska fronta. Takih žensk, da jim je vojna vzela človeka, je bilo več. Zato pa so postajale še hujše nacistke. Pogosto se je dogajalo tudi obratno.

Plesniva baba se je takoj vtaknila vmes, ko je čula dijaka z Rozinko slovensko govoriti: — Ubog otrok, ko ne zna nemško ...

Dijaku je bilo dovolj. Vsekal je nazaj: — Zato ni uboga Rozinka, ker ne zna nemško. Sirotja je postala zato, ker so ji ljudje, ki samo nemško govorijo, pobili svojce.

VALENTIN POLANŠEK

83

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Sorodnica vsa prepadena pogleduje zdaj babo zdaj dijaka z otrokom. Ona je predobro poznala lisičjo naravo zoprne nacistke. Bala se je. Ni pa vedela, kako bi omilila dijakove besede, ker se ni in ni zanesla na babo sosedo. Takoj ti bo šla na gestapo.

Jecljala je: — Vsi smo iz sebe! Vsi, vsi. Pomisli, sin je v vojski, doma pa izgubi na tako tragičen način starše in deda. To vse nas pretresa, kako pretresa.

Plesniva baba odvrne: — Zato pa ni treba metati besed od sebe, ki skoraj tako zvenijo, kakor da so nasprotne. Prav dijaki nemškega rajha bi morali imeti več discipline in morale. Vsak mora doprinesati svojo žrtev za zmago ...

Zdaj se je šele dijak ujel, da se nahaja na nevarnem robu v prepad.

Ukvarjal se je z Rozinko.

Sorodnica je spravila dijaka z Rozinko v spalnico. Naročila mu je, da naj usnava dekletce. Ona ima vedno težave z otrokom, ker noče zaspati in kliče mamo in ata. Pošepetala mu je to nemško.

Dijak je sedel ob otrokovi postelji, ki jo je podarila neka dobrotna tržanka.

Rozinka se je pustila pretentati v pričakovanju da ji bo bratranec itak samo v izpopolnjevanje njene otročje goreče želje: se vrniti k staršem!

— Da boš laže čakala, ti bom nekaj lepega povedal, je začel, kakor da ima pripravljeno veliko skrivnost in tolažbo za nedolžnega otroka. Začel je — in takoj samega sebe ujel — da ne ve, kaj naj pripoveduje dekletcu.

Rozinka, ljubka lutka, je čakala s svetlimi očmi: — Kje ati in dedi Ldeče kapiče? Ti veš? Teta bo povedala, kje sta.

In dijak je pletel svoje pripovedovanje o lepih vilah in skritih palčkih, o dobrih starih in ljubkih lepoticah. Rozinka je poslušala. Nič več ni spraševala. Poslušala je in se zamotavala v usnavajočo povest.

Dijak je potisnil svoj glas, ko je opazil spečega otroka. Nadaljeval pa je svoje pripovedovanje, ker mu je neznanstvo ugajalo, ker je ob tem odkrival v sebi nekaj, kar ga je priklepalo na bajne večere v davni minulosti doma gori v strmini. Vse je bilo varno okrog njega. Vse ga je osrečevalo, kolikor je poznal svojega malega otroškega sveta.

Ko se je prekinil, se je zgrozil: Kaj pa danes? Kako pa je sedaj z menoj, sedaj, 20. januarja 1944? ... Nikjer ni varnosti. Povsod groza, nemir, mraz, beračija in glad in gestapo in sum in ... ali so izgledi? Izgledi na tako svetlo upanje, kot me je nosilo skozi prejšnja leta kljub bajtarskemu zakotju? Kje je sedaj tisto upanje.

Ko je obiskal mamo na Perčevi kmetiji, kjer je služila in sta šla po cvetovih pašniku za ovcami ... Prva slika, kakor daleč se spominja nazaj! Ko sta našla mrtvo jagnje ob cvetočih telohih. Slika spomina je ostala v fantovi duši ...

Ko sta z babico šla materi naproti, ki je delala v premogovniku v Prisoju ... Pošastni stroji so stali na veliki črnikasti ravnini, vse je bilo črno, zemlje sploh ni bilo, le črna barva povsod, da je fante zjela, kod toliko sajaste črnine ... in iz gozda je prisopihala mala lokomotiva, ki je odvažala premog na rebrsko tovarno, kakšna čudna prikazen!

Pa sredi vsega črnega mlada mama ob kopici drugih mladih žensk, ki so prijazne in se vsaka hoče ukvarjati s prišlim otrokom ...

(nadaljevanje)

MIHA KLINAR

11

HAJKA

Četni komisar Sokol se ni preveč začudil, ko mu je komandir povedal, da se bodo prebili na Primorsko, saj je o tem razmišljal že sam, da bi bilo najbolje. Stvari se torej zapletajo podobno kakor lani.

»Čez štirinajst dni bo natančno leto dni, ko smo se prvič prebili tja čez,«¹ je rekel. Takrat smo se neopazno čez mejo, je pokazal z roko na gozd nad Novaki. Morda bo tudi nočjo šlo tako, je razmišljal, ker komandir ni imel časa za pogovor.

Stvari se včasih ponavljajo, je zopet mislil na lanski pohod. Bilo je prve dni avgusta, ko so se prebili tja čez. Bili so lačni kakor danes. Četa štajerske grupe jih ni poslušala, da bi se prebijala z njimi. Na Robidnici se je poslovila od njih in se premaknila nazaj čez mejo. Kasneje so zvedeli, da se je napotila v Zali log po hrano, nato pa so jo v kamnolomu nad Zalom logom odkrili Nemci in jo razbili.

Bolje bi bilo, ko bi poslušali nas, — je mnogo bolj določno, kakor poprej razmišljal o tem; po tem pa ga je misel ponesla na primorsko stran, kamor so se lani brez težav umaknili in šli v prehranjevalno akcijo v Novake. Ljudje so jim dali živila sami in jih pozdravljali, kakor da bi z njihovim prihodom napočila že svoboda.

No, seveda, niso bili samo taki, ki so se jih razveselili. Tudi med Slovenci na oni strani je bilo nekaj fašistov, na katere so jih ljudje opozorili. Na primer, Ravnanova dva z Bukovega, to ime si je zapomnil, sta se jih lahko po pravici prestrašila. Bila sta fašista. Imela sta gostilno in trgovino. V njuni hiši je imel

svoj sedež odsek za obmejne utrdbe italijanske vojske. Že prvi dan, ko so prišli tja, so uničili njihov arhiv in razbili vojaške geodetske naprave. Hoteli so zaslišati tudi Ravnanova dva, a sta zmanjkala, kakor da bi se vdrla v zemljo. Na Bukovem, tako so ugotovili, je delovala osvobodilna fronta, saj so se prav tu srečali s terenskim aktivistom in organizatorjem Brovcem in skupaj z njim sklicali sestanek prebivalstva. Na njem so vaščanom razložili pomen Osvobodilne fronte in partizanskega boja za osvoboditev in združitev vsega slovenskega ljudstva.

Ganljiv sestanek je bil to in Sokol ga nikoli ne bo pozabil, kakor ne bo pozabil lepih dni na Sentvidski gori. Tam so se utaborili v bližini Čroveve domačije. Gospodar je bil dober človek. Dal jim je sod za vodo in jim vodo tudi prinašal na domnjeno mesto. Razumljivo, bal se je, da bi partizani sami hodili ponj. In bal se je lahko po pravici. Niso bili vsi kmetje taki kakor on ali kmet Laharnar, ki je bil že organiziran in ki jim je pomagal pri preskrbi s hrano. Bili so tudi taki, kot je bil, na primer bajtar Buck, ki je tekel h karabinerjem in četo izdal. Že naslednji dan je prišla v bližino taborišča dolga italijanska kolona. Italijani niso napadli, oni pa, presenečeni nad številom italijanskih vojakov, jih niso čakali, marveč so se premaknili na nasprotno pobočje, a so tudi tu opazili italijansko vojsko.

Bili so obkoljeni. Pripravili so se na spopad, toda Italijani so se nenadoma umaknili. Kaj takega njihova četa še ni doživela. Borci so pričakovali težko bitko. Niso mogli razumeti nenadnega italijanskega umika. Bili so prepričani, da jim Italijani nastavljaajo dobro premišljeno past. Zato so se komandir in še nekateri napotili proti Črovovi domačiji, da bi skupaj z gospodarjem ugotovili dejanski položaj. Toda gospodarja Črova ni bilo doma. Aretirali so ga Italijani in ga odpeljali v internacijo. — Morda so samo zaradi kmata Črova spravili na noge toliko vojske?

Tako so se spraševali, vendar niso bili popolnoma prepričani o tem, ker so začutili, da so na delu fašistični petolizniki. Zato niso smeli nikomur zaupati, dokler niso človeka popolnoma spoznali. Zgodilo se je celo, da so prijeli nekega kosca in ga odpeljali s seboj. Zdel se jim je sumljiv, v resnici pa je bil njihov človek. Izpustili so ga šele, ko so šli nad izdajalca Bucka in

njegovega sosedo Ludvika, ki se je pisal enako kakor pošteni kmet, ki so ga bili odpeljali Italijani, a so ju iskali zaman. Samo zaplenilo akcijo so napravili na obeh domačijah in med drugim zaplenili tudi fašistični uniformi obeh fašistov. Potem so odšli po nekega fašista Tonča na Lipete, na katerega so jih opozorili zavedni domačini, da je nevaren. Da bi ustrašovali izdajalce, so sklenili, da Tonča obsodijo na smrt, kakor so nameravali tudi Bucka in onega Ludvika. Hoteli so jih zaslišati pred domačini in jih obsoditi na podlagi njihovih obtožb in v njihovi prisotnosti.

Tonča z Lipet so našli doma. Še danes vidi, kako je prebledel in se oznožil, ko se je znašel pred partizani.

Likvidirali bi ga, a so se premislili. Niso ga hoteli kaznovati s smrtjo v odsotnosti Ludvika in Bucka. Samo posvarili so ga in mu svetovali, naj takoj pretrga vse zveze s fašisti, če hoče ostati na svoji zemlji, in ne pod njo. Tonč je obljubil, a če je obljubo držal, ne vedo, ker se niso več vrnili na ta teren. Odšli pa so ponovno na Bukovo, da bi na podoben način opozorili tudi Ravnanova dva, a so doma našli samo ženo, mož pa se jim je skril in ga niso mogli najti, čeprav so pretaknili vso hišo. Kasneje so zvedeli, da se je Ravnan skril v dimnik. Žena jim seveda ni hotela povedati, kje je. Bala se je zanj, ker sta bila oba zagrizena fašista. Najbrž je bila prepričana, da ga bodo ubili, zase pa, ker je bila pač ženska, je najbrž upala, da je ne bo doletelo najhujše.

In res je ni. Niso je ubili. Kaznovali so jo, kakor so prvo leto kaznovali nekaj gorenjskih deklet, ki so hodile in ljubimkale z nemškimi vojaki. To se pravi: ostrigli so jo na balin. Ta sramota je tisti večer doletela tudi dve drugi dekleti, ki sta se vlačili s fašisti.

Morda so se ti ljudje do danes poboljšali? Takrat so naročili samo terenskemu organizatorju Brovcu, naj jih s člani OF opazuje. Če bodo šli sedaj zopet skozi te kraje, bodo morda v teh ljudeh spoznali popolnoma drugačne ljudi.

Včasih je strah dobro zdravilo. Obnese se, če človeka spravi k razmišljanju, kaj je prav in kaj ni, kaj je pošteno in kaj nepošteno, kaj je čast in kaj je sramota.

Nadaljevanje

Praznik občine Radovljica, ki ga slavijo v počastitev 5. avgusta 1941, ko je bil na Jelovici ustanovljen proslavljeni Čankarjev bataljon, so počastili s številnimi svečanimi prireditvami in raznimi športnimi srečanji. Na slovesnosti v radovljiški graščini so podelili letošnja občinska priznanja in odprli razstavo likovnikov radovljiške občine. Priredili so tudi koncert, sočasno pa je bila tudi proslava stoletnice Gasilskega društva Radovljica in 50-letnice Plavalnega kluba Radovljica.

Na 13. skupni seji predsedstva in sekretariata OK ZSMS Radovljica, 3. avgusta, so proučili varnostno politično oceno v organih in organizacijah ZSMS v radovljiški občini, nato pa obravnavali poročila o lokalni mladinski delovni akciji Gorjuše '83 in o delu in uspehih MDB Stane Žagar na delovni akciji Suha krajina '83. Dogovorili so se za kadrovanje v mladinsko poletno politično šolo RK ZSMS v Mariboru. Obravnavali so še poročila o finančnem poslovanju OK ZSMS Radovljica v prvih šestih mesecih 1983 in nekatere tekoče naloge ZSMS v občini.

Predsednik izvršnega sveta OS Radovljica je 2. avgusta sklical posvet s predsedniki odborov za svobodno menjavo dela vseh občinskih SIS družbenih dejavnosti. Govorili so o izvajanju omejitvenih ukrepov v skupni in splošni porabi v zvezi z najnovejšimi zakoni skupščine SFRJ. Dogovorili so se tudi o izdelavi rebalansa planov SIS za leto 1983, ki morajo biti usklajeni z novimi predpisi.

Občinska zdravstvena skupnost Radovljica je v juliju poslala vsem OZD in TOZD ter KS v občini osnutek sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o temeljnih planov skupnosti za obdobje 1981—1983. Osnutek bo v razpravi do 31. avgusta 1983, ko je nanj potrebno poslati svoje pripombe in predloge.

Čeprav je v zadnjem času veliko govora o slabih zaposlitvenih možnostih mladih v radovljiški občini, pa je še vedno izredno velika potreba po delavcih in strokovnih kadrih na področju zasebne obrtniške dejavnosti, zlasti storitvene. Iz letošnjega pregleda potreb po teh delavcih je razvidno, da v občini manjka kar 90 avtomobilarjev, 50 krojačev, 30 šivilj, 30 čevljarjev, 40 brivcev in frizerjev in še vrsto drugih delavcev storitvene obrtniške dejavnosti. Zanimanje med mladimi pa je prav za te poklice najmanjše.

V prvem polletju 1983 se je nateklo v proračun občine Radovljica skupaj vseh prihodkov v znesku 91.361.262 din, kar je 41,8 % planiranih sredstev po proračunu za leto 1983. To je v primerjavi z lanskim prvim polletjem sicer za 5 % večji znesek, a je za poldrugi odstotek manj po planu kot lani. V polletju so znašali odhodki skupaj 85.734.926 din, kar je 39,2 % celotnega plana odhodkov proračuna za leto 1983.

Po enoletnem izvajanju ukrepov družbenega varstva v Veriginem TOZD TIO Lesce, so pripravili obširno poročilo o učinkih izvajanja sanacijskega programa, ki ga je obravnaval Izvršni svet in zbor združenega dela OS Radovljica. Na osnovi

poslovnih rezultatov, ki so povsem upravičiličasne ukrepe, so po enem letu sprejeli sklep o ukinitvi družbenega varstva.

Izvršni svet OS Radovljica je na 55. seji 26. julija proučil varnostni načrt občine in informacijo o delovanju sklada za intervencije v kmetijstvu in porabi hrane. Obravnaval je tudi poročila komiteja za družbene dejavnosti in občo upravo o realizaciji proračuna občine za prvo polletje 1983. Pregledal je tudi realizacijo plana proračunskih prihodkov, ki se zbirajo prek davčnega knjigovodstva po stanju 30. junija 1983.

V juliju je izšla 4. številka Obzornika Indok centra Radovljica v 1500 izvodih. V celoti je bilo v njem objavljeno delegatsko gradivo za 17. ločene seje vseh treh zborov občinske skupščine, ki so bile 29. julija. V Obzorniku so objavljeni povzetki osnutkov zakonov o urejanju prostora, o stavbnih zemljiščih, o urejanju naselij in drugih posegov v prostor ter poročila o izvajanju zakona o stanovanjskem gospodarstvu v SR Sloveniji.

Informativno glasilo OK ZSMS Radovljica Mladinec, ki je v izredni številki izšlo v juliju je v celoti posvečeno letošnjim mladinskim delovnim akcijam po geslom »Julij — v znaku radovljiških brigadirjev«. Mladinec prinaša podrobne podatke MDA Suha krajina '83, o brigadi Stane Žagar ter o lokalni MDA Gorjuše '83, nekaj počitniških in zaposlitvenih vprašanj, kratki fotografiji o zaključku poti štafete bratstva in enotnosti ter strnjene ugotovitve iz razgovora o reviji Mladina, ki je bil junija v Radovljici.

Po podatkih komisije za zadeve vojaških vojnih invalidov in borcev pri občinski skupščini Radovljica je v občini 168 vojaških vojnih invalidov in 196 družinskih upravičencev do invalidnine. Lani so porabili v radovljiški občini za invalidnine skupaj 6.609.030 din. Dodatek za potrebo pa je prejelo pet, ortopedski dodatek pa 31 invalidov.

V občini Radovljica so leta 1972, ko so ustanovili stanovanjski solidarnostni sklad imeli 1.219 družbenih in 64 etažnih stanovanj. Deset let pozneje, leta 1982 pa so našli še 2.311 družbenih in 269 etažnih stanovanj ter okoli 80 stanovanj v lasti JLA. Do 1982 so razdelili 418 solidarnostnih stanovanj, od tega 37 za mlade družine.

Ob 40-letnici ustanovitve Prešernove brigade je poveljstvo vojaške garnizije Kranj, ki nadaljuje izročila te slavne partijske enote, svečano podelilo Elanu Begunje priznanje »plaketo brigade«.

Zaradi izjemno sušnega obdobja, ki ga ne pomnijo tudi najstarejši ljudje, je bilo tudi v radovljiški občini sprejetih vrsto varčevalnih ukrepov glede oskrbe s pitno vodo. Izvršni svet SO Radovljica je zato imenoval posebni operativni štab, ki je razposlal vsem porabnikom vode navodila za varčevanje, posebne pozive pa je poslal največjim industrijskim porabnikom vode za štednjo vode v proizvodnih procesih.

Srednja šola za gostinstvo in turizem Bled je za šolsko leto 1983/84 razpisala vpisne pogoje za študij ob delu v 1. letnik hotelske fakultete Opatija — dislocirani oddelek na Bledu. Študij bo trajal dve leti v seminarski obliki. Sočasno je šola razpisala

tudi vpis v prvi letnik VIP kuharske smeri in prvi letnik VIP gostinskih tehnik. Vsi zainteresirani se morajo prijaviti na Bledu v srednji šoli za gostinstvo in turizem do 31. avgusta.

Še ravno pravi čas — v juliju so v spodnjih prostorih Kazine na Bledu odprli novo restavracijo Taverna s sto sedeži. Novi gostinski prostor, ki je velika pridobitev za blejski turizem so uredili v nekdanji stari kuhinji hotela Park. Naložba je veljala nad osem milijonov din, ki so jih zagotovili iz lastnih virov Integrala.

Vrhunec turistične sezone se je v radovljiški občini začel dejansko šele z 20. julijem. V turističnih krajih občine so našli sredi julija razmeroma dosti tujcev. Na Bledu okoli 2.800, na Šočku 1.200, v Bohinju okoli 1.200 in v Radovljici v zasebnih sobah okoli 80, pretežno domačih gostov. Število gostov se je močno povečalo konec julija in v začetku avgusta.

Za program prireditev kulturne akcije za delovne kolektive v radovljiški občini v prvem polletju 1983 je bilo porabljeno že 53 % sredstev po letnem finančnem načrtu. Kulturna skupnost Radovljica je namenila 223.560 din, občinski svet ZSS Radovljica 60.000 din, sindikalne organizacije iz OZD po družbenem dogovoru pa 56.112 din. Za prireditve so znašali stroški 233.203 din, za organizacijske potrebe 56.330 din in za najemni dvoran 50.140 din.

Turistično društvo Brezje letos praznuje 25-letnico ustanovitve. Čeprav segajo začetki tako imenovanega romarskega turizma še pred vojno, je turizem uradno dobil svoje društvo šele 1958. leta. Prav gotovo imajo največ dododka s prodajo spominkov in parkirnin romarjev, ki pa se zadnji dve leti postopoma zmanjšuje. V četrto stoletja so na Brezjah ustvarili blizu 88 tisoč nočnin, kar je lep podatek uspešnosti. Po podatkih, ki veljajo le za zadnjih 17 let je bilo na parkiriščih na Brezjah nad 531 tisoč potniških avtomobilov. Turistični delavci so usposobili stojnice, asfaltirali ceste in pločnike, parkirne prostore, razen tega pa je TD Brezje prispevalo nad tretjino denarja za izgradnjo društvenega doma.

Lepo julijsko vreme je omogočilo, da so bohinjski turistični in kulturni delavci letos brez težav lahko priredili narodopisno prireditev, »bohinjska kmečka ohcet«, že 27. po vrsti. V izvedbi so nastopili člani DPD Svoboda Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice in KUD Triglav iz Srednje vasi. Ohcet si je v nedeljo, 24. julija, ogledalo veliko domačih in tujih turistov.

Iz bolivijskih Andov se je vrnila šestčlanska alpinistična odprava, ki so jo sestavljali člani alpinističnega odseka PD Radovljica Božič, Jereb, Klepnik in Pogačar ter člana alpinističnega odseka PD Gorje Žumer in Ferjan. Radovljiško-gorjanska odprava je uspešno opravila najtežje vzpone v skupini Kordiljerov v Andih.

V počastitev občinskega praznika je Konjenski klub Triglav Bled priredil zadnjo julijsko nedeljo uspešno konjeniško kasaško dirko in tekmovanje v preskakovanju ovir na hipodromu pod Lescami. Kljub izredni pripravi si je prireditev ogledalo nad dvatisoč obiskovalcev, med njimi veliko domačih in tujih turistov. Na prireditvi so nastopili najboljši konjeniki iz Slovenije.

OB 90-LETNICI GASILSKEGA DRUŠTVA JESENICE-MESTO

Gasilsko društvo Jesenice-mesto slavi letos 90-letnico obstoja in uspešnega dela. Njegov začetek je zabeležen 2. februarja 1893, ko je bil ustanovljen občni zbor. Društvo je bilo ustanovljeno na pobudo takratnega župana Jožeta Klinarja in odbornikov takratne jeseniške občine. K tej ustanovitvi so dali soglasje tudi člani gospodarskega odseka: Anton Treven, Lovro Baloh, Miha Černe, Jože Vovk in Jaka Vovk.

Na ustanovnem zboru je bilo prisotnih 38 članov. Prvi izvoljeni odbor je bil sestavljen v glavnem iz premožnih članov, zato da so društvu pomagali finančno in z različnim materialom. Prvi predsednik je bil Anton Treven, podpredsednik Alojz Šraj, poveljnik Lovro Baloh, tajnik Janez Repe, Franc Černe pa je bil blagajnik.

Na prvem zboru so sprejeli več sklepov. Tako o graditvi doma gasilcev, o nakupu brizgalne, cevi in delovnih oblek. Določili so tudi ekipe za reševanje in gašenje ter trobentača, ki je alarmiral gasilce.

Po sklepu zbora so takoj začeli graditi dom. Takratna občina je gasilcem namenila 500 goldinarjev, ostalo pa so zbrali pri podpornih članih. S tem denarjem in lastnim delom so zgradili dom. Kmalu so ustanovili tudi društveno godbo, ki je delovala samo do prve svetovne vojne.

Prvi požar so jeseniški gasilci gasili v Gorjah, in sicer že kar v prvem letu obstoja društva. Drugi požar, ki so ga gasili gasilci v Jesenicah je bil na Dovjem. Na Jesenicah pa je bil velik požar leta 1900. Požrtvovalnim gasilcem ga je uspelo omejiti. Pri tem pa je nesrečno umrl vodja brizgalne Jaka Klinar. Ta velik požar je jeseniške gasilce predramil in še bolj spodbudil za pospeševanje gasilstva na Jesenicah.

Požari so se vrstili iz leta v leto od Rateč do Bohinja. Skoraj pri vseh so bili navzoči in gasili tudi gasilci z Jesenic. Leta 1906 je prišlo do druge smrtno poškodbe in težkih opeklin pri gašenju požara v železarni.

Jeseniški gasilci so bili že kmalu dobro izurjeni pa tudi dobro opremljeni. Zaradi pretesnosti obstoječega doma so pod predsedstvom očeta jeseniškega gasilstva in kasneje poveljnika Karla Neumana starejšega, pričeli misliti na graditev novega večjega doma. Ob podpori občine, občanov in samih gasilcev se jim je to uresničilo 1938. leta. Takrat zgrajeni dom še danes koristno služi gasilcem na Jesenicah.

V času med obema vojnama so se v gasilstvo na Jesenicah hoteli vmešavati razne stranke in pridobiti gasilce na svojo stran. Toda to jim ni uspelo. Ob okupaciji so Nemci zasedli tudi dom gasilcev, ga preuredili za svoje namene, gasilno orodje razdejali in uničili. Le obleke so gasilci uspeli predati partizanom. Precej gasilcev se je vključilo v NOV, kjer sta padla Mirko Rogelj in Franc Mežik.

Po končani vojni so morali gasilci začeti povsem znova, saj je ostal le prazen dom. S sprejetjem prvega zakona o prostovoljnem gasilstvu Jugoslavije leta 1947, se je tudi na Jesenicah pričelo novo obdobje gasilstva. Glede na to, da se je kazala potreba po čedalje večji požarni varnosti, so pri gasilskem društvu ustanovili 12 člansko poklicno četo, ki je ob vsakem požaru takoj stopila v akcijo do prihoda gasilcev prostovoljcev. Takrat je društvo dobilo nov orodni voz, cisterno in novo orodje. S tem je društvo postalo razmeroma dobro opremljeno za akcijo. Ker pa se je pokazala potreba po združitvi te čete s poklicno gasilsko enoto železarnice Jesenice, se je leta z vozili in orodjem pridružila tovarniški. Prostovoljni gasilci na Jesenicah so takorekoč ostali praznih rok, s starim skoraj neuporabnim vozilom. Zaradi tega so se pričeli prizadevati za nabavo novega vozila. Dobili so ga leta 1971, in sicer skoraj istočasno z novo motorno brizgalno tipa Rosenbauer. Deset let kasneje so nabavili še nov kombiniran voz, ki služi za gašenje požarov in tudi za reševanje prebivalcev iz višjih zgradb. V društvu so največjo pozornost posvetili vzgoji naraščajo, pionirjev in mladincev ter strokovnemu usposabljanju odraslih članov gasilcev. Z večanjem Jesenic je namreč rasla tudi potreba po večji opremljenosti in boljši izurjenosti gasilcev. To so in vedno bolj podpirajo ter s sredstvi in organizacijskimi ukrepi omogočajo SIS za varstvo pred požarom, občinska gasilska zveza, štab za civilno zaščito

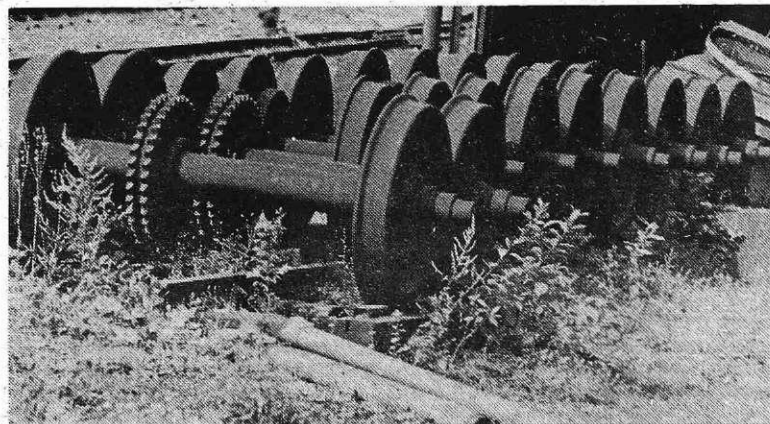
in razumljivo občani, ki se v to vključujejo.

Gasilsko društvo Jesenice-mesto ima sedaj dokaj moderno orodje in naprave za gašenje požarov ter reševanje. Društvo ima 30 operativnih članov, 15 mladincev, 30 pionirjev in 12 članic. To je zagotovilo za učinkovito preventivno delovanje in uspešen nastop pri gašenju požarov ter pomoč ob nesrečah.

Predsednik društva je tačas Stane Tramte, podpredsednik Peter Kejžar, poveljnik Marjan Skubic, namestnik Karel Tramte, tajnica Nuša Kolman in blagajnik Stefan Grah.

V počastitev svojega jubileja so pripravili pri novih stolpnih vzhodno od hotela Pošta sektorsko gasilsko vajo, na kateri so sodelovali tudi poklicni gasilci in reševalci železarnice Jesenice, in sicer s prikazom gašenja z avtomatsko lestvijo. Imeli so tudi slavnostno sejo, na kateri je predsednik podal kroniko delovanja društva in najbolj prizadevnim in požrtvovalnim gasilcem še podelil priznanja. Ivan Jan je prejel republiško gasilsko odlikovanje I. stopnje, Marjan Skubic gasilsko spomenico I. stopnje, Franc Hafner gasilsko odlikovanje II. stopnje, Jože Struna pa plamenico III. stopnje. Nuša Kolman, Zvone Hrovat in Stefan Trplan so prejeli občinsko priznanje II. stopnje, Karel Tramte in Jože Potočnik pa sta prejela društveno priznanje. Vsi člani so ob tej priliki prejeli jubilejne značke.

B. B.

»Počitek na nasipu (foto S. Kokalj)«

TUDI LETOŠNJA KMEČKA OH CET NA BLEDU USPELA

Kmečka ohcet, ki je pozivljala Bled skoraj ves prejšnji teden je kot glavna letna etnografska turistična prireditev povsem uspešna. Zadovoljni so bili prireditelji — nekaj predanih delavcev v organizaciji te velike in zahtevne prireditve se je sicer umaknilo — zadovoljni so bili gostje in obiskovalci Bleda. Tudi vreme je bilo naklonjeno, kar je za tako prireditev še posebej pomembno.

Prireditelji so tudi letos želeli, da bi celoten program izpeljali tako kot so ga njihovi predniki, da bi res vse teklo tako kot pred okoli 100 leti — saj tako so zapisali v programu. Zato so izbrali res izvirne kmečke predmete, pa tudi jedačo in pijačo, ki so jo bili takrat vajeni, prav tako pa tudi oblačila. Res ni lahko zbrati vseh teh predmetov, vendar ljudje na Bledu in okolici že veliko tega hranijo, sedaj pa tudi vse bolj čuvajo. Ker pa gre vedno nekaj v izgubo, bi bilo prav in priporočljivo, da bi TD Bled ali KUD Bled to odkupovalo in shranilo za takšne namene. To smo že lani pripomnili ob tej priliki, pa žal ni dosti pomagalo, res pa je, da za take stvari zmanjka tudi denarja.

Program se je odvijal kot so ga vnaprej zapisali. To velja za vasovanje, fantovščino, nakladanje in prevoz bale, kar je še posebej zanimivo gledalce. Seveda pa je bil višek prireditve nedeljski svatovski sprevod. To pa se je končalo po poroki 23 letne Milene Lončar iz Tržiča in 25 letnega Martina Kozjeka iz Zbilja, na starem blejskem gradu.

Vse to so spremljale številne kulturno zabavne prireditve, predvsem

na prireditvenem prostoru med Festivalno dvorano in hotelom Park.

Vsi blejski gostinci so se pridružili tej veliki domači prireditvi, postavili so stojnice, cene so bile povsod enake, kar je rezultat medsebojnega dogovora. Skorajda neverjetno — družbenemu sektorju so šli malo na živce zasebniki, čeprav so prodajali žgance, pa nekaj posebnosti, ki jih drugi niso imeli. Vendar pa posebnega navala na te gostinske stojnice ni bilo, tudi ne s strani tujih gostov — težko pa je reči ali gre tu res za cene, ki so za našega domačega človeka vse prej kot sprejemljive, ali za kaj drugega.

Izredna obogatitev tega kmečkega praznika pa je bil sejem domače umetne obrti. Teh je bilo letos že prek 30 — nekaj sploh ne najavljanih. Kupčija ni bila slaba, so povedali. Res je bilo tudi nekaj kiča, kjer pa ga ni — bilo pa je tudi dosti lepih izdelkov naših pridnih domačih obrtnikov. Posebno so »vlekli« suha roba, sveče, stara kolesa, ure, likalniki in podobno, pa pleteni predmeti, stekleni okraski in še marsikaj. Žal pa etnografske razstave to leto ni bilo — le panjčne končnice so pripeljali na pogled iz radovljiškega muzeja.

In ko razmišljamo o letošnji obljubljeni folklorni prireditvi mislimo, da bi morali privabiti še več pravih kmetov, kolikor jih je še ostalo, saj bi bili ti v naših lepih narodnih nošah »tarča« vseh številnih fotograf-skih aparatov in filmskih kamer.

Pa še to — kmečke ohceti na Bledu prav gotovo ne bi bilo, vsaj ne tako zanimivo, brez Vinka Potočnika-Cena, Andrejčka Vidica, pa izvirnih »šrangarjev« z Dragom Čukom na čelu. Seveda pa se morajo na Bledu zahvaliti še številnim sodelavcem, ki so žrtvovali veliko časa za to slavo. Le pri izbiri okolja bi se dalo mogoče še kaj izboljšati glede izvirnosti!

Božo Benedik

AVTO MOTO DRUŠTVA JESENICE IN ŽIROVNICA

Izvršni svet Skupščine občine Jesenice je na eni zadnjih sej obravnaval dejavnost Avto moto društva Jesenice in Avto moto društva Žirovnica, ki v občini izvajata dve med seboj tesno povezani dejavnosti, in sicer vzgojo voznikov motornih vozil — amaterjev, oziroma tako imenovano avto šolo in preventivno-vzgojno dejavnost za udeležence v cestnem prometu, tako pešcev, kot voznikov motornih vozil.

AVTO MOTO DRUŠTVO JESENICE

Predhodnica Avto moto društva Jesenice je bila avto sekcija pri športnem društvu Jože Gregorčič, ki je bila ustanovljena že leta 1945. Z ustanovitvijo Ljudske tehnike, leta 1946, pa se je sekcija ločila od društva in osamosvojila pod imenom Avto moto društvo Jesenice, ki deluje v okviru Avto moto zveze Slovenije.

Društvo je že leta 1946 osnovalo prvo avto šolo in v tej teoriji in praksi se je prijavilo 140 kandidatov, predvsem za motoriste. V tem času je društvo v sodelovanju z vojnim odsekom občine pripravljalo tudi kandidate — regrute za voznike B

kategorije za potrebe JLA — avtokomande. Za pouk teh kandidatov je društvo imelo takrat na voljo dvojne motornih koles in prtljažni avto, katerega je društvu poklonila armada. Šele kasneje je društvo kupilo še dva novejša motorna kolesa in osebni avto mercedes. Od začetka delovanja avto šole do danes je društvo razpolagalo s 84 vpzili, in sicer s šestimi motornimi kolesi, dvema prtljažnima avtomobiloma, dvema vozili mercedes in 64 vozili Zastava. Društvo je v zrelejših letih pogostejše menjalo svoja vozila, tako da so kandidati opravljali praktične vožnje z vozili starimi največ dve do tri leta. Dejavnost avto šole v zadnjih treh letih kažejo tudi naslednji podatki:

Leto	1980	1981	1982
Število vozil	17	13	11
Prevoženih km	279.000	188.000	193.000
Prevoženih ur	12.870	8.550	8.800
Cena vozila (din)	74.000	90.000	115.000
Cena vozne ure (din)	140	260	320
OD instruktora din/h	52	52	62

V avto šoli so poprečno letno usposobili več kot 400 voznikov motornih vozil.

Društvo je stalno skrb namenjalo tudi usposabljanju instruktorskega kadra in njegovemu strokovnemu razvoju. V letih od ustanovitve do danes je pri društvu, oziroma v avto moto šoli delovalo 40 inštruktorjev, v letu 1982 pa je delovalo še 14 inštruktorjev in dva predavatelja, od tega trije z višjo, sedem s srednjo in štirje z osnovnošolsko izobrazbo.

Kljub stalnim prizadevanjem društva glede posodabljanja učnih pripomočkov in uvajanja audio-vizualnih sredstev, menijo v društvu, bodo potrebna še prizadevanja, da se v tem pogledu čim bolj posodobijo. V zadnjih letih je društvo organiziralo za kandidate za opravljanje šoferskega izpita naslednje število tečajev: leta 1979 15 tečajev s 525 udeleženci, leta 1980 11 tečajev s 400 tečajniki, leta 1981 8 tečajev s 280 udeleženci, leta 1982 8 tečajev s 250 udeleženci in v prvem polletju letos tri tečaje s 100 tečajniki.

Avto moto društvo v svojem poročilu Izvršnemu svetu Skupščine občine Jesenice navaja, da niso povsem zadovoljni s tako imenovano preventivno dejavnostjo, oziroma prometno vzgojo svojega članstva in ostalih občanov. Ne najdejo pravega stika, verjetno pa tudi ni potrebnega interesa med vozniki motornih vozil, da bi se nadalje usposabljali za vzorne voznike in spoznavali nove cestno prometne predpise. Tudi za anonimno preverjanje in izpopolnjevanje znanja ni pravega zanimanja, pri čemer menijo, da je vzrok v tem, ker se vozniki z daljšim staležem zaradi nepoznavanja novejših cestno prometnih predpisov bojijo, da bi prišli na tako imenovano »črno listo« in da bi bili s tem bolj izpostavljeni kontroli prometne milice. To pa je seveda zelo zmotno mišljenje, ki se kaj rado lahko maščuje na cesti.

Društvo je vsa svoja sredstva, kakor tudi dodatno zbrani denar v združenem delu, namenjala za razvoj društva, predvsem pa za izgradnjo prepotrebnih prostorov, dokler leta 1980 niso zgradili svojega lastnega doma. V njem je največ prostora namenjenega delovanju avto šole, poleg prostora za redno vzdrževanje vozil in garaž.

Jeseniško avto moto društvo združuje 1.500 članov, katerim daje brezplačno na voljo tudi pralnico za avtomobile in delavnico za preventivna popravila. S številom članstva pa niso zadovoljni, saj je na območju občine več kot 4.500 voznikov motornih vozil.

V zaključku svojega poročila društvo poudarja, da bo za nadaljnje usposabljanje voznikov motornih vozil, glede na novi zakon, ki bo pričel veljati leta 1984, v občini potrebno ustanoviti oziroma združiti vse avto šole in s tem omogočiti občanom, da se bodo tudi v bodoče lahko usposabljali za voznike motornih vozil, predvsem A in B kategorije, v domači občini.

AVTO MOTO DRUŠTVO ŽIROVNICA

Avto moto društvo Žirovnica je bilo ustanovljeno leta 1958 in letos praznuje 25-letnico svojega delovanja. V teh letih je društvo pridobilo v domu TVD Partizan Žirovnica obno-

Društvo je imelo v letu 1981 408 članov, leta 1982 416, v prvem polletju letošnjega leta pa so članstvo povečali za 43 %. Za tako povečanje članstva imata predvsem zasluge pobiralca članarine, poleg dobrega dela komisije za članstvo.

V tem času so imeli šest tečajev za voznike motornih vozil A, B in F kategorije ter koles z motorji. Razen tega so izvedli štiri tečaje A, B in F kategorije in dva tečaja za kolo z motorjem za učence celodnevne osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica, s katero dobro sodelujejo in ji nudijo učne pripomočke, oziroma teste za vaje brezplačno. V tem času je po kategorijah opravilo vozniške izpite naslednje število kandidatov:

— za A in B kategorijo 20 voznikov,
— za B kategorijo 85 voznikov,
— za F kategorijo trije vozniki in
— za kolo z motorjem 47 voznikov, učencev osnovne šole Žirovnica.

Društvo ima tri avtomobile Zastava 750 opremljene za poučevanje voznikov motornih vozil. Najbolj uspešno poteka cestno prometna vzgoja v celodnevni osnovni šoli Gorenjskega odreda v Žirovnici. Učenci te šole na raznih tekmovanjih, kot so »kaj veš o prometu«, vožnja s kolesi in podobno, zasedajo vedno vidne uspehe, kar dokazujejo tudi številni osvojeni pokali in druga priznanja. V teh prizadevanjih šoli društvo nudi stalno pomoč.

V svojem poročilu ugotavljajo, da bo z uveljavitvijo novega zakona o varnosti v cestnem prometu in poslovanju avto šol vprašljivo delovanje manjših društev oziroma avto šol, ker ne bodo mogla izpolnjevati pogojev, ki jih zahteva zakon. Kljub temu pa ima društvo v načrtu, da del garaže uredi za delavnico za popravila, kupi dvigalo za avtomobile in orodje za vzdrževanje vozil.

OBČINSKI PREZNİK JE ZA NAMI

Kot že vrsto let, smo občani Jesenic tudi letos praznovali svoj občinski praznik, 1. avgust. Dan, ki nas spominja na prvi obojezni spopad jeseniških partizanov z Nemci leta 1941. Zato vsako leto sestavimo program prireditvev, s katerimi počastimo naš praznik. In kako je bilo letos?

Bral sem da so bila podeljena osebna priznanja »1. avgust«, v Kosovi graščini sta bili odprti razstavi Jesenice med NOB in slik akademskega slikarja Janeza Ravnika. Na Koroški Beli so svečano izročili namenu nov prizidek osnovne šole Karavanskih kurirjev NOV, odprti pa sta bili tudi slikarski razstavi v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah in v osnovni šoli v Mojstrani. Priredili smo številna športna tekmovanja, med njimi prvenstvo za pokal mesta Jesenic v plavanju, z udeležbo klubov iz vse Slovenije in drugod. Pa vendar se mi zdi, da smo na nekaj pozabili.

Ob vsej tej zagnanosti smo popolnoma pozabili na našo okolico. Na to, da bi v posameznih krajevnih skupnostih temeljito očistili okolje vse navlake in papirja, da bi bilo naše mesto za praznik bolj čisto, kot sicer. V krajevni skupnosti Sava prav ničesar ni spominjalo na to, da praznujemo občinski praznik. Naj kot prvo povem, da že spet in to ne prvič, NIHCE ni izobesil zastav! Edina stavba, na kateri je bila izobesena zastava na ožjem območju krajevnih skupnosti SAVA je bila enota LJUBJANSKE BANKE. Samo ta! Ne vem, ali je s posebnim občinskim odlokom rečeno, da ob občinskem prazniku 1. avgustu ni več potrebno izobesiti zastav? Toda v to močno dvomim.

Ko že rečeno, pa prav ničesar nisimo storili za izgled naše okolice. Mirno lahko trdim, da tako zanikrne krajevnih skupnosti, kot je naša krajevna skupnost SAVA, zlepa ne bi našli. Kakšen je samo trg Toneta Čufarja! Trg, ki nosi ime jeseniškega proletarskega pisatelja in revolucionarja. Človeka, ki je dal za našo svobodo največ, kar lahko človek da, svoje življenje. In vendar ni denarja, da bi ta trg končno enkrat uredili. Z občasno je že načel nosilec in ograjo pred stavbo nekdanje gimnazije, saj nekaj nosilcev že razpada, pa tudi del železne ograje je izginil neznano kam. Izgled je v primerjavi z letom nazaj še toliko slabši, ker je prišlo do rušenja dela stavbe (prizidka) na trgu Toneta Čufarja št. 3. Teren, ki je ostal po dovozu gradbenega materiala, ni zravnan. Desna stena še obstoječe stavbe pa me še najbolj spominja na prve dni po bombardiranju mesta, 1. marca 1945. Kaj takega si v preteklosti, posebno obmejnem kraju ne bi dovolili. Prav na trgu Toneta Čufarja se nemalokrat ustavlja jo tuji, celo prenočijo v prikolicah. Zato ni naključje, da je pred dnevi eden teh pritiskal na fotografski aparat. Priznam, da me je bilo sram. Sram za vse nas, ki bi lahko z minimalnimi stroški ta prostor vse drugače uredili. Nikar ne tarnajmo, da ni denarja. Je, mora biti! Kam pa gre

denar, katerega delavci v združenem delu prispevamo za komunalno ureditev mesta? Prav bi bilo, da bi vsi skupaj malo manj govorili na raznih prireditvah in otvoritvah razstav, malo manj pripenjali priznanja na prsi, pa več delali. Toda vsi, tako, kot prva leta po vojni. Tako pa žal ostaja samo pri besedah in obljubah. V nedavno pasje vročih dneh, ko so težka tovorna vozila obračala na trgu Toneta Čufarja, je vse skupaj še najbolj spominjalo na Saharo. Cesta, ki pelje mimo radia Triglav na prostor za gledališčem, ima tako velike kotanje, da je hoja po njej, posebno v večernih urah celo nevarna.

Tudi železne konstrukcije nekdanje antene radia Triglav Jesenice ni še nihče popravil. Že nekaj let jo prerašča trava na prostoru za gledališčem. Čeprav tehta nekaj sto kilogramov, se nikomur ne zdi vredno, da bi jo odnesel na DINOS. Ne vem, komu na čast stoji že celo večnost železni nosilec nekdanjega električnega daljnovidca, na koncu prostora za gledališčem. To je ob sami cesti v Ukovo. Na njem je ena sama svetilka javne razsvetljave, ki pa že dalj časa ne gori več, in katero bi lahko obesili na standardni drog. Konstrukcijo pa bi odstranili, saj gotovo tehta nekaj ton. Predstavlja pa tudi določeno nevarnost, ker nanjo nemalokrat plezajo otroci. Ko tako gledam, kako vsepolek leži staro železo, se vedno spominjam, da ga železarji ob vsem tem uvažamo iz Sovjetske zveze in celo iz Amerike. Cena za tono takega starega železa pa je verjetno že kar astronomska.

Pa še nekaj besed o odprtem kontejnerju, ki je postavljen le nekaj korakov od nekdanjega daljnovidnega nosilca. Okrog njega je največkrat kup vse mogoče navlake, posebno takrat, če je ta že poln. Sam prostor, kamor bi postavili kontejner, bi bilo treba zabetonirati. Le tako bi lahko počistili tudi vse tisto, kar pade mimo njega. Odkopati je treba le malo (verjetno navoženega) materiala in zabetonirati nekaj metrov škarpe. Kako vse drugače bi lahko izgledala okolica naše krajevnih skupnosti. Potrebno je samo nekaj denarja in dobre volje krajanov. Za zgled si vzemimo primer krajanov iz Mojstrane, ki so z dvodnevno akcijo temeljito uredili vso okolico. Uredili zato, ker so pobudniki te akcije delali tudi z rokami, ne samo z jezikom.

To bi bilo za danes vse. Srčno si želim in upam, da bo prihodnje leto, ko bomo praznovali praznik krajevnih skupnosti SAVA in občinski praznik 1. avgust, le nekoliko drugače. Upam, in čakam, da nas bodo vse krajevne iz krajevnih skupnosti SAVA pozvali na udarniško akcijo. Tako bi končno le uredili našo okolico s skupnimi močmi.

Janko Fon

KOLIKO NAS JE V OBČINI

Že nekaj let služba Skupščine občine Jesenice ob občinskem prazniku pripravi za delegate in goste drobno knjižico z najpomembnejšimi podatki, ki so neke vrste osebna izkaznica naše občine. Najpomembnejše podatke iz te knjižice bomo v nekaj nadaljevanjih objavili tudi v našem glasilu.

Površina jeseniške občine je 37.474 ha ali 375 kvadratnih kilometrov, od tega je 21,2 % kmetijske površine, 52,8 % gozdov in 26 % nerodovitne površine. V občini je 31 naselij, 19 katastrskih občin in 13 krajevnih skupnosti.

Po površini se krajevne skupnosti razporedijo takole: Kranjska gora 118,80 kv. km, Dovje Mojstrana 111,24 kv. km, Žirovnica 42,39, Javornik — Koroška Bela 28,64, Rateče 26,43, Planina pod Golico 18,28, Hrušica 9,63, Blejska Dobrava 7,90, Podmežakla 4,53, Sava 3,31 kv. km, vse tri krajevne skupnosti na Plavžu (Staneta Bokala, Cirila Tavčarja in Mirka Roglja-Petka) pa skupaj merijo 2,57 kv. km.

Občina ima 59 km državne meje, in sicer meji 11 km na Italijo in 48 km na Avstrijo. Znotraj Slovenije pa meji na občine Tolmin, Radovljico in Trzin.

PREBIVALSTVO	skupaj	plus zač. prijavljeni
po popisu 31. marca 1981	31.094	1.612
po registru preb. 31. dec. 1982	30.589	2.764

Na mestnem območju je po stanju 31. marca 1981 živelo 62 % vseh prebivalcev.

PREBIVALCI po stanju 30. 9. 1982	skupaj	moških	žensk
v občini	30.316	14.897	15.419
na mestnem območju	18.690	9.260	9.430

STALNO PREBIVALSTVO PO SPOLU IN AKTIVNOSTI (brez oseb v tujini):

	skupaj	ženske	moški
stalno prebivalstvo	25.589	15.046	14.543
aktivni prebivalci	14.435	6.627	7.808
osebe z lastnimi dohodki	4.769	2.579	2.190
vzdrževane osebe	10.385	5.840	4.545

Delež aktivnega prebivalstva je 48,8 %, delež kmečkega prebivalstva pa je 1,2 %, in sicer:

	skupaj	ženske	moški
kmečko prebivalstvo od tega aktivni	352 230	189 121	163 109

ŠTEVILO PREBIVALCEV OB POPISIH:

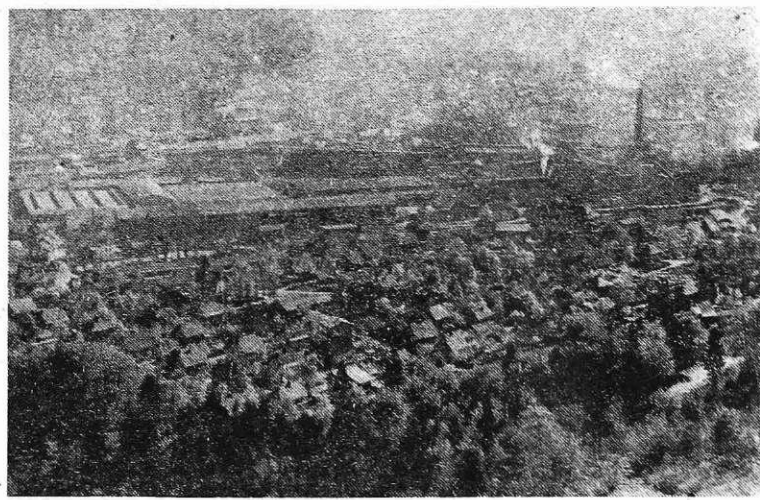
	1948	1953	1961	1971	1981
občina skupaj	20.374	23.218	26.016	27.551	31.094
mesto Jesenice	11.199	13.202	15.726	17.394	23.430
moški			13.339	13.635	15.439
ženske			12.677	13.916	15.655
štev. prebiv. na kv. m	54,3	61,9	69,3	73,5	82,9

PREBIVALCI V OBČINI JESENICE IN SRS PO STAROSTI (popis 1981)

	Jesenice število	%	SR Slovenija število	%
od 0 do 4. leta	2.604	8,4	149.642	7,9
od 5. do 9. leta	2.396	7,7	144.940	7,7
od 10. do 14. leta	2.008	6,5	140.064	7,4
od 15. do 19. leta	1.991	6,4	143.846	7,6
od 20. do 24. leta	2.496	8,0	149.939	7,9
od 25. do 29. leta	3.030	9,7	163.973	8,7
od 30. do 34. leta	2.595	8,3	149.000	7,9
od 35. do 39. leta	1.981	6,4	118.877	6,3
od 40. do 44. leta	2.204	7,1	122.462	6,5
od 45. do 49. leta	1.975	6,4	122.820	6,5
od 50. do 54. leta	1.895	6,1	117.679	6,2
od 55. do 59. leta	1.524	4,9	97.290	5,2
od 60. do 64. leta	959	3,1	56.840	3,0
od 65. do 69. leta	1.307	4,2	70.373	3,7
od 70. do 74. leta	1.057	3,4	63.481	3,3
75 let in več	1.026	3,3	75.328	4,0
neznano	46	0,1	5.310	0,2
SKUPAJ	31.094	100	1.891.864	100

PREBIVALCI PO NARODNOSTI (popis 31. marca 1981):

	štev. prebiv.	%
Slovenci	24.449	78,6
Srbi	1.709	5,5
Hrvat	794	2,6
Makedonci	374	1,2
Črnogorci	91	0,3
Muslimani	2.056	6,6
Druge narodnosti	1.621	5,2
SKUPAJ	31.094	100,0

Del krajevnih skupnosti Podmežakla (foto I. Kučina)

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Edgar HILSENATH: Noč. Roman. Založba Obzorja 1983.

Verjetno bi se našlo precej bralcev, ki bi se zgražali nad to knjigo, če bi jo po naključju dobili v roke. Enako sem prepričan, da bo precej takih, ki jo bodo odložili ganjeni in s hvaležnostjo. Skorajda ne poznam romana, ki bi bil tako krut do naših iluzij o človeškem dostojanstvu. Iz nejasnih razlogov — navadno jim pravimo »pieteta« — pripisujemo trpečim in umirajočim ljudem dobre moralne lastnosti. O primerih, ko se človek pod težo trpljenja zlomi, navadno molčimo. Radi mislimo, da trpljenje človeka poviča, ga napravi boljšega. Le redkokdaj slišimo nasprotno: da nas stiska razčloveči, napravi podobne živalim. Sodba o tem gre le tistim, ki so se reči skusili na lastni koži. Hilsenath je eden takih. Preživel je nacistično preganjanje Židov v vzhodni Evropi, konec koncev pa se je nastanil sredi naroda, ki je Židom v tistih letih prizadevalo toliko gorja, — v Zahodnem Berlinu. Prav tako presenetljivo je dejstvo, da je knjiga, ki piše o uničevanju Židov, doživela senzacionalen uspeh prav v Nemčiji.

Pred leti je izšel v slovenščini prevod Hilsenathovega romana *Nacist in frizer*. Zdaj pa ta roman-pretičevanje z grozljivo kratkim naslovom in v prav tako grozljivo dražljivi opremi.

V mislih imam fotografijo na ščitnem ovitku, ki naj privlači kupca in — morda? — na skrivnostni način posreduje vsebino. Rahlo razprte ženske ustnice, brezhibno naličene, ki razkrivajo vrsto bisernih zob. Te ustnice kakor da pričakujejo poljub, in res, vsebina knjige je taka, da nekje zanika medicinski trditve, po kateri ljudem, ki umirajo od lakote, ne bi bilo do ljubezni. Vendar nobena od žensk v tem romanu ne bi mogla imeti tako gladko napete rožnate kože, nobena, tudi prostitutka iz vojakom namenjene javne hiše, ne bi mogla biti na tak način naličena.

O tem ne bi več zgubljal besed, posluži naj mi kot izhodišče. V knjigi se večkrat ponovi motiv: starka, ki prodaja svojo shranjeno telo za kosček kruha. S tem se bo še en dan ohranila pri življenju. Namenoma — zakaj ne bi poskusil odvrti nepoklicanih od branja te knjige — bom povedal še hujši primer: ena izmed teh stark si je dobila kliente med grobarji. Zvabila jih je v grmovje, ker je samo tako lahko plačala pogrebne stroške. Šlo pa je za to, da je bilo treba odpeleti truplo njenega sina.

Naj zdaj povem, za kakšne okoliščine gre. Roman se dogaja med zadnjo vojno v nekem mestu na romunsko-ukrajinski meji, v getu, kamor so se zatekli Židje s širšega območja. Tudi Romunija se je takrat na svoj način vključila v nacistično uničevalno načrte. V tem primeru pa ne-arijevec niso pobijali, pač pa so jih preprosto pustili umreti od lakote.

Roman opisuje obdobje od pomladi do pozne jeseni 1942. leta. Prebivalci geta so bili skoraj sami Židje, pa beseda Žid v romanu skorajda ni omenjena. Če se ne motim, v romanu ni niti ene besede o Nemcih in nacistih, se pravi o ljudeh, ki so vzrok temu peku. Prebivalci geta se ne ukvarjajo ne s politiko ne z vojno (kot so se v varšavskem getu leto dni zatem), ukvarjajo se samo s tem, kako bi preživel. Treba je dobiti nekaj hrane, prostor pod streho. Razmere so bile take, da je preživel le tisti, ki je odvrgl vse predsojke: ki je vse svoje zmoglosti podredil nagonu za samoohranitev. Kako je bilo mogoče priti do hrane? V getu je bila nekakšna črna borza, lahko si dobil nekaj hrane, ki je izvirala od ukrajinskih kmetov. Kaj si lahko dal v zameno? Denar, kos oblačila ali dragocenost: recimo zlat zob. Nekaj takega si si moral priskrbiti vsak dan, če si hotel ostati živ. To se je posrečilo junaku romana Raneku.

Ranek bi lahko služil kot primer moralno propadlega bitja, res ga sotrpinji označujejo z neprijaznimi izrazi kot »svinja« in podobno. Kako je mogoče oropati mrtveca ali celo umirajočega sotrpina? Ugrabiti sestradanemu otroku zadnji grizljaj izpred ust? Odgovor je preprost: v tistem času je bilo samo tako mogoče preživeti. Če Ranek ne bi počel tega, bi bil že mrtev. Tisti, ki niso bili dovolj vitalni, dovolj spretni in dovolj »sebični«, so umrli pred njim.

Pisatelj je nalašč izbral povprečnega, zelo »človeškega« junaka. Ranekova posebnost je v tem, da se je prilagodil okoliščinam in da si je v ta namen ustvaril svojsko življenjsko filozofijo.

V »nočnem azilu« — nekakšni podrtiji, kjer prenočuje nekaj desetini

njemu podobnih — je Ranek nekakšen sredinec. Na eni strani sta silak Rdečelasec in cinični Sigi, ki umirajoče tovarišev pospremlja s histeričnim smehom, na drugi strani pa je Ranekova snaha Debora, posebej ne ženske dobrote. Deborin primer postavlja na laž mojo prejšnjo trditev — saj je bilo mogoče ostati živ le, če si bil povsem brezčuten. Debora pa nasprotno ves čas živi za druge: najprej si prizadeva za bolnega moža (Ranekovega brata), kasneje za dojenčka, ki ga je prevzela od umirajočih staršev. Vendar je ves čas romana zanjo skrbel »brezčutni« Ranek. Kriv je kajpak paradoks ljubezni. Tudi človek Ranekovega kova je bil — v teh razmerah — lahko nesebično zaljubljen. To je v nasprotju z vsem pričakovanim.

Kako naj končam, ko sem se komaj dotaknil bistvenega? Kaj naj še povem? Recimo tole: gre tu res le za povsem izjemne okoliščine, ali pa nam zgodba o Raneku govori o nečem, kar nas prizadeva v vseh časih? Ob Ranekovi ljubezni do shirane svakinje, ki se je znašla ob njem — v razmerah, ko sta bila vsak dan na tem, da umrejo od lakote, sredi človeške skupnosti, ki s svojo surovostjo spominja na naše (lažne) predstave o tropu volkov — se bralcu nehoti posveti, da je ljubezen vedno in povsod nerazumljiva in nemogoča. Tudi v našem idiličnem mirnem času

vladajo v načelu ista pravila kot v opisanem getu: ta pravila so taka, da po njih ljubezni pravzaprav ne bi smelo biti.

Kljub nepopisni telesni in moralni shiranosti — ob tej zgodbi postane očitno, da lahko tudi moralno »hiraš« — je vseskozi očitno, da je človeška družabnost trdoživejša od biološke nuje. Človekova prikrasnost je nekaj relativnega. Tudi zunaj geta so ljudje včasih hudo prikrajšani. Recimo za telesno ljubezen. Prav tako, kot so bili junaki Noči prikrajšani za hrano. Na vseh straneh lahko najdemo vzporednice med getom in »navadnim« življenjem.

Mož, ki je to popisal, kaže na fotografiji videz radoživega in iznajdljivega človeka. Je junaka posnel po sebi? Raneka doživljamo kot zelo resnično bitje, čeprav njegove zunanosti nikjer ni opisal.

Nekje so stične točke z reportažnim romanom *Živi*, pa spet s Charrièrovim *Metuljem*. Roman je napisal, se zdi, čisto »navaden« človek, — ki pa je preživel pekel, kakršnega tu opisuje. Njegova izjemnost je v ne-navadni resnicoljubnosti. V romanu ni ne olepševanja, ne pretiravanja, ne zamolčevanja. Res je, da v stiski postanemo slabši od živali — in res je tudi, da človeška čustva kljub vsemu nekeje obstanejo.

Marko Hudnik

ČETRTRA RAZSTAVA DEL UDELEŽENCEV SLIKARSKE KOLONIJE VRATA '83

Četrta razstava del udeležencev slikarske kolonije Vrata, ki je bila odprta v osnovni šoli v Mojstrani, tokrat z letnico 1983, je bila morda za nas različna od prejšnjih treh kolonjskih razstav. Morda je tokrat odigralo svoje tudi drugo prizorišče, oziroma bivalistično, ker slikarji zaradi vremenskih pogojev niso bivali v Aljaževem domu v Vratih, ampak v Mojstrani. S tem so se jim bolj odprla prizorišča, saj vemo, kako utesnjujoče deluje v Vratih triglavsko steno, če moraš nekaj dni prebivati v Aljaževem domu. Posebej utesnjujoče za slikarje, ki so vajeni širokih pogledov na prostrana polja, na igrive motive široko razpotegnjenih dolenskih gričev, na ostrorobo kraško pokrajino.

Prav zato lahko tokrat govorimo o nekoliko drugačni razstavi od tistih prejšnjih treh. Res je, da je sicer tudi ta razstava postavila pred gledalca, skoraj enotno uglasi zbor krajanarjev, ki se za razliko od danes veljavnega avantgardističnega iskanja najnovejših likovnih problemov, poslužujejo tistega slikarskega principa, ki ga sledimo vse do romantičnega krajanarstva, kakršnega sta zastopala, na primer, Pernhart in Karinger, ali v ne tako oddaljenem času France Pavlovec, Lojze Perko ali France Godec (in še mnogi drugi iz te generacije in te usmeritve). To je prav tisto načelo, ki sploh še ohranja slikarske kolonije takšne ali drugačne vrste.

Da ne bomo govorili samo o problematiki širšega pomena, se pomudimo nekoliko podrobneje še ob sami razstavi, na kateri je sodelovalo dvanaest slikarjev, ki so za razstavo prispevali skoraj 50 del in to 20 v oljni tehniki, 17 je akvarelov, štiri pa so tempere in štiri risbe ter trije pasteli. Razen šestih slikarjev, od teh so štiri iz Škofje Loke, eden iz Ljubljane in eden iz Kranja, so vsi drugi člani DOLIK-a iz Jesenic. Trije so akademsko izobraženi slikarji, ostali pa so iz vrst ljubiteljskih likovnih ustvarjalcev in predstavljajo kar stoti del 900 članske množice ljubiteljskih likovnih ustvarjalcev v Sloveniji, ki so organizirani v skoraj petdesetih likovnih skupinah pri ZKO ali v raznih društvih ali likovnih skupinah ter društvih. Te množice ne smemo podcenjevati, kajti njihovo delo in usmeritev njihovega ustvarjalnega procesa je tvorno vgrajena tudi v kongresnih dokumentih Zveze komunistov Slovenije, kar je še en razlog več za posebno vrednotenje njihovega dela, dela, ki ga ustvarjajo ljudje najrazličnejših poklicev in izobrazbenih profilov, ki svoj prosti čas posvečajo ustvarjalni dejavnosti, s katero notranje bogatijo svoj odnos do sveta.

Razstavo so organizatorji postavili na podlagi izhodišč posameznih slikarjev in ne tako, da bi bila dela posameznih avtorjev razstavljena skupaj. Res je, da takšnega koncepta ni vedno mogoče dosledno izpeljati, kar je potrdila tudi razstava v Mojstrani. Vzrok je v utesnjenih prostorih razstavnih možnosti.

Ker o posameznih delih tokrat ne bom pisal, bom samo naštel vse sodelujoče: Peter Adamič, Stane Oblak, Mirna Pavlovec in Janez Rant so iz Škofje Loke, Jože Trpin je iz Ljubljane, Vida Štemberger iz Kranja, vsi ostali: France Berce, Franc Dolinšek, Nika Hafner, Zdravko Kotnik, Franc Kreutzer in Tone Tomazin pa so jeseniški dolikovci. Čeprav raznolika skupina razstavljalcev, je bila skoraj uglasi na

skupni imenovalec, ki sem ga omenil že na začetku. Vsak posameznik je na svojem področju dosegel sorazmerno visoko kvaliteto poprečje, kar je pomembno za enotno uglasi izgled razstave. Res je sicer, da so tu in tam nekateri posamezniki še zastajali za doseženim nivojem celote, toda ker gledamo na delo ljubiteljev z nekoliko drugačnih zornih kotov, je razumljivo, da skušamo odkriti tiste možnosti, s katerimi so se podajali na delo, da bi ujeli neko doživetje s sliko, v risbi in tako ohranili sebi in tistim, ki jim je njihovo delo in čustvovanje pri srcu, lastne poglede na lepoto narave ... In tako je bila vsa razstava stkana iz občutenih krajin, slik, ki so odsevale odnos avtorjev do likovnega dela.

Ob tem bi bilo treba samo še dodati ali opozoriti na težave, s katerimi se srečujejo tako organizatorji slikarskih kolonij, kakor tudi slikarji sami. Organizatorji čedalje težje zadovoljujejo vsem pogojem, ki jih zahteva takšno delo. Slikarji tudi vse težje pristajajo na pogoje organizatorja: danes oddati eno sliko v oljni tehniki na platno pomeni za slikarja, posebno še mladega, komaj vstopajočega v slovensko umetnostno arenno, strošek, ki ga komajda zmore. Tu mislimo predvsem na stroške za barve, platno in čopiče, ki za normalno metrsko sliko dosega do enajststo do dvajsetsto, okoli 5.000 dinarjev. Toliko je vreden samo slikarski material brez umetniškega dodatka, ko je slika narejena. Ta podatek se mi je zdelo vredno omeniti predvsem zaradi tistih skeptikov, ki menijo, da gre po eni strani denar, namenjen za slikarske kolonije, za stvar, ki ni toliko vredna in da se stroški ne pokrijejo s pridobljeno vrednostjo slik. (Vsem tem samo podatek za izračun: teden dni bivanja v hotelu je enakovreden slikarjev strošek za material s prevozom do kraja slikarske kolonije. Vrednost slik pridobljenih na ta način pa je veliko večja).

Andrej Pavlovec

Nova poročna soba jeseniške občine (foto B. Čušin)

ZVEZA KULTURNIH ORGANIZACIJ V PRVEM POLLETJU

Na jutrišnji seji bo izvršni odbor Zveze kulturnih organizacij Jesenice med drugim obravnaval polletno poročilo o delu zveze in njenih članic, ki vsebuje vsebinsko oceno in številni prikazi aktivnosti kulturnih društev in organizacij v letošnjem prvem polletju.

V svojem poročilu ugotavljajo, da je pretežno del prvega polletja potekalo na usklajevanju letnih programov med ZKO in društvi ter Kulturno skupnostjo in ZKO, ker je zveza, kljub novim dejavnostim, prejela 2.647.120 din za letošnje leto, oziroma 386.780 din manj, kot so bile njene programske zahteve. To je sicer 19,6 % več kot leto poprej, vendar pa upošteva inflacijo, podražitve in kot že rečeno nove dejavnosti, to zahteva bolj skrbno načrtovanje in varčevanje v kulturnih društvih in organizacijah.

Izvršni odbor je že v januarju izpopolnil koledar prireditev v letu 1983, ki ga je predlagala občinska konferenca SZDL, in opredelil posamezne izvajalce kulturnih programov z namenom, da bi dosegli bolj enakomerno obremenitev izvajalcev pa tudi kvalitetnejšo izvedbo posameznih programov. Pri tem so upoštevali tudi šolska kulturna društva.

Poročilo navaja, da sta ljubiteljske kulturne organizacije v prvem polletju močno zaposlili dve večji družbenopolitični in kulturni manifestaciji, in sicer sedmo proizvedeno delovno srečanje oziroma tekmovanje kvi narjev Slovenije (razstava, akademija, zaključek tekmovanja, srečanje literatov) in Vlak bratstva in enotnosti (sprejem, akademija, slovo). Poleg tega so v prvem polletju izvedli še naslednje večje kulturne prireditve:

- dvojje srečanj z našimi zbori (odraslimi in mladinskimi),
- deseti mednarodni festival amaterskega filma,
- srečanje oktetov in nonetov Gorenjske,
- srečanje pihalnih orkestror Gorenjske in Kranjski gori in
- otvoritev prenovljenega razstavnega salona DOLIK, poleg sodelovanja pri organizaciji koncerta Slovenskega okteta in orglarja Huberta Berganta in organizacije koncerta Slovenskega orkestra trobil.

To je obsežno delo, ki je bilo opravljeno ljubiteljsko in ki je močno angažiralo, poleg ostalih prireditev in dejavnosti (krajevni prazniki in jubileji) ljubiteljske izvajalce in organizacijske zmogljivosti.

Med pomembne kvalitativne dosežke v prvem polletju, navaja poročilo, sodi tudi uspešno zaključena enoletna likovna šola, ki sta jo vodila akademski slikar Jaka Torkar in likovni pedagog Jože Dakskofler, s čimer se je likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar obogatil s 15 novimi likovnimi ustvarjalci, med njimi s polovico mlajšimi kadri, od katerih se je 13 že predstavilo s svojimi likovnimi deli na skupinski razstavi ob letošnjem občinskem prazniku. Med uspehe vstevajo tudi priključitev ženskega pevskega zbora Milko Škoberne, mešanega pevskega zbora Blaž Arnič in ženskega okteta k DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. S tem, navajajo, se je društvo organizacijsko in kvalitativno še bolj okrepilo ter nadaljevalo, kar zagotavlja uspešno podaljšanje 64-letne kulturne in revolucionarne tradicije Svobodaštva na železarskih Jesenicah.

Med izjemne pridobitve, poudarjajo v poročilu, je vsekakor treba uvrstiti nov, sodoben razstavn salon DOLIK, v prostorih nekdanje poslovne DZS, za katerega je DPD Svoboda Tone Čufar, kot nosilka obnovenih del, uspela dodatno združiti čez milijon dinarjev. S tem je kultura dobila v središču mesta sodoben prostor in seveda z njim večje in kvalitetnejše obveze v pogledu razstavnega programa, za katerega skrbi devetčlanski programski odbor.

Tudi ženski pevski zbor Milko Škoberne je skoraj večino denarja za izvedbo jubilejnega koncerta ob svoji 15-letnici dodatno združil od organizacij združenega dela in družbe-

nopolitičnih organizacij (priložnostna brošura, reklama, stroški dvorane, knjižna priznanja in podobno).

Vse te akcije so nekoliko motile redno izvajanje programa, ugotavlja poročilo, kateremu bodo morali v jesenskem obdobju nameniti več pozornosti. Ob tem pa navajajo, da tudi članice niso dosledno uresničevale svojih programskih obvez (koncerti, literarni in klubski večeri), kljub temu pa je bil z dodatnimi kulturnimi akcijami in prireditvami v globalu polletni program presežen.

Ob teh spodbudnih in ugodnih ugotovitvah pa v poročilu navajajo, da se še vedno srečujejo z nekaterimi slabostmi, ki spremljajo ljubiteljsko kulturno dejavnost. Med te uvrščajo improvizacije, zapiranje v društvene kroge, nepovezovanje z ostalimi krajevnimi organizacijami in združenim delom, tu pa tam pa je v posameznih društvih in organizacijah prisotna tudi inertnost.

V prvem polletju so izvedli programsko konferenco ZKO, na kateri so sprejeli poročilo o delu in prireditvah zveze in njenih članic ter finančno poročilo za leto 1982 in program dela ter finančni načrt za leto 1983. Izvršni odbor se je v tem času sestal na petih sejah, najbolj aktivni v tem času pa sta bili glasbena komisija in komisija za sodelovanje s Slovenci v zamejstvu.

V okviru sodelovanja s pobrateno občino Trbovlje je tam izvedel koncert ženski pevski zbor Milko Škoberne, javniški Svobodaši so se dvakrat predstavili s komedijo Vdova Rošinka, slikarji, združeni v DOLIKU pa so sodelovali na skupinski razstavi skupaj z domačimi slikarji ob prazniku občine Trbovlje.

Po programu sodelovanja s Slovenci v zamejstvu sta v Zabreznici gostovala moški pevski zbor in tamburaški orkester iz LOČ na avstrijskem Koroškem, v Šent Jakobu se je predstavil Orffov orkester šolskega kulturnega društva Prešernov rod iz osnovne šole Gorenjskega odreda Žirovnica, v Škoficah pa dramska skupina javniške Svobode z Vdovo Rošinko. Tudi letos enkrat tedensko v Ukvah v Italiji poteka folklorni pouk za slovensko mladino, ki ga vodi jeseniški kulturni delavci.

Področnih srečanj so se iz jeseniške občine udeležili: pihalni orkester Jeseniških železarjev, ženski pevski zbor Milko Škoberne, igralska skupina amaterskega gledališča Tone Čufar, ženski oktet DPD Svoboda Tone Čufar in moški oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica, ki sta tudi sodelovali na slovenskem srečanju oktetov v Šentjerneju. Moška zbor Vintgar Blejska Dobrava in Društva upokojencev Jesenice pa sta sodelovala na pevskem taboru v Stični.

Brez amaterskega gledališča Tone Čufar so zveza in njene članice v prvem polletju izvedle po nepopolnih podatkih okrog 400 kulturnih prireditev, akcij in manifestacij. Na prvo mesto sodijo sodelovanja kulturnih skupin na različnih prireditvah, proslavah, jubilejih in podobno, sledijo samostojni koncerti, likovne razstave, dramske prireditve, organizacija gostovanj drugih kulturnih skupin itd. Če te prireditve in akcije delimo z dobljenim denarjem za prvo polletje, potem je okroglo ena prireditev ali akcija veljala 3.300,00 dinarjev, kamor pa so všteti vsi materialni stroški, najemnine, strokovni kadri, izobraževanje, režijski stroški in podobno. V tem je pravzaprav izražena izjemna vrednost in bogastvo ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki se odraža v 21. kulturnih društvih in organizacijah, ki jih združuje in povezuje Zveza kulturnih organizacij Jesenice.

KRANJSKA GORA SKOZI RAZVOJ TURIZMA

Z razvojem industrije pri nas, koncem 19. in v začetku 20. stoletja, so zapleni v tovarnah in prebivalci mest in to predvsem petičneži, začeli zahajati na poletne oddihe, v hladnejše predele, v doline pod hribi in gorami.

Eno takšnih naselij je bila v tistem času vsekakor tudi Kranjska gora, kamor je prihajala gospoda, kakor so takrat in že dolgo po prvi svetovni vojni imenovali takratne goste. Ti so tu ostajali po tri tedne, nekateri pa kar ves mesec. Posamezni gostje, med katerimi so bili tudi planinci in raziskovalci gora, so sem kaj hodili bolj kot znanci in prijatelji. Stanovali so pri tistih, ki so jih na razne načine slučajno spoznali, ali pa so jih priporočili drugi. O kakšnem organiziranem turizmu v začetku ni bilo govora. Takrat ni bilo še nobene reklame ali prospekta, pač pa so prvi gostje povedali drugim, drugi tretjim in tako naprej. Ker je bilo takšnih gostov vsako leto več, so v glavnem občinski mošje (takrat je bila Kranjska gora samostojna občina, ki je obsegala naselja od Podkuž do Podkorena) sklenili, da ustanovijo »Letoviško društvo«. Lepo slovensko ime, ki že samo po sebi pove, da bo društvo skrbelo za napredek in razvoj poletnega turizma. Resnično so ga pod tem imenom ustanovili leta 1904. V korak s tem razvojem in ker je kazala potreba je bil v Kranjski gori leta 1902 zgrajen prvi hotel. Postavil ga je precej velik kmet Črne, pri katerih se je po domače reklo pri Rubaniju (tudi Urbaniju). Hotelu so dali ime »Razor«, ker se tako imenuje tudi najvišja gora južno od Kranjske gore (2601 m).

Med prvo svetovno vojno se je Kranjska gora spremenila v veliko oskrbovališče soške fronte. Tu so se enkrat povečali železniški postaji, zgradili so žičnico, ki je od železniške postaje tekla med Vrščem in Prisojnikom v Trento, postavili so veliko lesenjač za preobvezališča, veliko skladišč za hrano, obleko, orožje in municijo, in lesenjač za vojne ujetnike. Tu je bilo veliko ruskih ujetnikov, ki so gradili novo cesto čez Vršč. To je bila poleg žičnice potem glavna oskrbovalna žila avstro-ogrske vojske, ki je držala frontno linijo po južnih vrhovih Julijskih Alp.

Da med prvo svetovno vojno tu ni bilo turizma, ni bila toliko neposredno kriva vojna, saj je bila takrat nevarnost samo na fronti. Kriva sta bila pomanjkanje in lakota. Stari ljudje so pravili, da so ruski ujetniki iskali po smetiščih olupke in gnil krompir, ki so ga tudi surovega pojedli.

Po prvi svetovni vojni je bila velika revščina. Kruh je bil, ni bilo pa denarja, da bi ga vsak lahko kupil. Zelo malo je bilo tako srečnih, da so dobili delo v železarni oziroma takratni Kranjski industrijski družbi in pri železnici. Ti srečneži in državni uslužbenci so toliko zaslužili, da so imeli za življenje, drugi pa so iskali delo pri gozdarjih, bili so za hlapce pri trgovcih, gostilničarjih, zlagali so deske in jih nakladali na vagoni pri lesnih trgovcih ali pa so bili dninarji — priložnostni delavci pri večjih kmetih, kjer so jim za to dajali hrano, kakšen krompir, zelje ali repo in kakšen liter mleka. Denarja pa v glavnem tudi kmetje niso imeli.

V takšnih razmerah je bil razumljivo vsak letovišar dobrodošel. Kdor si je le mogel je svoje bivalne prostore odstopil in jih uredil v sobe za gospodo, ki je po letu 1925 pričela prihajati iz Beograda, Zagreba, vedno več pa je bilo Bunjevcev iz Subotice in Sombora. To so bili veleposessniki, ki so dajali svojo zemljo »na pol« in so po prodaji pridelkov takorekoč brez dela veliko zaslužili.

Takratna revščina je pogojevala tudi veliko umrljivost v vsej Jugoslaviji. To je bila jetika, ki je zaradi podhranjenosti in sploh slabih življenjskih razmer pobirala reveže, in ker je bila zelo nalezljiva, je pobirala tudi bogatine, posebno tiste, ki so se vdajali razuzdanemu življenju. In Kranjska gora je bila s svojo klimo in dobrim zrakom, nekakšno okrevališče za pljučne bolnike ali tiste, ki so imeli slaba pljuča. Zato je bilo med številnimi gosti, ki so pred drugo svetovno vojno zahajali na letovišče v Kranjsko goro, slišati pogosto kašelj. Domačini so se teh ljudi bali, da se njihovi otroci od njih ne bi nalezili jetike. Zato so vsakega sumljivega, ki je bil bled in suh vprašali če kašlja in ga tudi niso sprejeli. »Kašljevec« je bila takrat zelo udomačena beseda in je pomenila gosta, ki kašlja. Sicer pa je bilo javno in zdravniško prepovedano, da bi jetični ljudje hodili na letovišče v Kranjsko goro in takšnega človeka tudi niso smeli sprejeti.

Seveda strah ni bil vedno upravičen, ker je veliko gostov kašljalo tudi zaradi polnih pljuč prahu, ki so ga nosili vetrovi v Panonski nižini. In prav za take je bila Kranjska gora pravo zdravilišče, oziroma ustrezen klimatski kraj, kjer so se naučili čiste gorskega zraka in tako preveč trčili ter prečistili svoja pljuča.

Kranjska gora in okolica (od Mojsstrane do Rateč) se je postopoma razvila v velik in daleč znan letoviški kraj. Po zgraditvi hotela Slavec in številnih gostišč (pri Lukcu — Balkan, Koširju, Kavarna, Jasna, Erika, pension Škrlatica itd.), so domačini uredili kar 1500 postelj za goste. Vse te je nekako spontano samo od sebe povezoval »Tujsko prometno društvo«, kot so ga imenovali leta 1929. Dolga leta je bil tajnik Franc Francen, ki je najprej delal kot tajnik štiri ure, nato pa osem ur na dan. Za svoje delo je bil plačan iz zbrane turistične takse, ki je takrat znašala 2,5 din (za primerjavo navedam, da je bil kg kruha 3 din). Tajnik je vodil nekaj pregled o zasedenosti sob, usmerjal je goste, odgovarjal na pisna vprašanja in »poizvedbe« o sobah, skrbel je za urejanje turističnih objektov, kašipotov, sprehajalnih stez in podobno. Tujsko prometno društvo je namreč v Jasni zgradilo tudi kopališče in gostišče. Recepcijske službe takrat niso imeli. Gostje so sami iskali podatke, in sicer pri tistih, ki so v Kranjski gori že bili. Nekateri pa so potem hodili vsako leto in postali stalni gostje ter običajno rezervirali sobe že kar leto vnaprej.

Neimenovani receptorji pa so bili takrat pravzaprav nosači. To so bili: »Bogec«, Škrbcov Miha, Jera, Jokeč, Maks in še kakšen. Ti so hodili goste čakati na železniško postajo in so zaradi stalnega in dobrega stika s ljudmi, natančno vedeli kje imajo še prosto sobo z eno, dvema ali tremi posteljami. Letovišar je že kar pri nosaču skoraj dokončno zvedel, kje bo njemu ustrezalo.

Gostje so navadno v teh zasebnih sobah le stanovali, na hrano pa so hodili v gostilne in hotele. Precej, posebno med Bunjevci pa je bilo takih, ki so sami kuhali, velikokrat istočasno na štedilnikih z domačimi vred.

Gostje, ki so pred vojno prihajali v Kranjsko goro in okolico, so želeli

samo dober zrak in mir. Najljubši so jim bili sprehodi po stezah čez Peči, in Zagmajnico v Jasno ter Eriko. Kakšnih posebnih prireditev ni bilo, razen godbe in plesa pri Slavcu ter kakšne priložnostne harmonike v gostilnah. Skratka, takratni gostje se niso bili zahtevni. Pri tem je treba povedati, da je bila zelo redka hiša, kjer so imeli vodo v hiši ali angleško stranišče. Ljudje so zelo dolgo, tja do leta 1938, vodo nosili ali vozili s korit, stranišča pa so bila povečini na »štrbunk«. V sobah so bili umivalniki in posoda za vodo.

In cene. Postelja je takrat veljala od 12 do 15 din, kasneje, ko so se zaradi napetosti v svetu in vojne nevarnosti cene dvignile pa tudi 20 din (to bi bilo danes od 120 do 200 din).

Za javno čistočo je v Kranjski gori skrbel pometač, in sicer za glavno cesto, stranske ceste in poti pa so prebivalci sami čistili. Zato ni bilo posebne določbe. Za nekatere, bolj petične goste pa so že takrat organizirali izlete v Benetke, k Vrbskemu jezeru in drugam. Za to sta skrbela dva lastnika osebnih avtomobilov, in sicer Lukcov Danček ter kasneje Marschner, ki sta goste vozila na precej dolge ture.

Iz tega vidimo, da se je v Kranjski gori najprej razvijal poletni turizem. Zimski se je počasi začel razvijati po letu 1925. Za smučanje je bilo tu na voljo le nekaj travnatih vzpetin v trebežu, kjer so tudi zgradili mednarodno priznani 50 metrske skakalnice, in njive ter travniki na Podlesu. Sele od leta 1939 dalje so prišli na idejo, da so naredili ozko Preseko, da se je dalo smučati od Budinkovega rovta, to je od današnjega začetka S, do ceste, kjer je danes bencinska črpalka v Kranjski gori. Smučarstvo in skakanje se je tu začelo s hitrimi koraki razvijati po letu 1934, ko je zaslovela Planica.

Med drugo svetovno vojno je turizem tu popolnoma prenehal. Nemci so v Kranjski gori prehodno nastanili Voklksdeutscherje, ki so se kot taki prijavili v Ljubljani in drugod. Dali so nekaj denarja, da se je čistila Preseka, vse drugo pa je povsem zamrl.

Poletni in zimski turizem sta se na tem področju razmahnila posebno po drugi svetovni vojni. Zimski je poletnega celo nekako premagal in sicer pred dvema letoma, ko so v zimski sezoni zabeležili več nočitev kot poleti. Tudi struktura gostov se je spremenila. Semkaj prihaja pozimi in poleti tudi veliko tujih gostov iz številnih evropskih držav, med tem ko jih pred vojno skoraj ni bilo, oziroma so bili silno redki. Poleg številnih zasebnih sob, ki jih je približno 900, je tu zrastle več novih hotelov in počitniških domov, kjer je nad štiri tisoč postelj. Poleg Planice je Kranjska gora postala znana tudi v zimskem času s tekmovalnim za svetovni pokal. Naj pri tem povemo, da so z Vitranca, in sicer Podkorenem že pričeli gradnjo nove proge in žičnic za to svetovno prvenstvo v slalomu in veleslalomu.

Pogoji za napredek turizma so se na tem območju zelo izboljšali, tako da lahko semkaj povabijo še tako zahtevnega gosta.

Prehrojena razvojna pot je bila vsekakor težka in pogojena z številnimi odrekani. To moramo znati ceniti in pri tem se zamisliti, da nam bo lažje vložiti in narediti še kaj, da bo Gornjesavska dolina vedno bolj privlačna za domače in tuje goste.

B. B.

V Kranjski gori letos poleti (foto B. Blenkuš)

FRANČIŠKA CUZNAR 90-LETNICA

»Solidno je treba živeti, pa dočakaš tako visoko starost,« je na svoj 90. rojstni dan povedala Frančiška Cuznar z Jesenic.

V teh dneh ali natančno 5. avgusta, je bilo na Bokaloju 2 na Jesenicah precej živahno. Tu stanuje edina še živeča hči jubilarke Frančiške Cuznar, Gizela Velikonja. Zvonec na vratih je neprestano zvonil, pa tudi telefon je motil naš razgovor, vendar je bilo tudi to delček prazničnega vzdušja. V kuhinji je prijetno dišalo po pečivu in drugih dobrotah, ki jih je pripravila Frančiškina hči.

Povedati moramo, da Frančiška Cuznar ne živi na Bokaloju, pač pa na Rogljevi. Soba in kuhinja, to je njen dom. V

petek, na svoj 90. rojstni dan je bila »samo na obisku pri hčeri.« Pravi, da sama ne more pripraviti vseh teh dobrot. Rada pride na Bokalojo, še rajši pa je doma. Frančiška ni sama. Na pomoč ji priskoči sosed, ki ji rada kaj postori, pa hči, vnuki, pravnuki in pravnukna jo imajo radi. Kako je ne bi imeli, saj pri svojih 90. letih izžareva toliko toplote, dobrote in volje do življenja. »Samo da zdravje ne bi bilo slabše,« pravi, »potem bi še žive-la.«

Frančiška Cuznar se je rodila 5. avgusta 1893. leta v Senti-jurju pri Celju. 1911. leta je prišla na Jesenice v uk k Sitarju. Pot jo je vodila v Mojsstrano, kjer je spoznala Krist-jana Cuznarja, železničarja iz Kranjske gore. 1917. leta sta se poročila, rodili so se jima štiri-je otroci, od katerih je živa samo še najstarejša hči Gizela.

Iz Mojsstrane je z družino od-šla v Belo Krajino, pa spet na-zaj v Mojsstrano, leta 1932 pa na Jesenice. Bila je ne samo trgovka, pač pa tudi učiteljica vezenja. Njena zadnja zaposli-tev je bila v mlekarni, 1962. le-ta pa je odšla v pokoj. »Kar dobro pokojnino imam,« pra-vi. »Z njo pridem skozi ves me-sec.«

Skromna je naša slavljenka in tudi to je eden njenih skritih receptov, da dočakaš 90 let.

Ob njenem življenjskem jubileju ji želimo zdravlja in še veliko vedrih let.

A. S.

PREGOVORI IN REKI V ŠALJIVI PREOBLEKI

Bil je tako pomemben mož: da so se mu cipe in metrese na grobu spremenile v ciprese...

Upodobil je svoj jazek: kakšen abstrakten zmazek!

Tudi skozi tvoje srce teče kri človeštva...

Po smrti duha je na vrsti maziljenje.

Toliko živih je že mrtvih, da bomo kmalu rekli: spominjaj se življenja!

Glas tistih, ki bi mrtve obujali in žive pokopavali, je vse glasnejši.

Turistična agencija VEČNOST toplo priporoča vsem milio-narjem in kvazi revolucionarjem: dolgo in poučno popotovanje vase...

Rak je kontra evolucija.

Poslednje človeško orožje bo: antimisel.

Leto 2000: prof. dr. NOE sprejema v norišnico poslednjega pa-cienta: z g o d o v i n o.

Na velika dejanja je krvav davek, ki ga (v glavnem) z glava-mi plačajo majhni.

Kopnenje sleherne glorificirane pameti se spremeni v strašno povodenj neumnosti: ki uničuje najzlahtnejše.

Od svojih rok menda živi le še bog, kadar se utelesi.

Kadar potujeta ljubeča moški in ženska skozi svoji goli te-lesi, bog hudiča za roge obesi.

LETOVANJE PIONIRJEV IZ OŠ PREŽIHOV VORANC SE JE IZTEKLO

Šolarji iz osnovne šole Prežihov Voranc na Jesenicah, ki so letovali v Novigradu od 18. do 29. julija so se že vrnili domov. Prišli so zdravi, zagoreli, polni novih moči in pripravljeni na novo šolsko leto.

Prizadevanja pedagoškega in tehničnega osebja v letovišču so dosegla namen. Letovanje je ponovno dokazalo, kako potrebni so jeseniški otroci spremembe okolja, zraka in morja, se prav posebno pa ti iz krajevnih skupnosti Sava in Podmežakla.

Ob tem pa vemo, da kljub ne previsoki ceni letovanja, vsi starši ne zmorejo plačati teh stroškov. Zato je upravni odbor DPM Sava sklenil, da pošlje vloge, osnovnim organizacijam sindikata pri posameznih organizacijah združenega dela in obrtnikom v KS Sava.

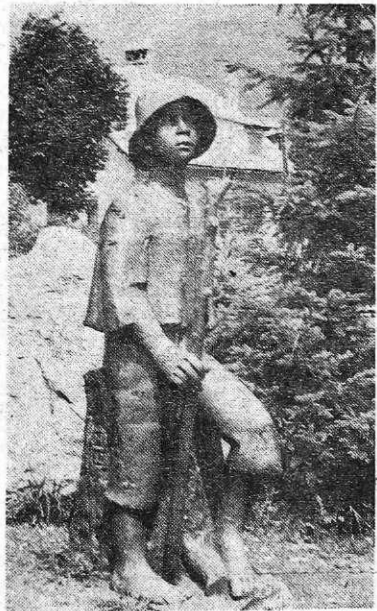
Veliko solidarnost in razumevanje so pokazale naslednje osnovne organizacije sindikata: Zdravstveni dom Jesenice, Hotel Golf Bled, Izolirka Jesenice, Železarna Jesenice in obrtniki Miro Sitar — Cvetličarna Zvonček, Anton Kokalj, Stanka Baloh —

Kozmetika in Davorin Vidic — peka-rija.

Vsem se lepo zahvaljujemo!

Vemo, da ima veliko jeseniških otrok respiratorne težave in da morajo preživeti dalj časa ob morju, da so pripravljeni na zimski čas. Družine, čeprav ne socialno ogrožene, bodo vseeno težko zmogle stroške daljšega ali večkratnega letovanja svojih otrok na morju. Zato menimo, da morajo društva prijateljev mladine pri posameznih krajevnih skupnostih prevzeti svojo vlogo, za katero so ustanovljena, kar pomeni: prevzeti patronat nad letovanjem in zbirati sredstva za pomoč pri financiranju letovanja ter organizirati varstvo šolske mladine med počitnicami. To se trenutno glavne in prioritete naloge DPM v skrbi za otroke.

UPRAVNI ODBOR DPM SAVA

BORCEM NOV, KI SO SE ZDRAVILI V BOLNICI FRANJI

Pozivamo vse borce NOV, ki so se med vojno zdravili v bolnici Franja na Primorskem, da to sporočijo na občinski odbor ZZZB NOV Jesenice, Titova 86 (telefon 81-643), svoj naslov in kdaj so se zdravili.

TEKMOVANJE HARMONIKARJEV NA POKLJUKI

Kakor vsako leto bo tudi letos že tradicionalno tekmovanje harmonikarjev na diatonične harmonike na Pokljuki, pod pokroviteljstvom tovarne Melodije Mengeš in domicilnega odbora Presernove brigade. Sprejeli bomo samo 30 nastopajočih zaradi kvalitete ocenjevanja in lažjega dela komisije. Vsak nastopajoči mora zaigrati eno narodno in eno partizansko melodijo, nastop pa ne sme trajati več kot šest minut.

Prijavitelj se je treba na naslov: Albin Golja, Koritenska cesta 21, Bled.

Tekmovanje bo 28. avgusta s pričetkom ob 10. uri na običajnem kraju.

Prijave sprejemamo do 18. avgusta

TD Pokljuka

DO TEHNIČNI BIRO JESENICE — komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge

snazilke

s polnim delovnim časom — za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom). Nastop dela je možen s 1. oktobrom 1983.

Pogoj: dokončana osemletka oz. najmanj šest razredov osnovne šole.

Predpisano je enomesečno poskusno delo.

Prijave pošljite najkasneje 15 dni po objavi na naslov: TEHNIČNI BIRO JESENICE, Kidričeva 41, Jesenice, komisija za delovna razmerja.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh.

ZAHVALE

Ob tragični izgubi našega sina in brata

FRANCETA LAPAJNETA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sosedom za nesebično pomoč, za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje ter številno spremstvo na njegovi zadnji poti.

Posebno pa se zahvaljujem kolektivu TOZD Vzdrževanje — oddelku HVB za denarno pomoč in Igorju Mežku za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Se enkrat vsem skupaj iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, pradedna in brata

FERDINANDA TOLARJA

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom za denarno pomoč, posebno pa še Mariji Geoheljevi za vsestransko pomoč v najtežjih trenutkih.

Za zdravljenje in lajšanje bolečin pokojnemu se lepo zahvaljujem zdravnikom, posebno še dr. Schmitzer-Sodjevi. Iskrena hvala tudi kolektivu — sodelavcem pokojnikovih sinov za podarjene vence in spremstvo na njegovi zadnji poti in pevcem za zapete žalostinke.

Se enkrat hvala vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu prinesli vence in cvetje — najlepša hvala, prav tako za izreze sožalja.

Žena Helena v imenu vsega sorodstva

Ob boleči izgubi dragega sina, brata in prijatelja

IVANA SVETINA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sodelavcem, sosedom, prijateljem za izrečeno sožalje, darovano cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Oče, brat Rajko, Minka in ostali

Konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne, osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarne bluming štel in vsem sodelavcem, ki so mi omogočili uspešno zdravljenje v specializirani bolnici Veli Lošinj se iskreno zahvaljujem.

Rajko More

Izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata TOZD HV Bela se najlepše zahvaljujem za prijetno brezplačno bivanje na morju.

Stanko Berčič

Društvu upokojencev Žirovnica se iskreno zahvaljujem za čestitke in dobre želje ob mojem življenjskem jubileju.

Društvu želim še mnogo uspeha pri njegovem delu, vsem članom pa zdravja.

Ludvik Jesenko

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 13. avgusta, bosta na Jesenicah od 8. do 19. ure odprti trgovini:

SPECERIJA BLEDE — Supermarket Union, Titova 22 in ROŽCA — sam. trgovina 9, Poslovalnica, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 13. avgusta: Bojan PANCUR, H. Verdnička 39, Jesenice.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 2. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

lastovica, aspirator, smolar, Re, pokora, sen, Erede, Sotla, Alfred Nobel, Lie, JNA, tri, AE, branje, Ilion, slikar, oe, dac, Ake, obnova, Vasas, porast, nevesta, Italo, out, IRO, karta, drn, dira, triper, teloh, rekord, rakita, ikra, Ajaja, čd, krajan, neon.

UGANKARSKI SLOVARČEK

GUAM največji otok v Marianih v Tihem oceanu
JERAS — ljubljanski baletnik in koreograf (Metod)
KVESTOR — policijski upravnik v italijanskih mestih
NORINA — ženska junakinja Donizettijeve opere Don Pasquale
SARKOFAG — kamnita ali marmorna rakev

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

prorok, reportaža, enota, cik, skiro, kanu, valjarna, ani, peta, ars, VA, start, daktilograf, avtor, Atrans, Aanrud, Dario, Fo, član, ris, Cita, urad, ime, EK, Mura, Akan, Rac, slepota, Aheron, nestor, Bitinec, skrak, nerv, sekira, Lao Ce, Ind, vrata, orden.

Komisija, ki so jo sestavljali: Olga Tišov, Diana Huseinbašić in član uredništva, je v torek, 9. avgusta, izžrebala nagradne križanke, objavljene v 27. številki Železarja. Komisija je izvolela 13 rešitev, da je dobila deset pravih.

— 200 din prejme VOJKA LEGAT — Jeklovlek; 150 din prejmeta: FRANC REBERNIK, Partizanska 76, Rakek, in ANICA SVETINA — knjigovodstvo FRŠ; po 100 din prejmejo: FRANTI ZUPANČIČ — Remontne delavnice; EDO DROBNAK — sektor novogradenj in OLGA KUNŠIČ — Remontne delavnice — RTA; po 75 din prejmejo: CVETKA ČOP, Hrušica 100; BLAŽ DROBNAK, Titova 71, Jesenice; MARICA JEZERSEK — FRŠ; STANE ŽAKELJ — Remontne delavnice.

Nagrajenci zaposleni v Železarni, bodo prejeli nagrade poleg osebnega dohodka, nagrajenci izven Železarne pa po pošti.

Vsem nagrajencem čestitamo!

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

12. avgusta, jugosl. barv. komedija, ŽIVETI KOT VSI NORMALNI LJUDJE ob 18. in 20. uri, ob 22. uri premiera franc.-amer. barv. erot. filma KLIENTI MADAME CLAUDE.

13. avgusta, franc. barv. thriller film, KRIMINALISTIČNA BRIGADA ob 18. in 20. uri.

14. avgusta, barv. karate film, MAŠČEVALCA BREZ ROK ob 18. in 20. uri.

15. avgusta, franc.-amer. barv. erot. film KLIENTI MADAME CLAUDE ob 18. in 20. uri.

16. avgusta, hongkon. barv. karate film, DEVICE SEDMERIH MORIJ ob 18. in 20. uri.

17. avgusta, amer. barv. erot. drama, NEDOPUSTNA LJUBEZEN ob 18. in 20. uri.

18. avgusta, ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

12. avgusta, franc. barv. thriller film, KRIMINALISTIČNA BRIGADA ob 18. in 20. uri.

13. avgusta, hongkon. barv. karate film, MAŠČEVALCA BREZ ROK ob 18. in 20. uri.

14. avgusta, ital. barv. krim. drama, SKRIVNOST DVORCA OBERWALD ob 18. in 20. uri.

15. avgusta, amer. barv. akcij. film VOJNA NA KOLESIH ob 18. in 20. uri.

16. avgusta, franc. barv. film KLIENTI MADAME CLAUDE ob 18. in 20. uri.

17. avgusta, ZAPRTO!

18. avgusta, amer. barv. erot. drama, NEDOPUSTNA LJUBEZEN ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

14. avgusta, franc. barv. thriller film, KRIMINALISTIČNA BRIGADA ob 20. uri.

18. avgusta, franc.-amer. barv. erot. film, KLIENTI MADAME CLAUDE ob 20. uri.

ORGANIZIRANA UDELEŽBA NA PROSLAVI 40-LETNICE IX. KORPUSA

Proslava 40-letnice IX. korpusa NOV in POJ bo v Novi Gorici v nedeljo, 11. septembra 1983.

Prevoz bo organiziran z vlakom za vse, ki se nameravajo proslave udeležiti ne glede na organizacijo in pripadnost v enotah, katerim so borci pripadali. Vključevanje v posamezne enote IX. korpusa bo po programu, ki so ga enote prejele, v Novi Gorici. Prehrano si preskrbi vsak sam.

Prijave za udeležbo sprejemajo občinski odbor ZZZB NOV Jesenice, občinska konferenca SZDL Jesenice in občinska konferenca ZSMS Jesenice, Titova 86, do 26. avgusta. Vsak udeleženec ob prijavi prispeva 140.00 dinarjev za prevozne stroške.

Čas in način prevoza bo objavljen pravočasno v tedniku Železar in radiu Triglav Jesenice.

OBISK RABA 10. IN 11. SEPTEMBRA

Občinski odbor ZZZB NOV Jesenice obvešča nekdanje internirance, da ob 40-letnici osvoboditve Raba in ustanovitve Rabske čete, v dneh 10. in 11. septembra pripravljajo organiziran obisk tega otoka. Podrobnosti bodo objavljene v prihodnji številki Železarja.

OBVESTILO ČLANOM DI JESENICE

Društvo invalidov Jesenice obvešča, da v jesenskem času organizira naslednje izlete, oziroma srečanja in letovanja:

— DI Kranj organizira v okviru društev invalidov Gorenjske srečanje, ki bo 3. septembra ob Planšarskem jezeru na Jezerskem.

— tridnevni izlet v Pulj, hotel Brioni, in sicer v začetku meseca oktobra 1983. Prevoz z vlakom.

— sedemdnevno letovanje na Malem Lošinju, in sicer od 1. oktobra ali 8. oktobra dalje v hotelu AURORA. Zaradi podražitve cene avtobusnih prevozov, bo sedemdnevno letovanje s prevozom veljalo okrog 5.500.00 din (do 1. avgusta cena 4.850.00 din).

— Čateške toplice — Kumrovec — Brežice — enodnevni izlet 17. ali 18. septembra (kopanje v toplicah).

Kdor se želi udeležiti navedenih aktivnosti naj se takoj prijavi v pisarni društva ali pa pri svojem poverjeniku, kjer bo dobil ostale informacije.

V NEDELJO LED V HOKEJSKI HALI

V teh poletnih dneh v glavnem mislimo na sonce, vodo in odhiti, na zimske radosti pa se pomislimo ne. Z vsemi ni tako. Med njimi so tudi jeseniški hokejisti, ki bodo prvič stopili na ledeno ploskev v dvorani v Podmežakli že to nedeljo, 14. avgusta. Do volj zgodaj, tako da večkratnim prvakom ne bo potrebno na trening na tuje. Če smo pošteti, če ledu na Jesenicah tudi ne bi bilo, Jeseničani ne bi mogli na tuje iz preproste razloga, ker za to niti ni denarja.

Kot že rečeno, ledena ploskev v Podmežakli bo nared v teh dneh in mnogi ljubitelji hokeja, ki si bodo ogledali treninge jeseniških hokejistov bodo prijetno presenečeni. Dolgoletni sen, da bi bila dvorana v Podmežakli dokončno dograjena, pomeni, da ne bi bilo prepiha, je uresničen. Obe veliki luknji, na zahodni in vzhodni strani sta zaprti in bo v letošnji sezoni ljubiteljem hokeja veliko ugodneje spremljati tekme in treninge kot dosedaj. V teh dneh popravljajo tudi razsvetljavo in bo tako, kot so si zamislili že lansko leto, ko je prišlo do tehničnih težav. Kot kaže bodo v dvorani končno uredili tudi ozvočenje, saj je za to že skrajni čas.

V pisarni HK Jesenice so nam povedali, da bo prva, to je otvoritvena tekma v letošnji sezoni na Jesenicah, 24. avgusta, ko se bosta v prijateljskem srečanju pomerili moštvi Jesenic in Kranjske gore. Vstop za to tekmo bo prost. Prva mednarodna tekma pa bo na sporedu, 27. avgusta, in sicer prijateljska tekma s članom prve avstrijske lige ATSE iz Gradca.

Začetek vsake sezone je bil rezerviran za tekme v okviru pokala Karavank, ki pa ga letos ne bo. Namesto njega pa bo tekmovalanje za pokal Alpe-Adria, v njem pa bodo nastopila štiri moštva: KAC iz Celovca, ki je lani osvojil drugo mesto v avstrijskem prvenstvu, tretjevrščno moštvo italijanskega prvenstva Gardena ter Olimpija in Jesenice.

Prva tekma na Jesenicah v tem tekmovalnem bo že prve dni septembra. Kdaj bomo še poročali.

V zvezi z dograditvijo dvorane v Podmežakli in z začetkom letošnje hokejske sezone, naj poudarimo prošnjo vodstva HK Jesenice in hokejistov, da se v splošno gledalce, ker v dvorani ni več znanih lukenj, da se na tekmah obnašajo kulturno in da ne kadijo. Kadili bodo lahko na zunanjem hodniku. Upamo, da bodo ljubitelji hokeja to prošnjo upoštevali.

Nova sezona pa prinaša tudi nove cene vstopnic. Tako so se dogovorili, da bodo starejši za tekme Jesenic morali odšteti 80 dinarjev, dijaki in otroci pa 40 dinarjev. Za nastope Kranjske gore, ki bo prav tako igrala v prvi zvezni ligi, pa starejši 50, otroci in dijaki pa 20 dinarjev. Kot vedno so pri HK Jesenice pripravili permanentne, torej stalne vstopnice za vse letošnje prireditve, ki pomenijo velik prihranek. Za stalno vstopnico bo treba odšteti 1000 dinarjev, prek sindikata pa jih bo moč kupiti po 800 dinarjev. Zaradi bližajoče sezone opozarjajo vse zainteresirane in tudi sindikalne organizacije, da bi stalne vstopnice nabavili čimprej, kajti prihranek bo tako največji. Prav pri teh vstopnicah so pri HK Jesenice mislili na stabilizacijo in manjšo kupno moč občanov. Ni treba veliko razglabljati in kaj hitro je moč ugotoviti, da se nakup še kako splača.

Ob koncu naj povemo še, da so v dvorani v Podmežakli postavili tudi dva ventilatorja, ki bosta skrbeli, da v jesenskih mesecih megla ne bi ovirala treningov in tekem. Ljubitelji hokeja pa opozarjamo, da bo v četrtek, 18. avgusta na radiju Triglav Jesenice oddaja v »ZIVO«, o jeseniškem hokeju. Lahko boste spraševali, zastavljali različna vprašanja in dajali pobude, na vse to vam bodo skušali odgovoriti tisti, ki vodijo jeseniški hokej.

D.

IZLET NA KEPO

Planinsko društvo Celovec vabi na skupni izlet na Kepo (2143 m), v spomin na pred tremi leti umrlega Jozeja Miklavčiča, starosta slovenskih planincev na Koroškem. Ker zaradi težav pri prehodu čez mejo ni bil organiziran izlet s koroške strani, vabimo planince, da se po možnosti pridružijo planincem iz Koroške na Kepi s pohodom iz naše strani. Pohod bo v nedeljo, 14. avgusta. Zbor na Kepi bo približno ob 10. uri.

GASER ZMAGOVALEC ŠESTEGA TURNIRJA

Zmagovalec šestega turnirja, v okviru cikla teniških turnirjev za pokal mesta Jesenic, ki je bil v nedeljo, 7. avgusta, je Boštjan Gaser, nedvomno daleč najboljši igralec v jeseniški in radovljjski občini, ki je dosegel nekaj izrednih uvrstitev tudi na mednarodnih turnirjih, zlasti v Poreču.

Nastopilo je rekordno število igralcev 22, prav šest turnirj pa je bil daleč najkvalitetnejši. V finalu je Gaser premagal Dragojeviča s 6:1 in 6:3, v borbi za tretje mesto pa je Zupan premagal Jakšiča.

Po šestih turnirjih (na sporedu jih bo še pet) v skupni razvrstitvi vodi Dragojevič, ki je zbral 88 točk, drugi je Jakšič 86, tretji pa Zupan 60 točk. Sledijo 4. Tišler 55, 5. Gaser 50, 6. Svetina 49, 7. Kambič 38, 8. Valter 28, 9. B. Kežar 19, 10. Korbar 15, 11. Hladnik 14, 12.—14. Hafner, Langus in Mitja Mišič po 12, 15. Miro Mišič 10, 16. in 17. Simnec in Rizvanović po 8, 18. Kavčič 6, 19.—22. F. Kežar, Kamšek, Jenc in Černe po 2 ter 23. in 24. Oblak in Pleš po eno točko.

Naslednji turnir bo v nedeljo, 14. avgusta ob 7.30 na igriščih v Podmežakli na Jesenicah.

D.

IZLET NA STRAŽO PRI POMJANU

Mladinski odsek pri Planinskem društvu Javornik — Koroška Bela si je tokrat izbral planinski izlet v bližino Koprca. Že v zgodnjih jutranjih urah nas je kopalni vlak peljal mimo gorejskih in primorskih krajev do Nove Gorice, nato pa mimo Divače v Koper. Vožnja je trajala štiri ure, vendar smo se kar dobro zabavali, saj je imel skoraj vsak pripravljeno nekaj, kar nam je krajšalo čas.

Na avtobusni postaji v Kopru je bilo polno kopalcev, le mi smo bili planinsko oblečeni. Z lokalcem smo se zapeljali v Salarsko naselje v smeri proti Vanganelu. Nekaj časa smo šli še po cesti do mostička, ob katerem stoji na desni strani znamenje, ob njem pa dve cipresi. Tu so

bili tudi začetni planinski znaki in smerne puščice za našo pot, ki nas je peljala po dolini med Bošmarinom in Grinjanom na desni ter Kampelom na levi strani. Spremljal nas je potok Nigrinjan. Nato smo se začeli vzpenjati tik pod oljnim nasadom čez Zambolo. Od tod se odpira prvi razgled na naselja v koprski okolici. Kakih petdeset metrov smo se spustili navzdol proti izviru Kraševca, ki nikoli ne usahne. Malo smo se odzeli, nato pa se spet cik-cak strmo dvigovali do kolovoza, ki je speljal čez Skaldič pod vrhom Pljan. Tudi tu smo se malo ustavili in se razgledovali proti morju. Pot nas je dolgo časa vodila vodoravno po gozdu in le zadnji del poti smo se spet malo vzpenjali po zapuščenih terasah. Tukaj je sonce že precej pripekalo, vendar nas je vrh vabil, saj smo ga videli že čisto blizu.

Lep razgled se nam je odprl tudi proti Slavniku in Alpam. Žig je bil shranjen v gostilni v Pomjanu, vendar smo se najprej odzeli in se malo spočili. Vsi pogovori so se sukali o kopanju, morju, zato smo se kaj kmalu pripravili za povratek, in sicer po isti poti, ki je bila zelo dobro označena. V Salarsko naselje smo prišli okrog 14. ure in se z avtobusom kmalu odpravili do kopalnice Zusterne, kjer smo si ohladili vroče podplate.

Kar prehitro je prišel čas za odhod na železniško postajo in spet štiri ure vožnje do doma. Res je bilo vroče hoditi po sončnem krasu, vendar mi ni bilo žal, spoznala sem spet del naše lepe domovine.

Mateja Rupar

MIRKO BENEDIČIČ

V začetku julija se je poslovil od nas znani predvojni in povojni športnik Mirko Benedičič, samonikel, skromen, vedno nasmejan. Udeleževalec se je v glavnem v vztrajnostnem atletskem in smučarskem teku in pred drugo svetovno vojno tudi v alpskih smučarskih disciplinah. Prek 50 let je minilo, ko je že startal na prvih tekmah v smuku in slalomu na slovenskih in jugoslovanskih smučiščih. Tako kot v tekih, je bil uspešen tudi v alpskih disciplinah, posebno v smuku je bil zelo pogumen, kar je bilo v tistem času zelo vrednoteno. Kot član Skale je startal na Rožici, Zelenici, na Vičancu, Črni vrhu, Pustovem rovtu itd. Kolikšna je bila njegova prizadevnost za vadbo, nam pove to, da je hodil s prijateljem Toneom Dovjakom na vabo poleti na smučišče v Veliki Dnini, pod Škratico, na višini prek 2.000 m, do koder je iz Kranjske gore okoli štiri ure hoje. Na svoje stroške in z vlakom do Kranjske gore in to nedeljo za nedeljo.

V začetku svoje delovne kariere je bil zaposlen v oddelku na prostem, razkladal je vozičke ozkotirne železnice, ki so odvažali odpadni material. Delal je na akord, ko je zložil zanj določeno število vozov, je lahko odšel domov. Mirko ni nikoli delal osem ur, po treh, največ štirih urah je bil prost in že je šel s smučmi na Rožco, ali v Črni vrh.

Poleg alpskih disciplin je bil uspešen tudi v smučem in atletskem teku. Posebno atletski tek mu je prinesel lepe uspehe. Bil je še pred vojno zmagovalec decembrskega teka v Ljubljani, po vojni je bil reprezentant Slovenije na prvem državnem atletskem prvenstvu v Zagrebu v teku na 5 km, nadaljna leta pa državni reprezentant marš na prireditvah v Romuniji, Albaniji, Bolgariji in Jugoslaviji.

Udeležil se je tudi več pohodov ob zici okupirane Ljubljane, kjer je njegovo moštvo petih mož enkrat zmagalo v absolutni konkurenci, večkrat pa v starostni skupini. Najbolj se je izkazal na prireditvi 23. junija 1957, ko je moral preteči moštvo petih mož 32 km s puškami na ramah. Takrat se je Mirko še prav posebno izkazal. Od 20 km dalje je nosil dve puški, od 27 km dalje pa tri, od obeh tovarišev, ki sta omagala v hudi vročini in se svojo. Bil je toliko skromen, da je 200 m pred ciljem tovariše vprašal, če jim vrne puško, »naj ne, vidijo, kdo je junak moštva«, so mu odgovorili.

Njegova vsakodnevna pot je vodila po delu v Železarni z Jesenic na Javornik—Pristavo—Črni vrh—Planino pod Golico—Jesenice. Dokler je bil aktiven tekač in to je bil prek svojih 40 let starosti, je zmogel to pot v uri in pol do dveh ur. Zadnja leta, ko je presegel 70 let starosti, je še vedno rad ubral svojo priljubljeno pot, vendar v umirjenem tempu.

Dragi Mirko! Jeseniški športniki te ne bomo pozabili, bil si nadvse časten zastopnik jeseniških železarjev.

P. C.

Nekdanja spodnja koč na Golici

PO 91. LETIH ZNOVA VELIKO PLANINSKO SLAVJE NA GOLICI

Čudoviti, razgledni gori Golici (1835 m), na sončni strani tik nad Jesenicami, so prebivalci zaprašene in zakajene Doline pod Mežaklo že zelo zgodaj, v davnih časih pripisali izredno velik pomen. Tja v zeleno, cvetočo in razgledno robo Karavank med Kepo (2139 m) in Stolum (2236 m), so se z velikim hrepenejem nenehno ozirali kmetje, rovtarji, gozdarji, pastirji in železarji. Tam so zrl iz oči v oči toplemu soncu in svežemu zraku, ki jim ga je v dolini življenjsko primanjkovalo.

Prva planinska postojanka na Rigelnu (1882 m) med Betelovo Golico in Krvavko je bila zgrajena pred 91. leti, 28. avgusta 1892. Tedaj je bilo na Golici veliko planinsko slavje, ki so se ga udeležili številni prebivalci iz Rovt in obeh strani meja. Golica je od tedaj dalje prijazno sprejemala številne navdušene ljubitelje naravnih vrstov in enkratnih razgledov po Dolini in prek nje na čudovit skalni svet Julijskih Alp.

Golica je kmalu postala stičišče legalnih in ilegalnih izletnikov, prek Golice so vodila skrivna pota članov društva prijateljev prirode, katere so navdušeno vodili zagreti ilegali.

Starosta slovenskih planincev in častni član SPD Franci Kadilnik je prvi postal veliki ljubitelj Golice, z besedo in dejanji je navdušeno propagiral gradnjo slovenske planinske postojanke na vrhu Golice, za katero je poklonil celo 3.000 kron, kar je bilo za tiste čase izredno velik denar.

Jeseniško planinsko društvo, ki je bilo ustanovljeno 19. aprila 1903, torej pred osemdesetimi leti, je navdušeno pozdravilo to pobudo in že takoj po ustanovitvi začelo načrtovati gradnjo slovenske planinske postojanke v tem enkratnem okoliščju. Za delo so prišli, kljub velikim težavam in vsem mogočim naporom vsi Rovtarji in z njimi tudi vsi Dolinci. Kadilnikovo koč na vrhu Golice so planinci z Jesenic slovesno izročili namenu 18. avgusta v drugem letu obstoja SPD Jesenice leta 1905. To je bilo izredno veliko in pomembno slavje ljubiteljev in obiskovalcev naše, jeseniške Golice, veliki do brotnik te planinske postojanke pa je sam pribil na kočico ime Kadilnikova kočica. Obe, spodnja in Kadilnikova kočica na vrhu Golice, kakor tudi mnoge druge po Karavankah — Prešernova kočica na Stolu, Valvasorjev dom pod Stolum, kočica na sedlu Mlinca in one pod Kepo, so bile dolga leta most med prebivalci iz obeh strani krivične meje. Narodnoosvobodilni boj je zahteval tudi na vrhovih Karavank svoj veliki davek. Obe kočici na Golici sta zgoreli in bili uničeni pred štiridesetimi leti 13. junija 1943.

Slovenski planinci so več let zahtevali obnovo golških planinskih postojank. Marljivi ljubitelji gora z Jesenic, plavčih, jeseniških in javornjskih Rovtov so z izredno ljubeznijo in velikim delovnim poletom prišli za krampe in lopate. V golških gozdovih so znova zapele sekire in plenčake. Pred tremi leti so si zadali obvezo, da bodo na žalostnih ostankih in

pogorišču spodnje Koče, na Rigelnu, do osemdesetletnice obstoja svojega planinskega društva zgradili novo planinsko postojanko. Dela so stekla in ob izdatni pomoči delovnih kolektivov (Železarne) in drugih gospodarskih organizacij ter številnih prihodnih, delovnih rok so dela kljub trenutnim težavam tekla vsa zadnja leta.

Kar se je mnogim zdelo težko ali celo nemogoče, so jeseniški planinci navdušenci zmogli in pokazali ter tudi dokazali, da imajo v sebi še toliko ljubezni do gora, da zmorejo nemogoče spreminjati v mogoče.

Na Golici, pod Krmarico na Rigelnu se že kažejo veličastne oblike novega planinskega doma, ki stoji prevzeto na najlepšem razglednem mestu zelene, cvetoče in razgledne Golice. Številni ljubitelji Golice težko pričakujejo veliko delovno zmago in nov planinski praznik po 91. letih, ko je bila na Rigelnu slovesno odprta prva spodnja kočica na Golici.

Slovesna otvoritev nove kočice na Rigelnu pod Golico bo ob zaključku letošnje jubilejne sezone, osemdesetletnice rojstva PD Jesenice, ki je pokrivalo ves tedanj kransko-golški sodni okraj (19. aprila 1903 — 4. septembra 1983) in devdesetletnico organiziranega planinstva v Sloveniji (1893—1983). To bo vsekakor velika delovna zmaga jeseniških planincev, ki so letos že povečali in obnovili ter modernizirali planinsko postojanko Pod Spičko (2010 m) med goreno Trento pod Pelci, Srebrnjaki in Jalovcem.

Slovesno otvoritev kletnih in spodnjih pritličnih prostorov spodnje kočice na Golici (1882 m) na Rigelnu, bodo jeseniški planinci predvidoma izvedli v nedeljo, 4. septembra.

Nova, mogočna spodnja kočica na Golici bo izredno lepo urejena in bo to reprezentančna planinska postojanka z enkratnimi razgledi proti vzhodu, jugu in zahodu s triglavskim pogorjem v ospredju.

Nova spodnja kočica na Golici je velik dosežek jeseniških planincev in številnih delovnih kolektivov in organizacij združenega dela. Trenutno bodo urejeni le kletni prostori in pritličje, kjer bo zimska soba, kuhinja, sanitarije in razgledna jedilnica.

Nadstropje bodo jeseniški planinci uredili in dogradili pozneje. Tu bo soba za oskrbnika in več dvo in tro posteljnih sob s sanitarijami. Pod streho pa bo urejeno prostorno skupno ležišče, kjer bo lahko prenočilo preko dvesto skromnih planincev.

Izredna pridobitev nove spodnje kočice na Golici so tudi številni razgledni balkoni na vzhodni, južni in zahodni strani z mogočnimi razgledi.

Novo golško planinsko postojanko so začeli graditi in urejati v izmeri 8,80 x 15,60 m lani 15. junija in je zahtevala velikih, skrajnih naporov številnih prostovoljnih delavcev in organizacij združenega dela.

Uroš

PETDESET LET ŠPORTA PLAVALNEGA ŠPORTA V RADOVLJICI

16. julija letos je minilo natančno pol stoletja, ko so meščani Radovljice, takrat majhnega podeželskega mesteca z okoli 1.000 prebivalci, dobili sodobno letno kopalnico pod Oblo gorico. Po kopalniščih ljubljanske Ilirije in mariborskega Otoke je bil to tretji takšen objekt v Jugoslaviji. Z novim kopalniščem se je v Radovljici začel tudi organizirani planivni šport, do druge svetovne vojne sicer bolj v skromnih okvirih, ki pa je dal že prve kakovostne plavalce in skafalce v vodo.

V predvojnem plavalnem klubu »Oblo gorica« so mladi navdušenci, predhodniki današnjih že uveljavljenih radovljjskih tekmovalcev, organizirali številne plavalne in druge športne prireditve na vodi. Z njimi so privabljali na kopalnišče domala vse meščane, pa tudi veliko turistov. Ob tem se je treba spomniti najzaslužnejših klubskih in kopalniških delavcev, v prvi vrsti pa Jožeta Sekovaniča z Bleda, ki je bil vse do začetka druge svetovne vojne v Radovljici kopalniški mojster, voditelj in odlični plavalec. Po plavalnih dosežkih tega časa so se razen njega uveljavile med dekleti Dobravčeva in Trilerjeva, med fanti pa posebno Igor Triller, Jože Ješe in Marjan Sadar. Slednja sta bila tudi udeleženca NOB. Jože Ješe je tudi edini radovljjski športnik, ki je nastopal za klub tudi po osvoboditvi v skokih v vodo, in je še danes član PK Radovljica.

Med vojno je delo kluba povsem zamrlo. Na kopalnišču so se razen domačih otrok izživljali le okupatorjevi vojaki in uslužbeni. Po osvoboditvi, leta 1946, je bila v okviru Fiskalnega društva Radovljica ustanovljena tudi plavalna sekcija. Mito Jaklič in Janez Cerar sta bila glavna pobudnika za ponovno obnovo plavalnega športa v Radovljici. Dve leti pozneje so društvo reorganizirali in ustanovili Sindikalno športno društvo dr. France Prešerna, ki je združevalo vse športnike iz Radovljice in Bleda. Med številnimi sekcijami je bila zelo aktivna tudi plavalna, ki pa je imela glavne adute le v plavalcih z Bleda. V sekciji se je razvil spet kakovostni plavalni šport, ki ga je vodil učitelj Franc Pikelj. Okoli leta 1950 so vodstvo prevzeli mladi zagnani plavalni delavci, na čelu z Miranom Kendom. Pet let kasneje je bilo v klubu že 130 članov in članic. To so bila leta, ko je bilo v Sloveniji obvezno v vseh klubih gojiti tri panoge: plavanje, vaterpolo in skoke.

Zaradi vedno slabših tehničnih možnosti za vadbo in tekmovalne v bazenu, ki je z drugimi kopalniškimi napravami vse bolj propadal, je leta 1964 zaznamovano prvo občutno nazadovanje plavanja v Radovljici. Ponovno je zaživel tri leta pozneje, ko so povsem prenovili kopalnišče in bazen. Od takrat naprej se je kakovost plavanja v Radovljici naglo uveljavljala z odličnimi tekmovalnimi izidi in organizacijskimi tekmovalnimi uspehi.

Težko je naštet vse zaslužne člane kluba, vsekakor pa velja posebno omeniti dolgoletnega aktivnega tekmovalca organizatorja in voditelja Ljoteta Cilenskega, Mirana Kendu, Andreja in Staneta Artička, Marka Jensterla, Borisa Ahaca ter Polono in Špelo Čebulj, Daro Mladenovič, Alenka Mulej in še vrsto drugih plavalcev in organizatorjev, ki so se danes neločljivo povezani s svojim klubom in plavalnim športom v mestu.

Skovit napredek je radovljjsko plavanje doživelo posebno v zadnjih štirih letih, odkar so prizadeli klubski delavci na čelu s poštovnim Aljozom Cilenskim in vselej razumevajočimi člani krajevnega samouprave uspeli urediti ogrevanje bazena in s tem tudi boljše pogoje za vadbo in tekmovalne.

Člani plavalnega kluba Radovljica so v številnih domačih in tujih bazenih zasedali vse bolj opazna mesta v slovenskem tekmovalnem plavanju. Zasluga gre tako tehničnemu vodstvu, trenerjem kot tudi odličnim plavalcem, med katerimi naj omenimo le najboljše, kot so: Zdenka Maček, ki nekaj pomeni tudi že v jugoslovanskih okvirih ter plavalca Cirila Globočnika, Aleša Ježka, Tomaža Cilenskega in Bogdana Juga.

Današnje vodstvo PK Radovljica pod predstvom Jožeta Rebeca in tehničnim vodstvom Aljoza Cilenskega ima za cilj ne zgolj rekordne dosežke v plavanju, pač pa množično pridobivanje mladih in svoje vrste in načrtno vzgojo dela z njimi. Želijo usposobiti čimveč novih plavalcev, zlasti med predšolskimi in šolskimi otroki s končnim ciljem, da ne sme biti med njimi nobenega neplavalca. Pri tem ima vodstvo kluba vsestransko podporo staršev in vseh krajevnih družbenopolitičnih organizacij in krajevnega skupnosti Radovljica.

Ob jubileju jim želimo še veliko uspehov!

JR